

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2016

Vendula Tlustá

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Španělština pro mezikulturní komunikaci

Vendula Tlustá

Komentovaný překlad: Garrido Koechlin, J. J. (2013) Sobre la pobreza: orígenes, cuentas y evolución en el Perú y el mundo. Revista de Economía y Derecho, vol. 10, nro. 39: 1063 – 137.

Annotated translation: Garrido Koechlin, J. J. (2013) Sobre la pobreza: orígenes, cuentas y evolución en el Perú y el mundo. Revista de Economía y Derecho, vol. 10, nro. 39: 1063 – 137.

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jana Králová, CSc.

Praha 2016

Ráda bych poděkovala Prof. PhDr. Janě Králové, CSc., Cristině Fernándezové a Pablovi Biderbostovi za jejich cenné rady, podněty a čas, který mi věnovali.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 23. 5. 2016

podpis:

ANOTACE

Tato bakalářská práce se skládá ze dvou částí: překladu a následného komentáře. Předmětem překladové části je funkčně ekvivalentní překlad studie peruánského ekonoma Juana Josého Garrida Koechlina *Sobre la pobreza: orígenes, cuentas y evolución en el Perú y en el mundo*, která se zabývá původem chudoby obecně a současnou situací v Peru. Komentář obsahuje nejprve analýzu výchozího textu podle *Současné stylistiky* a konkrétních vnětextových a vnitřtextových faktorů podle Christiane Nordové. Dále je uvedena celková překladatelská strategie a v poslední části jsou popsána řešení konkrétních překladatelských problémů.

KLÍČOVÁ SLOVA

překlad, analýza, strategie, komentář, chudoba, nerovnost, Peru, hospodářský růst, HDP, hranice chudoby, příjem, Giniho koeficient, přerozdělování, snižování chudoby, elasticita

ABSTRACT

This bachelor thesis consists of two parts – the translation and the commentary on it. The first part introduces the functionally equivalent translation of the study *Sobre la pobreza: orígenes, cuentas y evolución en el Perú y en el mundo* by the Peruvian economist Juan José Garrido Koechlin. The study concerns the origin of poverty in general and describes the current situation in Peru. The second part of the thesis begins with the analysis of the source text according to *Současná stylistika* and the extratextual and intratextual factors according to Christiane Nord. Then, the overall translation strategy is stated, and finally, the solutions of particular translation problems are described.

KEY WORDS

translation, analysis, strategy, commentary, poverty, inequality, Peru, economic growth, GDP, poverty line, income, Gini coefficient, redistribution of income and wealth, poverty reduction, elasticity

Obsah

1. Úvod	8
2. Text překladu	9
3. Komentář	43
3.1 Analýza výchozího textu.....	43
3.1.1 Zařazení výchozího textu do funkčního stylu, určení slohového postupu a převažující funkce	43
3.1.2 Překladatelská analýza podle Christiane Nordové.....	44
3.1.2.1 Vnětextové faktory	44
3.1.2.2 Vnitrotextové faktory	45
3.1.3 Překladatelská strategie	47
3.2 Specifické problémy překladu.....	48
3.2.1 Morfologie	48
3.2.1.1 Kategorie osoby	48
3.2.1.2 Kategorie čísla.....	50
3.2.1.3 Kategorie času.....	50
3.2.2 Lexikum	51
3.2.2.1 Překlad termínů	51
3.2.2.2 Synonymie	55
3.2.2.3 Cizí ekvivalenty	56
3.2.2.4 Překlad větných modifikátorů a prostředků textové návaznosti	57
3.2.2.5 Kolokace	58
3.2.3 Syntax.....	59
3.2.3.1 Dělení a spojování vět	59
3.2.3.2 Aktuální členění větné	61
3.2.3.3 Syntaktické rozdíly mezi češtinou a španělštinou.....	62
3.2.3.4 Interpunkce	63

3.2.4 Styl	65
3.2.5 Překladatelské posuny	66
3.2.5.1 Modulace	66
3.2.5.2 Explicitace	69
3.2.5.3 Explikace	73
3.2.5.4 Výpustky	74
3.2.5.5 Reformulace	77
3.2.6 Převod peruánských reálií	82
3.2.7 Překlad názvů institucí	84
3.2.8 Oprava chyb v originále	86
3.2.9 Překlad odkazů a bibliografie	87
3.2.10 Zachování linie argumentace autora	88
4. Závěr	90
5. Bibliografie:	91
6. Příloha – text originálu	94

1. Úvod

Cílem této bakalářské práce je vytvoření funkčně ekvivalentního překladu studie peruánského ekonomy Juana Josého Garrida Koechlina *Sobre la pobreza: orígenes, cuentas y evolución en el Perú y en el mundo* a následné okomentování tohoto překladu. V první části práce tedy uvádím samotný překlad, druhá část pak obsahuje analýzu výchozího textu, celkovou překladatelskou strategii a řešení konkrétních překladatelských problémů.

Výchozí text se také skládá ze dvou částí. Studie nejprve vysvětluje původ chudoby ve světě a poté se věnuje konkrétní situaci v Peru. Jedná se o odborný text zaměřený na španělsky mluvící příjemce, kteří mají alespoň základní znalosti ekonomiky. Překlad je určen českým čtenářům, kteří se v tomto oboru také orientují. Znalost daného tématu zde není nutná, neboť autor veškerá fakta spojená s chudobou a jejím měřením dopodrobna vysvětluje.

Tuto studii jsem si k překladu zvolila proto, že se jedná o odborný text s ekonomickým zaměřením, který je ale poměrně čtenářsky přístupný, a tak se v něm vyskytuje široká škála jazykových prostředků, od idiomů až po termíny. Je také vhodný k funkčně ekvivalentnímu překladu, protože není příliš místně ani časově zakotven, a zároveň obsahuje dostatečné množství faktorů, které bylo třeba zanalyzovat a popsat.

Při celkové analýze textu vycházím ze *Současné stylistiky*¹, při analýze vnětextových a vnitrotextových faktorů vycházím z modelu Christiane Nordové popsaného v knize *Text Analysis in Translation*². Pro kombinaci těchto dvou přístupů jsem se rozhodla proto, že podle mého názoru model Christiane Nordové lépe umožňuje charakterizovat jednotlivé faktory a text tak dopodrobna rozebrat. Cítila jsem však potřebu analyzovat text i souhrnně a přiblížit ho českému systému, čemuž nejlépe posloužilo rozdělení funkčních stylů popsané právě v *Současné stylistice*.

---

¹ ČECHOVÁ, M. et al. *Současná stylistika*. Praha: Lidové noviny, 2008.

² NORD, Ch. et al. *Text Analysis in Translation*. Amsterdam: Rodopi, 1991.

2. Text překlada

O chudobě: Původ, statistiky a vývoj v Peru i ve světě¹

Juan José Garrido Koechlin*

V této studii si klademe za cíl shrnout postoj vědy k chudobě, ekonomické nerovnosti a vztahům mezi těmito a dalšími proměnnými. Jako podklad využíváme jak historickou analýzu vztahující se na celý svět, tak specifické údaje z Peru. S využitím nejnovějších informací (2007-2012) vypočítáme elasticitu vztahu hospodářského růstu a chudoby a odhadneme, jak velký hospodářský růst bude potřeba k dosažení 15% míry chudoby do roku 2016.

1. Úvod: Původ chudoby

Na počátku 20. století, přesněji řečeno v roce 1901, publikoval britský sociolog Seebohm Rowntree práci s názvem *Chudoba: studie života města*, ve které odhadl, že 27 % obyvatel anglického města York žije ve stavu hmotného nedostatku. To zřejmě Brity vyděsilo natolik, že za několik desítek let od počátku průmyslové revoluce se jim podařilo získat takové bohatství, jakého do té doby ještě nikdo nedosáhl.

Od doby, kdy se začaly vydávat tištěné texty, se podle ekonomů Světové banky, Martina Ravalliona (2011), taková krize buržoazie ohledně chudoby objevila pouze dvakrát. Díky statistickým a analytickým nástrojům vyhledavače

---

Revista de Economía y Derecho, vol. 10, č. 39 (zima 2013). Copyright © Sociedad de Economía y Derecho UPC. Všechna práva vyhrazena.

*Juan José Garrido Koechlin získal summa cum laude titul Ph.D. v oboru *Management Sciences* na Katedře ekonomie univerzity ESADE v Barceloně a dále titul Mgr. v oboru Obchod na Quebecké univerzitě v Montrealu (UQAM). Na St. Edward's University v texaském Austinu také získal titul Mgr. v oboru Obchod (MBA) a působil zde jako ekonom. Stal se spoluzakladatelem *think tanku* Instituto Acción, který propaguje volný trh, úctu k osobnímu vlastnictví a k institucím i politické a osobní svobody. Dále je také členem Montpelerinské společnosti.

Google Ravallion zjistil, že slovo „chudoba“ se vyskytovalo v textech pouze ze dvou období: z konce 18. a 20. století.

Vyplývá z toho snad, že je chudoba jev cyklický? Anebo (což je ještě důležitější) že je to fenomén industriální společnosti? Dva soudobí myslitelé Karl Marx a Charles Dickens tvrdili, že ano. Nicméně historie a jiné vědy, mezi něž patří hlavně ekonomika, tyto skutečnosti popírají.

Jaký je tedy z historického hlediska původ chudoby? Přestože je to velmi složitá otázka, není tak náročné na ni odpovědět. Stačí se vrátit k našim kořenům, k prvním lidem (kteří byli nejen první výrobci, ale velmi pravděpodobně také první obchodníci). Lidé rodu *Homo habilis* přežili před 2,5 miliony let extrémní klimatické události a byli schopni čelit jak chladu, tak intenzivnímu horku bez kabátů či efektivních ochranných a loveckých nástrojů. Lidé rodu *Homo erectus* (kteří žili před 1,5 miliony let) vynalezli způsob, jak rozdělovat a udržovat oheň, a také pomocí dřeva a kostí vylepšili své lovecké a sběračské nástroje. Tyto dva faktory, oheň a zdokonalené nástroje, významným způsobem přispěly ke zvýšení příjmu bílkovin, což umožnilo navýšit objem jejich mozkové hmoty a vytvořil se tak základní předpoklad pro kognitivní vývoj člověka. Faktory jako vývoj řeči a s ním spojený i vývoj uvažování a abstraktního myšlení, sebezpozorování a schopnost odhadovat definují dnešního člověka rodu *Homo sapiens*. Ten se po tisících let migrování konečně usadil, začal se věnovat výrobě (už ne sběru jako dříve), rozvíjel zemědělství a choval dobytek. Tento proces označil australský archeolog Vere Gordon Childe za „neolitickou revoluci“. Přestože někteří tvrdí opak, tato revoluce se netýkala zemědělství (v tomto smyslu to nebyla zemědělská revoluce, jak se mnozí domnívají), ale spíše majetkového vlastnictví. Člověk přešel od systému kolektivního vlastnictví kmene k soukromému vlastnictví v rámci kmene, kde byla směna půdy a další aktivity stabilnější, a proto také pro danou skupinu, klan nebo kmen efektivnější (North, 1981).

Touto radikální změnou započal proces technologického vývoje a zvyšování zemědělské produktivity, který člověku umožnil trávit méně hodin zajišťováním potravy, šitím oděvů, stavěním příbytků a vyráběním nástrojů. Zbyl mu tak čas na rozvoj nových technik, pokrokových nástrojů a dalších produktů, což vedlo ke zlepšení kvality jeho života.

V průběhu těchto milionů let nebylo třeba zjišťovat míru chudoby. Téměř všechny lidské bytosti tehdy žily v podmínkách, které bychom dnes považovali za

hmotný nedostatek. Odhaduje se, že v roce 2000 před Kristem se lidé v průměru dožívali pouhých 18 let. Sčítání lidu v Egyptě v roce 0, tedy v době římské okupace, ukázalo, že se tehdejší průměrný věk dožití pohyboval mezi 20 a 24 lety. Pouze 5 % populace se dožilo více než 65 let².

V předchozích fázích evolučního vývoje byla fyzická zranitelnost lidí samozřejmě podstatně vyšší. Různé studie dnes ukazují, jak křehký v průběhu své bouřlivé historie člověk byl. Počet osob se (kolem roku 70 000 před Kristem) snížil na 2 000 jedinců roztroušených po planetě a o chvíli později, v období známém jako střední doba kamenná (10 – 8 000 let před Kristem), začalo lidstvo expandovat³.

Podle výpočtů Bradforda de Longa (1998), ekonoma z Kalifornské univerzity v Berkeley, se příjem na hlavu mezi neolitickou revolucí a rokem 1 na celém světě pohyboval mezi 96 a 109 dolary ročně, tedy kolem 0,29 dolarů za den, což je 23 % částky, která představuje současnou hranici chudoby. To znamená, že průměrný příjem lidí za jeden rok představoval o něco méně než čtvrtinu toho, co dnes považujeme za hmotný nedostatek či extrémní chudobu.

Taková je historie člověka: stav trvalé nouze a nedostatku, kdy malé technologické a institucionální krůčky představovaly obrovské skoky v kvalitě života lidí a výrazně posouvaly jejich schopnost přežít v podmínkách, které je tehdy obklopovaly (predátoři, klimatické jevy, nemoci, apod.).

1.1 Od hrozícího vyhynutí k přelidnění

Vezměme si dva současné „kmeny“: indiánské etnikum Janomamů, kteří žijí na hranici Venezuely a Brazílie v okolí řeky Orinoko, a Newyorčany, multikulturní moderní „kmen“, který obývá ostrov Manhattan na řece Hudson. Janomamové se dodnes živí lovem a sběrem a migrují ve skupinách po 40 až 50 osobách vždy, když vyčerpají dostupné zdroje v dané oblasti. Podle ekonoma Erica Beinhockera (2006) se jejich roční HDP pohybuje kolem 90 dolarů na osobu a bylo u nich zaznamenáno přibližně 100 referenčních jednotek (tj. 10² SKU neboli Stock Keeping Units). „Kmen“ Newyorčanů, přestože ve stejné době obývá stejnou planetu, je naprosto odlišný. Jeho příslušníci nemigrují a žijí v jedné z největších městských aglomerací na světě. Přibližně 18 milionů Newyorčanů žije v bytech či domech se zavedenou vodou, elektřinou, telefonní linkou, satelitní televizí a internetem. K přemísťování používají auta, helikoptéry

a letadla, obchodují s příslušníky ostatních „kmenů“, uctívají jiné bohy a pracují s extrémně sofistikovanými nástroji, aby uspokojili své každodenní kulturní, sociální, sportovní a konzumní potřeby a splnili své povinnosti. Jejich roční HDP se pohybuje kolem 36 000 dolarů na osobu (příjmy Janomamů tak převyšují čtyřístakrát) a mají přibližně 10^{10} neboli 10 miliard jednotek SKU.

Při pohledu do minulosti si můžeme přiblížit míru chudoby pomocí spotřeby a produkce: Brad de Long (1998) vypočítal, že v období mezi mitochondriální Evou (před 150 000 lety) a Ježíšem Kristem se průměrný příjem držel kolem 115 dolarů ročně. Nedávno zesnulý britský ekonom Angus Maddison (2007) spočítal průměrné světové příjmy v roce 1 římského kalendáře na 467 dolarů.

Rozdíly mezi Maddisonovými a De Longovými výpočty příjmů pro rok 1 (115 dolarů proti 467) pravděpodobně pochází z použití různých metod pro převádění tehdejších příjmů na dnešní hodnotu. Z obou výzkumů však vyplývá shodná tendence, totiž že ekonomická a sociální realita zůstala téměř beze změny až do konce 18. století. Maddisonovy výpočty ukazují, že příjmy se prakticky nezměnily až do roku 1800, kdy se ze 467 dolarů zvýšily na 616. S tím souvisí i zlepšení dalšího ukazatele kvality života: průměrná délka života, která se v roce 1 pohybovala okolo 23 let, se do roku 1800 zvýšila na 26 let. O pár let později se náhodou objevuje první výpočet světové chudoby. Jak uvádí Bourguignon a Morrison (2002), 94,4 % populace se v roce 1820 nacházelo ve stavu hmotného nedostatku. Podle jiné studie Evana Hillebranda (2009) se pod hranicí chudoby v téže době nacházelo 85,2 % populace. To znamená, že po více než 200 000 letech evoluce zůstaly příjmy člověka, který už byl tehdy *Sapiens sapiens* (neboli ten, který ví, že ví), téměř stejné až do roku 1800, a tedy že většina světové populace tehdy žila ve stavu naprosté chudoby.

Stálý růst příjmů na hlavu započal až v době průmyslové revoluce a náhlého vzrůstu produktivity a má za následek zvyšování příjmů na osobu a průměrné délky života (hlavně díky zkvalitnění medicíny, farmaceutiky a výživy) a snižování světové chudoby. Maddison dále zjistil, že se v roce 1875 příjmy pohybovaly okolo 873 dolarů, průměrná délka života byla 30 let a 75 % populace se nacházelo pod hranicí chudoby. Do roku 1930 se příjmy zdvojnásobily na 1 800 dolarů, průměrná délka života se zvýšila na 38 let a počet chudých se snížil na 56 % světové populace. Do roku 1950 se příjmy vyšplhaly na 2 113 dolarů, průměrná délka života vzrostla na 50 let a světová chudoba klesla na 55 %.

V polovině 20. století však na světě započala fáze nepředstavitelného rozvoje. Do roku 1975 se příjmy vyšplhaly na 4 091 dolarů, průměrná délka života vzrostla na 60 let a chudoba se podstatně snížila na 35 %. V roce 2000 průměrné příjmy dosahovaly 6 581 dolarů, průměrná délka života se zvýšila na 66 let a chudoba zasahovala jen 18 % světové populace. Dnes máme příjmy opět dvojnásobné. HDP se pohybuje okolo 10 100 dolarů na osobu, lidé se průměrně dožívají 68 let a počet chudých je ještě nižší, než jaký vetyčily Rozvojové cíle tisíciletí, které usilovaly o snížení světové chudoby na polovinu nebo na méně než 15 % do roku 2015. Podle výpočtů Surjita Bhally (2003) bylo této mety dosaženo již před rokem 2010.

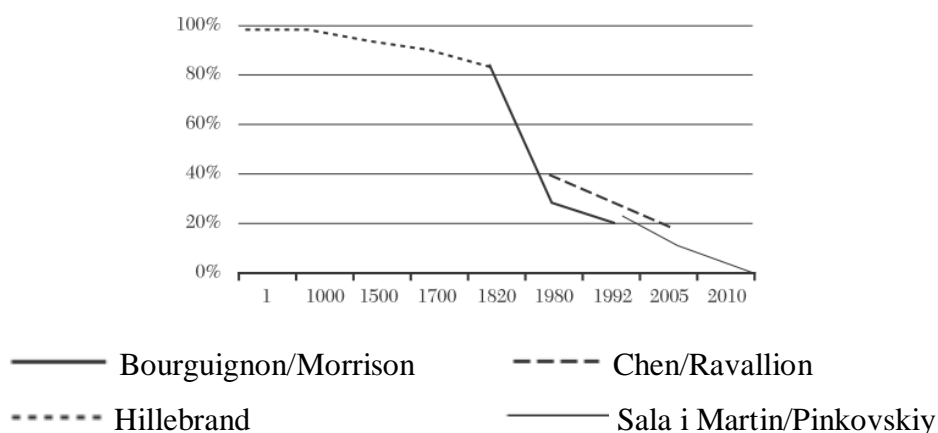
Ve zkratce jsme tedy v uplynulých 135 letech zvýšili naše příjmy z 875 dolarů na něco přes 10 000 dolarů, průměrný věk dožití vzrostl z 26 na 68 let a počet chudých se snížil z téměř 95 % na méně než 15 % světové populace. Ekonomové Pinkovskiy a Sala i Martin dokonce zjistili, že pokud jako hranici chudoby stanovíme 1 dolar na den, ve stavu hmotného nedostatku se nyní nachází méně než 5 % světové populace (2009).

Odkud tedy chudoba pochází? Jak na konci 17. století řekl David Ricardo, chudoba nemá žádné příčiny ani rozhodující činitele: je to přirozený stav člověka. Je to situace, ve které se v současnosti nachází Janomamové a miliony dalších lidí žijící v předindustriálních podmínkách v Latinské Americe, Africe a Asii.

Na druhou stranu, bohatství své příčiny bezpochyby má. Jaké jsou jeho hnací motory, je ale bohužel už téma jiné diskuze.

Graf č. 1

Výskyt chudoby ve světě (1-2010)

Přestože je vztah mezi hospodářským růstem a snižováním chudoby očividný, v minulosti to rozhodně neplatilo pro celý svět. Až do konce 70. let a počátku 80. let 20. století hospodářský růst bezpochyby přinášel prospěch nejrozvinutějším zemím (jejichž ekonomický rámec podporoval hlavně podnikání a soukromé investice). Chudoba se však držela jako klíště celé Afriky, Asie, Latinské Ameriky a východní Evropy (Ahluwalia et al., 1979).

Od té doby, co v Asii (hlavně v Číně a Indii) v 80. letech proběhla liberalizace a v 90. letech pak i v Latinské Americe, přínosy globálního růstu se začínají ve velkém měřítku přenášet i na nejchudší obyvatele planety. Zde není třeba dalších vysvětlení, protože předpokládáme, že tato populace žije ve zmíněných oblastech. Dnes již není pochyb o silném příčinném vztahu mezi hospodářským růstem (hromaděním bohatství) a snižováním chudoby (Ravallion a Chen, 1996; Dollar a Kraay, 2000; Bhalla, 2003; Lopez a Serven, 2005; Adams, 2006; a další).

1.2 Chudoba: vize a statistiky

Básník Hesíodos kolem roku 700 před Kristem ve svém díle *Práce a dni* tvrdí, že z práce vzejdou jen „dobré věci“, že díky ní člověk přijde k majetku a zažene obavy z hladu a bídy. Francouzský básník a dramatik Victor Hugo, ve svém díle *Bídníci* zase volá po božském původu, ale ve skutečnosti zdůrazňuje vlastní přičinění člověka. Říká: „Když tu vidím tolik bídy, říkám si, že Bůh zas až tak bohatý není; vypadá to, že je, ale já ho podezřívám, že má finanční potíže.“ Za časů Victora Huga a britského romanopisce Charlese Dickense vzniká přesvědčení, že chudoba není jen výsledkem nečinnosti a zahálky, jak tvrdí Hesíodos, ale spíše výsledkem toho, co dnes někteří myslitelé nazývají „loterií života“ (Shachar, 2009). Lidé se tehdy podle Beinhockera dělili na pravici a levici. První souhlasili s Hesíodem, že práce, snaha a podnikavost vytváří kulturu rozvoje, která podporuje technologický rozvoj, rozšiřování znalostí a tím i vznik bohatství. Druzí se ztotožňovali spíše s loterií života: člověk si nemůže vybrat, kde se narodí a proto má společnost morální povinnost vůči nejpotřebnějším skupinám.

Na okraj bychom chtěli poznamenat, že přístup Huga a Dickense je jen přirozeným rozšířením toho, co rakouský ekonom Ludwig von Mises (1949/1963) nazývá „Montaignovo dogma“, což není nic jiného než představa ekonomiky jako

mulového součtu. Tento omyl se ve skutečnosti poprvé objevil v pracích Svatého Jeronýma, myslitele čtvrtého století po Kristu, který tvrdil, že aby jedni mohli získávat, druzí musí trpět (Rothbard, 1995/2006). Michel de Montaigne tuto chybu ve svých pracích pouze zpopularizoval.

Podle našeho názoru však oba přístupy uvádí přesvědčivé argumenty, což koneckonců vedlo i k tomu, že chudoba nemá jednoznačnou definici. V latině se pro chudobu používá výraz *paupertatum*, jehož základem je *pauper*, neboli chudý. Termínem *pauper* se dříve označoval dobytek, který nechtěl pracovat nebo produkoval málo, a proto jej lidé přesouvali na neúrodnou nebo jen málo úrodnou půdu.

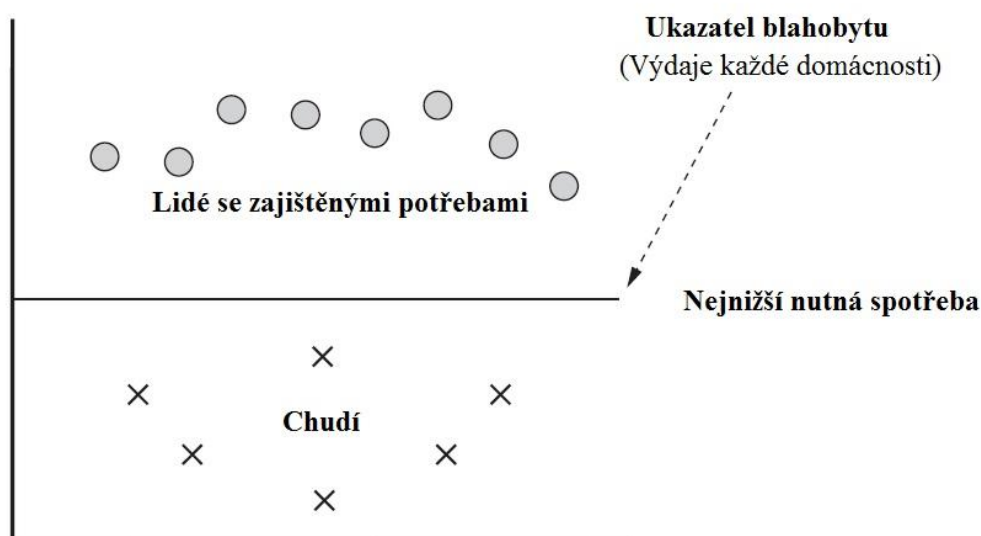
Chudoba by se tedy dala definovat jako nedostatek prostředků, které by jedinci umožnily vlastnit alespoň minimální rozumné množství statků a služeb v porovnání se standardy společnosti. V jedné práci pro OSN definují Bellù a Liberati (2005) chudobu jako „nemožnost nebo neschopnost dosáhnout společensky přijatelné životní úrovně.“

To tedy znamená, že se jedná o „nedostatek“ hmotných statků potřebných k dosažení „přijatelné“ životní úrovně, nicméně vždy „ve srovnání s něčím“. To však představuje problém: různí jedinci mají různé potřeby, a dokonce různé potřeby v různých okamžicích. Abychom tuto překážku překonali, předpokládáme podobné potřeby za určitých okolností. „Chudý“, pokud tento pojem takto generalizujeme, je z finančního hlediska ten, kdo nedosáhne určité životní úrovně za daných okolností.

A tak toto „něco“ představuje minimální peněžní limit, pod kterým už není možné dosáhnout adekvátní životní úrovně v určité zemi. Tento limit nazýváme „hranice chudoby“ (Ravallion, 2008).

V zásadě se hranice chudoby (či ukazatel blahobytu; viz Graf č. 2) počítá na základě koše produktů a služeb, které jsou nezbytné, aby průměrný dospělý člověk uspokojil své základní potřeby (Ravallion, 2012). V tomto smyslu jsou chudí všichni ti, jejichž příjmy (či spotřeba) se nachází na této hranici nebo pod ní. Nejrozšířenější způsob, jakým lze tento limit určit, se odvíjí od adekvátní výživy (2100 kalorií podle Světové Banky), ke které se přičítají výdaje za další nezbytné zboží a služby (oblečení, bydlení, přeprava, apod.).

Graf č. 2
Hranice chudoby

Ahluwalia et al. (1979) stanovili na konci 70. let hranici chudoby na 1 dolar denně na základě parity kupní síly, neboli PPP, tedy ekonomického nástroje na realistické porovnávání životní úrovně mezi různými zeměmi. Jakmile byla tato hranice publikována, začali různí badatelé hledat vlastní čísla a postupy. Všichni však dospěli k výsledku okolo 1 dolaru na den, a tak se hranice chudoby postupně upravovala. Nejprve byla stanovena na 1,08 dolarů, později ji v roce 2008 Chen a Ravallion ze Světové banky posunuli na dnešních 1,25 dolarů. Podle této hranice se tedy v roce 2010 chudoba pohybovala kolem 21 %⁴. Naproti tomu Bhalla (2002) tvrdí, že by hranice chudoby měla být 1,5 dolaru, a podle jeho výpočtů míra chudoby na světě nepřesahuje 15 %.

Stanovení peněžní hranice, která určuje minimální životní úroveň, vedlo v teorii rozvoje k dosažení významného kompromisu. Různé země upravily svou míru chudoby podle dvou kritérií. První kritérium (extrémní chudoba) vymezuje nejzranitelnější jedince, jejichž příjem nepřesahuje 1,25 dolarů denně. Druhé (chudoba) označuje osoby, které nevydělávají více než 2,5 dolaru za den a jsou tedy také zranitelné, ale mají velkou šanci se z této situace dostat. V roce 2005 se tak pod hranicí extrémní chudoby nacházelo lehce přes 20 % populace, zatímco pod hranicí chudoby téměř 48 %.

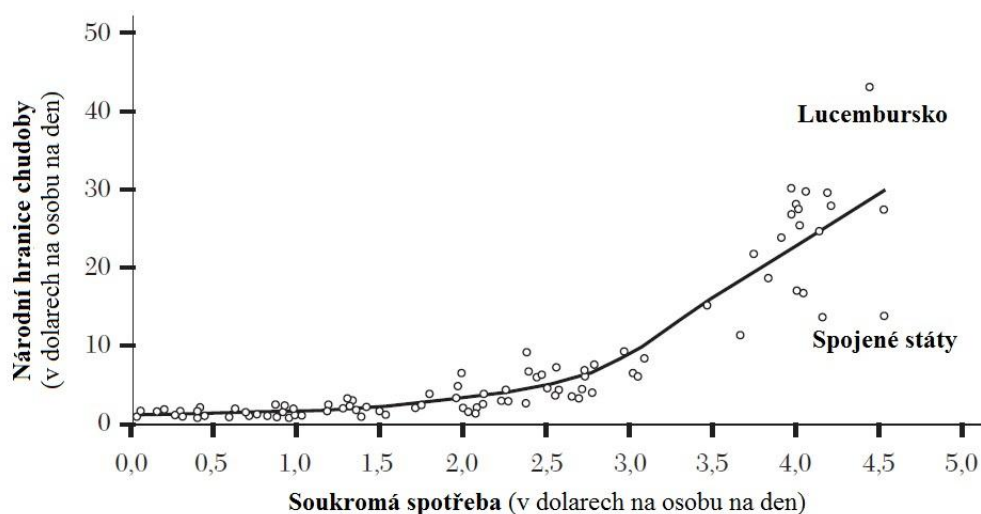
Jak jsme již uvedli, každá země si samozřejmě může svobodně stanovit svou vlastní hranici chudoby. Ravallion (2012) ve své studii hranic chudoby ve světě uvádí, že 15 nejchudších zemí průměrně stanovilo limit 1,25 dolarů na osobu za den, zatímco v 15 nejbohatších zemích světa představuje hranici chudoby denní příjem 25 dolarů na osobu. Nejnížší hranicí je 1 dolar a nejvyšší je stanovena na 45 dolarů (Lucembursko).

K významnějšímu snížení bohužel zatím nedošlo v nejchudší oblasti světa, kterou je bezpochyby subsaharská Afrika. Zatímco mezi roky 1981 a 2010 míra chudoby po celém světě rapidně klesala, ve zmíněné oblasti zůstala stejná a dnes v subsaharské Africe žije více než třetina všech chudých. I po tolika letech hospodářského růstu a rozvoje vědy je pro nás stále těžké přijmout, jak složité je vymanit se ze stavu hmotného nedostatku.

Sledování chudoby, především v subsaharské Africe, Asii a Latinské Americe, vedla ke vzniku konceptu „pastí chudoby“, neboli stavu, kdy současné příjmy neovlivňují příjmy budoucí (za normálních okolností může totiž jedinec, který má vyšší příjem než spotřebu, počítat s určitou rezervou, která mu časem umožní zvýšit produktivitu, a dochází tedy k růstu jeho budoucích příjmů na základě příjmů současných). Za jakých podmínek můžou současné příjmy snížit příjmy budoucí? Například pokud nám životní úroveň nedovoluje vydělávat dostatek peněz na pokrytí našich základních potřeb, což způsobuje, že jakýkoli vnější šok (např. nemoc, smrt některého z příbuzných či náhodná událost, při které je zničena část našich aktiv) vytváří potřebu, která převyšuje naše současné příjmy.

Graf č. 3

Hranice chudoby ve světovém měřítku

Jedná se bezpochyby o kritickou situaci z hlediska přežití. Nehledě na rozhodující faktory je však jisté, že pro některé badatele hospodářský růst neznamená přirozené zjednodušení situace těch, kteří žijí v těchto pastích, přestože je hlavní příčinou snižování chudoby. Proto někteří ekonomové (zvláště Sachs et al., 2004) tvrdí, že zmíněné regiony potřebují „impuls“ cizí pomoci prostřednictvím vnějšího „šoku“, který by lidem s takovými příjmy ulehčil se o sebe postarat. Proto také propagují národní asistenční programy, případně formy soukromé podpory.

Problémy se zmíněnou politikou na sebe nenechaly dlouho čekat. Podle několika studií ekonoma Williama Easterlyho (2002 a 2006) se do roku 2004⁵ nasbíralo od dárců obrovské jmění, které se vyšplhalo až na 2,3 trilionů dolarů (přibližně 4 % současného světového HDP). Tato suma však snížila počet chudých v dotovaných oblastech nepomohla. Příčinou byla hlavně nulová informační odezva, netransparentnost účtů a nedostatečné řízení v zúčastněných zemích.

1.3 Chudoba a nerovnost příjmů

Atkinsonovými studiemi (1970) započala v ekonomice rozsáhlá fáze výzkumů chudoby a nerovnosti příjmů, ve které se projednávaly různé metody měření chudoby, vhodné politiky a konceptuální doporučení. Od poloviny 80. let 20. století se věda snažila uplatnit a upevnit znalosti, které se však zaměřovaly spíše na úpravu veřejných politik, než na projednávání samotného problému.

Ještě než se pustíme do zkoumání nerovnosti příjmů (neboli ekonomické nerovnosti), je zapotřebí objasnit, že chudoba a nerovnost jsou dva analyticky odlišné koncepty, i když se v rozsáhlé akademické literatuře často spojují. Vyvíjí se nezávisle na sobě a jejich vztah není ani přímý ani zcela objasněný. To je také důvod, proč jeden neslouží jako kritérium pro odhad toho druhého. Jejich vývoj nelze označit za paralelní a často dokonce postupuje opačným směrem (Beteille, 2003). Velké přerozdělení bohatství by samozřejmě teoreticky snížilo chudobu a sníží i nerovnost příjmů a s menší mírou nerovnosti lze zase předpokládat významnější pokles chudoby během období ekonomického růstu. Pokud se však v praxi podíváme na každou skutečnost zvlášť, nenajdeme mezi nimi žádné přímé ani pevné souvislosti.

V základních bodech se všichni v podstatě shodují na používání Giniho koeficientu (činitele, který měří rozdíly v rozložení příjmů, spotřeby či bohatství) jako prostředku pro určování rozložení příjmů v dané zemi či regionu. Tento koeficient také umožňuje změřit rozložení příjmů na osobu nebo domácnost, pro srovnávací analýzu se ovšem počítá souhrnně (na úrovni států).

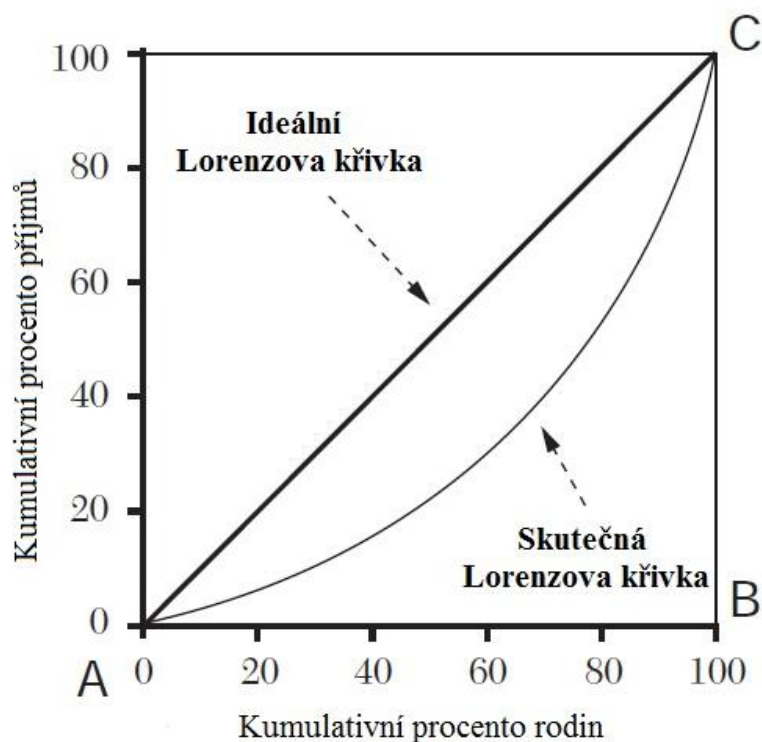
Jedním ze způsobů, jak můžeme graficky znázornit rozložení příjmů, je pomocí Lorenzovy křivky. Ta ukazuje, jak velké procento příjmů připadá na určité procento domácností. Na grafu č. 4 můžeme vidět přímkou, která dělí kumulativní procento příjmů a rodin (domácností) tak, že je rozdělení příjmů rovnoměrné (na 20 % domácností připadá 20 % příjmů, atd.).

Giniho koeficient počítá, do jaké míry jsou příjmy ve společnosti rozdělené či zda se soustřeďují jen v několika málo domácnostech. Je to hodnota, která se nachází mezi skutečnou a ideální Lorenzovou křivkou a také v trojúhelníku pod nimi. Čím více se tedy skutečná Lorenzova křivka přiblíží k té ideální, tím je rozložení příjmů rovnoměrnější.

Kron (2011) ve své studii vypočítal hodnotu Giniho koeficientu rozložení příjmů v antickém Řecku (Attika, 325 před Kristem) s výsledkem asi 0,708 (čím více se hodnota koeficientu blíží číslu 1, tím je nerovnost příjmů domácností vyšší). Scheidel a Friesen (2009) pak zjistili, že v římské říši se hodnota Giniho koeficientu v jejím vrcholném období pohybovala mezi 0,42 a 0,44. A konečně, co se týče Giniho koeficientu v minulosti, Milanovic et al. (2007) dospěli k nejrůznějším hodnotám: od 0,24 v Číně roku 1880 až po 0,63 v Novém Španělsku (1790), s průměrnou hodnotou více než 0,4.

Graf č. 4

Lorenzova křivka a Giniho koeficient

Podle nejnovějších dat dosahovala celosvětová hodnota Giniho koeficientu rozložení příjmů 0,476 v roce 1700; 0,492 v roce 1820; 0,559 v roce 1870; 0,635 v roce 1960 a 0,662 v roce 2008 (Morrison a Murtin, 2001). Výsledky Bourguignona a Morrisona (2002) se lehce liší v důležité části období mezi lety 1820-1992. Tato čísla nicméně neukazují rozdíly mezi rozdělením příjmů ve světě a na úrovni jednotlivých států. Milanovic (2012) při svém posuzování globálních tendencí bere v potaz odlišné skutečnosti ve světě: Giniho koeficient ve Švédsku nepřekročil hodnotu 0,3 od konce 70. let 20. století. Stejně tak ve Spojených státech se hodnota Giniho koeficientu už 40 let drží pod 0,42, zatímco v Brazílii okolo 0,6. Podle nejnovějších odhadů Světové banky⁶ byla nejnižší hodnota Giniho koeficientu naměřena v Dánsku (0,24) a nejvyšší v Namibii (63,9).

Tyto ukazatele nerovnosti mezi zeměmi ale neukazují výsledky místních ekonomických modelů. Když si rozebereme rozdíly v rozložení příjmů mezi jednotlivými státy, zjistíme, že většina rozvinutých zemí dosahuje významného snížení nerovnosti prostřednictvím přerozdělování a daní⁷. Pokud by například Dánsko povinně nepřerozdělovalo bohatství prostřednictvím daní a dalších sociálních programů, dosahoval by Giniho koeficient v této zemi hodnoty kolem

0,42. Nejpřekvapivějšími příklady, které ukazují tento rozdíl ve veřejných politikách, jsou Kolumbie a Irsko. Hodnota Giniho koeficientu v obou zemích je velmi podobná (0,51 a 0,50). Zatímco však v Kolumbii daně a přerozdělování tuto hodnotu téměř nesnižují, v Irsku klesá až na 0,31. Pokud zanalyzujeme veřejnou politiku podle bloků, dojdeme obvykle k podobným závěrům. Hodnota Giniho koeficientu v evropském bloku díky přerozdělování a daním klesá z 0,46 na 0,278, liberálnější ekonomiky naopak dosahují snížení z 0,466 jen na 0,343. Nerovnost příjmů je jedním z klíčových faktorů, které ovlivňují dlouhodobý hospodářský růst. Proto také mnozí považují přerozdělovací politiky v rozvojových zemích za nezbytné.

V praxi to ale funguje jinak. Máme sice důkazy o tom, že nerovnost a rozvoj se negativně ovlivňují (země s vyššími příjmy na hlavu vykazují nižší míru nerovnosti⁸), literatura i praxe však přináší spíše smíšené výsledky, co se týče vztahu mezi nerovností a hospodářským růstem⁹.

Až do konce 70. let 20. století se tento nahodilý vztah růstu a nerovnosti vysvětloval nejčastěji pomocí Kuznetsovy křivky. Ta byla pojmenována na počest ekonomu Simona Kuznetse, který v roce 1955 přišel s teorií přirozeného cyklu ekonomické nerovnosti jako důsledku zapojování tržních sil do industrializace národa: pokud se ekonomika industrializuje, hlavně díky mechanizaci zemědělského sektoru, vztah mezi venkovskou a městskou populací přestane být vyvážený ku prospěchu města, kde příjmy z nejproduktivnějších aktivit přináší vyšší zisky.

Jak ekonomika roste, dochází k prohlubování nerovnosti mezi lidmi. Růst však časem vede k trvalému zvyšování příjmů, které s sebou přináší vzdělání, kulturu a sociální zabezpečení. Industrializace umožňuje příliv zisků, což je výsledkem tohoto procesu jako takového. Ten pak vede k růstu požadavků na znárodnění příjmů, což má pozitivní dopad na ukazatele sociálního začleňování.

Není pochyb, že Kuznetsova hypotéza vysvětlovala určité jevy, které převládaly v industrializovaných zemích v polovině 20. století. Přinášela navíc naději, že hospodářský růst v praxi opravdu povede k významnému přerozdělení příjmů. A tak podněty, které upřednostňovaly hospodářský růst před přerozdělováním příjmů, byly poměrně silné.

Volání po rozšíření veřejných politik ve prospěch přerozdělování však byla stále hlasitější. Hlavním problémem zmíněné dichotomie (růst nebo

přerozdělování) je, že upřednostnění jednoho vede k utlumení druhého (neboli k tomu, co americký ekonom Arthur Okun (1975) označil za „velký trade-off“). Ve skutečnosti by se dala ekonomická teorie této dichotomie shrnout do dvou hlavních směrů. První, kterého se drží liberálnější země, se zakládá na nižší daňové a regulační zátěži, což usnadňuje a podporuje ekonomickou aktivitu a v dlouhodobém horizontu zvyšuje průměrné příjmy všech (a s tím i vybrané daně, což v budoucnu vede k vyšším rentám). S druhým směrem se setkáváme především v zemích, které kladou důraz na sociální rovnost. Vzdělání, zdraví a další sociální práva zde představují základ vývoje společnosti a jsou tedy nutně zahrnuty do veřejných politik. Tyto politiky, které jsou sjednoceny státem podporujícím ekonomické aktivity, vyrovnávají příjmy společnosti jako celku. Nebudeme však nyní zacházet do detailů jednotlivých směrů a vrátíme se k tématu chudoby a nerovnosti.

I přes opakované testování Kuznetsovy hypotézy nebyly nalezeny dostatečné důkazy, které by ji podpořily. Nejnovější výzkum vedený ekonomem Johnem Gallupem, který využíval aktuální data o nerovnosti z 87 zemí světa, Kuznetsovu hypotézu zpochybnil. Na druhou stranu se ale při použití neparametrických metod prokazuje tzv. „obrácená kuznetsova křivka“: „V období nízkého či průměrného ekonomického růstu se objevuje silná tendence ke snižování nerovnosti, při mírném či vysokém ekonomickém růstu se naopak vyskytuje lehká tendence ke zvýšení nerovnosti mezi lidmi“ (Gallup, 2012).

1.4 Dopad hospodářského růstu na chudobu

Jak tvrdí harvardský ekonom Dani Rodrik (2008), z historického hlediska nic jiného než hospodářský růst společnosti nikdy neumožnilo lépe optimalizovat kvalitu života svých příslušníků včetně těch, kteří se nacházejí na nejnižších stupních její pyramidy. To je také nejedivnější a nejtrvalejší ponaučení, které jsme si odnesli z 50 let studií a veřejných politik: nejdůležitější taktikou a také nejefektivnějším způsobem, jak snížit chudobu, je trvalý hospodářský růst¹⁰.

I když se v praxi setkáme s různými situacemi, je zřejmé, že vztah mezi chudobou a průměrnými příjmy je negativní. Potvrdil to také Bourguignon (2003), který ve svém výzkumu, ke kterému použil soubor 50 zemí a 114 období, pozoroval stejný efekt. Tento vztah lze analyzovat prostřednictvím elasticity vztahu hospodářského růstu a chudoby, což je způsob, jakým změny příjmů

ovlivňují počet chudých ve světě (neboli do jaké míry ovlivňuje hospodářský růst snižování chudoby).

Míra elasticity se značně liší dle země i období. Několik studií však ukázalo (Bourguignon, 2003; Lenagala a Ram, 2010; Stöterau, 2010), že tato různorodost se dá vysvětlit mimo jiné i rozdílnou počáteční úrovní chudoby a nerovnosti, odlišnými hranicemi chudoby v jednotlivých zemích a použitím jiných metod a databází.

Ravallion a Chen (1996) ve své studii zkoumali 67 zemí v různých obdobích růstu od roku 1980. Pokud byla hranice chudoby stanovena na 1 dolar na den, hodnota elasticity byla 3,1 (tzn. nárůst příjmů o 1 % sníží počet lidí pod hranicí chudoby o 3,1 %). Elasticita se však lišila podle jednotlivých regionů (východní Asie, Latinská Amerika a severní Afrika vykazovaly negativní elasticitu, zatímco východní Evropa, střední a jižní Asie a Subsaharská Afrika elasticitu pozitivní). To dokazuje, že vztah mezi hospodářským růstem a chudobou je složitý a ne vždy zcela jasný. Negativní vztah byl pozorován také v případech, kdy při zvyšování průměrné spotřeby klesala nerovnost příjmů (ekonomická nerovnost).

Bourguignon (2003), který ke svým výpočtům použil menší databázi, dospěl při stanovení stejné hranice chudoby na 1 dolar denně k podobnému výsledku. Elasticita podle něj dosahuje hodnoty 3, pokud je nerovnost nízká (Giniho koeficient okolo 0,3). Pokud se ale nerovnost nachází okolo hodnoty 0,4, pak elasticita nepřesahuje hodnotu 2. Tato studie je sugestivní ohledně vlivu hospodářského růstu na chudobu (tedy elasticity). Nicméně, co se týče nerovnosti, elasticita se pohybuje mezi hodnotou 5 a méně než 2 podle jednotlivých počátečních hodnot chudoby a nerovnosti.

Výsledky této studie pozoruhodně ukazují, jaký dopad má hospodářský růst a přerozdělování prostředků na snižování chudoby a nerovnosti: asi 20 % konečné distribuce příjmů je výsledkem přerozdělování příjmů, z čehož vyplývá, že na 80 % má vliv hospodářský růst. Bourguignon naznačuje, že pokud je tento růst dlouhodobě udržitelný a přerozdělování přirozeně omezené, politiky by měly upřednostňovat hospodářský růst. Přerozdělovací politiky však hrají dvě klíčové role při snižování chudoby: urychlují distribuci prostředků a přispívají ke zvýšení elasticity.

Fosu (2010) se zabýval vztahem hospodářského růstu, nerovnosti a chudoby podrobněji, přičemž čerpal z dostupných dat ze 123 zemí z období mezi 1977 a 2007 a využíval hranice chudoby 1,25 a 2,50 dolarů na den. Jak už jsme zmiňovali, elasticita vztahu hospodářského růstu a chudoby se zlepšuje, snižuje-li se nerovnost. To je také důvod, proč je třeba omezit nerovnost, abychom dosáhli většího snížení chudoby. Jak by se dalo očekávat, elasticita je vyšší u hranice extrémní chudoby, než u chudoby samotné, protože zlepšit situaci osob z vyšších příjmových kategorií vyžaduje více úsilí. Přesto ale prakticky 100 % úspěšných případů snížení chudoby bylo důsledkem zvýšení příjmů a jejich snížení znamenalo 74% nárůst extrémní chudoby a 85% nárůst chudoby (tedy v těch zemích, kde příjmy klesly).

Ve světle těchto zjištění se věda nedávno rozhodla definovat proces hospodářského růstu, jaký ve velké míře podporuje především zranitelné skupiny populace, jako „růst příznivý pro chudé“. A protože se věda v této oblasti neustále specializuje, mohli bychom tento růst definovat jako míru dopadu hospodářského růstu na příjmy nejchudší skupiny obyvatel, neboli stav, kdy příjmy chudých rostou rychleji než příjmy těch, kteří se pod hranicí chudoby nenacházejí. Jinými slovy, aby růst mohl být příznivý pro chudé, je třeba, aby snižování chudoby bylo doprovázeno snižováním ekonomické nerovnosti mezi lidmi.

Bourguignon (2003) dále ukazuje, že pokud je hospodářský růst udržitelný a přerozdělovací politiky jsou přirozeně omezeny překážkami snižujícími investice a ekonomickou aktivitu celkově, dá se říci, že politiky zaměřené na dlouhodobý růst jsou hlavním nástrojem snižování chudoby. Zbývá nám však ještě zaměřit se na pozitivní vliv přerozdělování na rychlost snižování chudoby a elasticity, které takovéto politiky podporují, a kterému jsme se tu zatím věnovali jen částečně.

Přestože vztah hospodářského růstu a snižování chudoby je nepopiratelný, některé studie propagují politiku růstu příznivého pro chudé (oproti přirozenému procesu zvanému „prosakování bohatství seshora dolů“ (v angličtině *trickle down*). Existují totiž konkrétní případy, kdy hospodářský růst podporuje distribuci prostředků těm nejbohatším namísto těch nejchudších (tzn. v zemích, kde hospodářský růst zhoršil ekonomickou nerovnost) jako například nedávno v Laoské lidově demokratické republice a Thajsku.

Kakwani a Pernia (2000) na základě této nové tendence navrhují nový ukazatel: „index růstu příznivého pro chudé“. Ten by měl hodnotit, do jaké míry

hospodářský růst opravdu přináší větší výhody příslušníkům nejchudších vrstev společnosti, když nebudeme brát v potaz vliv příjmů a přerozdělování na snižování chudoby. Podle návrhu bude tento index dosahovat hodnot vyšších než 1 v případě, že se k chudým dostává více prostředků než k těm, kteří se pod hranicí chudoby nenacházejí. Hodnota nižší než 1 pak představuje opačnou situaci. Tento model se dále rozděluje na pět fází vlivu (od hodnot nižších než 0 po vyšší než 1).

V této studii lze na případech Laosu, Thajska a Jižní Koreje sledovat, že v Jižní Koreji je hospodářský růst nepopíratelně příznivý pro chudé, zatímco Thajsku a Laosu se sice chudoba také snížila, hospodářský růst však neměl na nejchudší obyvatele zásadní vliv. To znamená, že politika růstu příznivého pro chudé by zde ve velké míře snížení chudoby podpořila.

2. Chudoba v Peru: od nouze k naději

Jak víme, každý stát má svou vlastní představu o minimální životní úrovni svých obyvatel. Ne vždy však tato představa odpovídá hlavním bodům plánů jeho veřejných politik (určovaných, kdo ví, třeba odlišnými pohledy společnosti, politické třídy či akademické sféry). Různé faktory (mimo jiné také historické, politické a ekonomické) navíc tyto představy neustále formují, což způsobuje, že důvody se od sebe v současnosti liší, a posouvají tak hranici toho, co ještě přijatelné je, a co už ne. Peru k tomu samozřejmě nemá daleko.

Peruánský Národní statistický úřad (INEI) definuje chudobu jako „stav, kdy životní úroveň jedné nebo více osob nedosahuje ani minima nutného k přežití“¹¹. Do roku 2007 se míra chudoby počítala dvěma způsoby: první bral v úvahu neuspokojené základní potřeby, druhý se řídil podle hranice chudoby (Morales, 2005). Na doporučení peruánské poradní komise pro chudobu (Comisión Consultiva de la Pobreza), do níž jsou zapojené i instituce jako Světová banka, se od roku 2008 chudoba počítá na základě porovnání výdajů domácností s hranicí chudoby, která vychází ze základního spotřebního koše (který podle INEI dostatečně uspokojuje základní výživové požadavky a další potřeby)¹².

Podle Seminaria a Alvy (Seminario et al., 2012) dosahovalo v roce 1700 peruánské HDP na obyvatele 526 dolarů (měřeno v Gearyho-Khamisových dolarech), přičemž průměrné světové HDP bylo 615 dolarů a průměrné

latinskoamerické HDP odpovídalo 527 dolarům (pro představu, evropský průměr byl tehdy 993 dolarů a severoamerický 527 dolarů; Holandsko, které bylo v té době nejbohatší zemí světa, vévodilo žebříčku HDP s 2 130 dolary).

Do roku 1820 se situace peruánských příjmů nijak zásadně nezměnila a HDP se snížilo na 523 dolarů na obyvatele. Celosvětový průměr se však za tu dobu vyšplhal na 666 dolarů, evropský na 1 194 dolarů a severoamerický 1 257 dolarů. Na předních příčkách se nacházelo Holandsko (1 838) a Spojené království (1706). Do roku 1900 příjmy v Peru mírně vzrostly na 692 dolarů (druhá tichomořská válka bezpochyby znamenala obrovský pokles kvality života: v roce 1876 byly peruánské příjmy na obyvatele 1 124 dolarů, přičemž evropský průměr byl v té době 2 254 dolarů a severoamerický 2 570 dolarů; Peru pak trvalo 40 let, než dosáhlo alespoň předválečné úrovně).

Dvacáté století potom přineslo poměrně smíšené výsledky. V první polovině (1900-1950) sice HDP v Peru dosáhlo latinskoamerického průměru (4 %) a příjem na obyvatele byl ještě asi o 35 % vyšší (2,55 % oproti 1,88 %), druhá polovina tohoto století však znamenala úpadek. Nejenže se růst peruánské ekonomiky celkově nacházel hluboko pod latinskoamerickým průměrem (3,55 % proti 4,29 %), ale i příjmy na obyvatele byly nižší (1 % proti 1,66 % - o 38 % méně)¹³.

Příjem na osobu se tedy z 686 dolarů v roce 1900 zvýšil na 2 308 dolarů do roku 1950 a na 3 817 dolarů do roku 2000 (viz Tabulka č. 1). V roce 1900 sice průměrné peruánské příjmy dosahovaly jen 57 % latinskoamerického průměru, v roce 1950 to už však bylo 86 % a v roce 2000 opět pouze 59 %.

Tabulka č. 1

HDP na hlavu (v Gearyho-Khamisových dolarech, 1900)

	Peru	Latinská Amerika
1900	686	1 206
1950	2 308	2 696
2000	3 817	6 418

Jestliže nemůžeme počítat s důvěryhodnými odhady chudoby pro 19. a velkou část 20. století, můžeme porovnat kvalitu života podle průměrného věku dožití, jak jsme to již udělali dříve. Riley (2005) uvádí, že ve světě se lidé v roce 1800 průměrně dožívali kolem 28,5 let, v roce 1850 asi 29,3 let a v roce 1900 pak

32 let. Do poloviny 20. století se světový průměr vyšplhal na 48 let a do konce století na 66 let (viz Tabulka č. 2). Podle dat ze serveru Gapminder, která pocházejí z jiných zdrojů¹⁴, se lidé v Peru mezi lety 1800 a 1900 průměrně dožívali 36 let. Do roku 1950 se ale průměrná délka života zvýšila na 43 let a na 71 let do roku 2000.

Stagnace mezi lety 1800 a 1900 by sice mohla působit negativně, je však jisté, že ve srovnání Peru latinskoamerický průměr převyšovalo a nacházelo se na druhém místě hned za Argentinou (Astorga et al., 2003). Mezi lety 1900 a 2000 došlo v Peru k významnému zlepšení kvality života, které ale nebylo tak zásadní jako zlepšení v Latinské Americe celkově. Brea (2003) uvádí průměrný věk dožití v různých latinskoamerických zemích v letech 1950 a 2002, přičemž Peru zde dosahuje podobných čísel jako na serveru Gapminder (44 let v roce 1950 a 69 let v roce 2002), zatímco Latinská Amerika celkově 52 a následně 71 let.

Tabulka č. 2

Průměrný věk dožití

	Peru	Svět
1800	36	28,5
1850	36	29,3
1900	36	32
1950	43	48
2000	71	66

Jednou z nejtypičtějších vlastností rozvojových zemí je, že zde chybí data, nebo nejsou kvalitní. Tím samozřejmě nemyslíme pouze Peru, ale i Latinskou Ameriku celkově. Dostupná a spolehlivá data ohledně chudoby v Peru byla nasbírána až poměrně nedávno díky průzkumu

Tabulka č. 3
Míra chudoby a nerovnosti
 Latinská Amerika 1850-1990

Rok	Příjmy/Hranice chudoby (4\$)			Míra chudoby (%)			Giniho koeficient		
	Peru	LATAM°	OECD°	Peru	Brazílie	Španělsko	Peru	Brazílie	Španělsko
1850	-	0,5	0,8	-	93	88	-	46,2	24,9
1900	0,4	0,7	1,8	-	98	64	-	29,8	44
1950	1,1	1,4	3,9	60	75	62	39,2	55,4	53,6
1960	1,4	1,9	5,1	62	64	39	61	57	44,6
1970	1,8	2,6	7,2	43	53	14	48,5	57,1	45,7
1980	2,1	3,7	9,1	29	33	2	43	57,1	36,3
1990	1,5	3,7	11,2	30	34	0	46,5	57,3	34,7

° LATAM: Výběr latinskoamerických zemí

° OECD: Výběr členských zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

Zdroj: Prados de la Escosura (2005). Zpracování: vlastní

v domácnostech v polovině 90. let 20. století. Do té doby se můžeme držet pouze rekonstrukcí údajů, jaké vypracoval například Prados de la Escosura (2005).

Ten odhadl míru chudoby na základě nepřímých metod pro odvozování národních statistických údajů a odhadů HDP a nerovnosti v historii. Spočítal

průměrné příjmy v několika latinskoamerických zemích ve vztahu k hranici chudoby 4 dolary na den (GK z roku 1985) a dospěl tak i k míře nerovnosti (vyjádřené Giniho koeficientem) a chudoby (viz Tabulka č. 3).

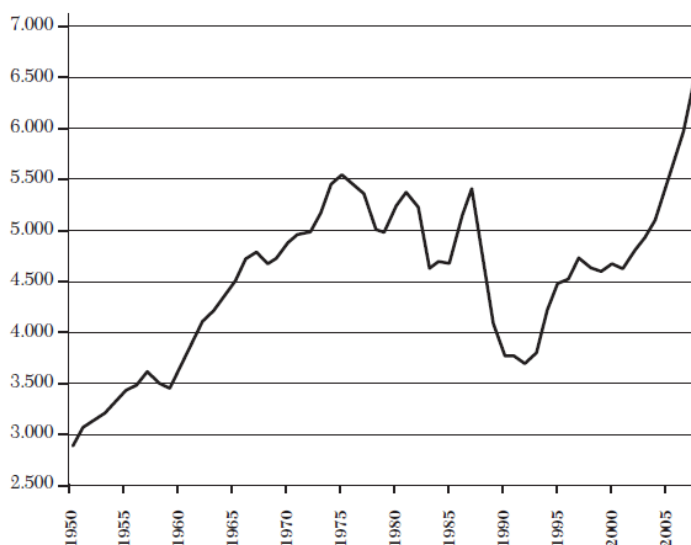
Z tabulky můžeme vyčíst, že životní podmínky v Peru byly ve srovnání s latinskoamerickým průměrem lehce horší a znatelně horší v porovnání s Evropou. Přestože tato čísla nejsou zcela přesná, celkem významně přispívají k odhadování míry chudoby během daného období. Míra chudoby v Brazílii do roku 1900 a poté do roku 1990 podporuje výše uvedené tvrzení ohledně původu chudoby a toho, že rozvoj (v období po průmyslových revolucích v 19. století) je jediným zaručeným prostředkem proti ní.

2.1 Strukturální reformy a míra chudoby od roku 1990 až po současnost

Je známo, že do roku 1990 udržovalo Peru ekonomický rámec, který nepodporoval soukromé investice. Od 70. let 20. století, hlavně tedy od státního převratu v roce 1968, přijalo Peru politiku uzavřené ekonomiky. Stát tak ve velké míře reguloval a podporoval ekonomické aktivity, což vedlo ke kolapsu peruánské ekonomiky. Jak je vidět na Grafu č. 5, příjmy na obyvatele se od poloviny 70. let do počátku 90. let 20. století neustále snižovaly.

Graf č. 5

DPH na hlavu, 1950-2009 (v měně nuevo sol (NS) z roku 1994)

Nejvíce v tomto období poklesla bezpochyby celková místní produktivita, která se propadla z 1,2 % mezi lety 1950 a 1960 a 1,9 % mezi lety 1961 a 1970 na

-0,9 % v letech 1971 až 1980 a -3,7 % v letech 1981 až 1990. Mezi lety 1980 a 1990 se pak peruánská ekonomika zhoršovala mílovými kroky: příjmy se snížily asi o 80 %, inflace přešla v hyperinflaci (za období 1985-1990 dosáhla neuvěřitelných 2 milionů procent¹⁵) a devizové rezervy spadly do negativních čísel. To vše vyústilo ve strašlivé teroristické útoky, které ohrožovaly nejen nejchudší oblasti země, ale také produktivní fyzický kapitál (viz Tabulka č. 4).

Tabulka č. 4

Hodnoty základních ukazatelů v Peru (1980-1990)

	1980	1985	1990
HDP na hlavu	100	87	70
Minimální reálná mzda (průměr v Limě)	100	54	21
Index spotřebitelských cen	100	3,474	40 216,592
Vývoz	100	76	83
Čisté devizové rezervy	100	89	-13

Zdroj: Glewwe a Hall (1992).

Počty chudých se začaly pomalu snižovat až teprve na počátku 90. let 20. století, kdy se peruánská ekonomika začala vzpamatovávat a kdy proběhly strukturální reformy, které umožnily příliv investic a mírová jednání.

Nicméně je ale v případě Peru nutné dávat si pozor na míru chudoby zjištěnou před rokem 2001. Přestože se totiž tyto údaje v mnoha případech upravovaly podle platných mezinárodních metodik, nezachycují veškerou realitu této země. Hospodářská komise pro Latinskou Ameriku a Karibik CEPAL (1998) uvádí data pro Peru v letech 1979 (46 %), 1986 (52 %), 1995 (41 %) a 1997 (37 %) s tím, že poslední dva údaje pochází od INEI. Peruánská statistická asociace Instituto Cuánto uvádí na základě dat průzkumu životní úrovně ENNIV míru chudoby pro roky: 1985 (41,6 %), 1991 (57,4 %), 1994 (53,4 %) a 1997 (50,7 %); a míru extrémní chudoby pro roky: 1985 (18,4 %), 1991 (26,8 %), 1994 (19,0 %) a 1997 (14,7 %)¹⁶.

INEI však ve své zprávě o chudobě z roku 2001, jejíž data byla zpracována podle metody zavedené v roce 1998, uvádí následující míru chudoby pro roky 1994 (48,6 %), 1997 (43,7 %) a 1998 (42,3 %)¹⁷.

V roce 2000 provedlo INEI metodické změny, což vedlo k úpravě míry chudoby pro rok 1997 (42,7 %) a k novým odhadům pro roky 1998 (47,5 %) a 1999 (47,5 %). Podle této metody se počítala i míra chudoby v roce 2000 (48,4 %) a 2001 (49,8 %) ¹⁸. Následně byly vylepšeny metody sběru dat a měření a od roku 2003 umožňuje národní průzkum životní úrovně Enaho permanentní měření chudoby v Peru. Tato změna opět vedla k úpravě údajů pro období mezi lety 1997 a 2002: 1997 (42,7 %), 1998 (42,4 %), 1999 (47,5 %), 2000 (48,4 %) a 2001 (54,8 %) ¹⁹.

Za použití této metody uvádí INEI pro období 2001-2010 jak míru chudoby, tak míru extrémní chudoby. V rámci neustálého zlepšování ustanovilo INEI v roce 2007 poradní komisi složenou z nejrůznějších institucí včetně Světové banky, což umožnilo spočítat míru chudoby podle nové metody pro období mezi lety 2007-2012 (viz Tabulka č. 5).

Tabulka č. 5

Chudoba v Peru mezi lety 2001-2012

rok	Metoda z roku 2000		Metoda z roku 2010	
	chudoba	extrémní chudoba	chudoba	extrémní chudoba
2001	54,8	24,4	-	-
2002	54,3	23,9	-	-
2003	52,3	21,2	-	-
2004	48,6	17,1	-	-
2005	48,7	17,4	-	-
2006	44,5	16,1	-	-
2007	39,3	13,7	42,4	11,2
2008	36,2	12,6	37,3	10,9
2009	34,8	11,5	33,5	9,5
2010	31,3	9,8	30,8	7,6
2011	-	-	27,8	6,3
2012	-	-	25,8	6,0

Můžeme si povšimnout, že chudoba se v posledních 12 letech, nehledě na metodu výpočtů, systematicky snižovala. Mezi lety 2001 a 2010 klesl počet

chudých o 42 % a počet extrémně chudých o téměř 60 %, což je bezpochyby vynikající výsledek. Mezi lety 2007 a 2012 se chudoba snížila o 39 % a extrémní chudoba o 42 %. To ukazuje, že elasticita vztahu hospodářského růstu a snižování chudoby byla za zkoumané období vysoká.

Je třeba zdůraznit, že chudoba se opravdu snižuje, INEI však každý rok upravuje hranice jak chudoby, tak i extrémní chudoby. Když vezmeme v potaz poslední zkoumané období, byla hranice chudoby v roce 2007 stanovena na 238 NS a v roce 2012 na 284 NS. Extrémní chudobu pak v roce 2012 představovala částka 151 NS. Podle parity kupní síly jsou tedy tyto hranice stanovené na 5,27 dolarů pro chudobu a 2,80 dolarů pro extrémní chudobu. Jsou tak vyšší než hranice stanovené Světovou bankou (2,50 a 1,25 dolarů pro chudobu a extrémní chudobu)²⁰.

INEI (2013) pomocí Giniho koeficientu dále odhadlo míru nerovnosti pro období mezi lety 2004-2012 (viz Tabulka č. 6).

Tabulka č. 6
Nerovnost v Peru mezi lety 2004-2012
(Giniho koeficient)

rok	celkově	ve městech	na venkově
2004	0,49	0,45	0,43
2005	0,51	0,47	0,43
2006	0,50	0,45	0,43
2007	0,50	0,46	0,44
2008	0,48	0,43	0,44
2009	0,47	0,43	0,43
2010	0,46	0,42	0,42
2011	0,45	0,41	0,43
2012	0,45	0,41	0,43

Můžeme si povšimnout, že během daného období nerovnost v Peru celkově podstatně klesla, zvláště pokud bereme v úvahu, že snižování nerovnosti bývá pomalé. Velký pokles můžeme pozorovat v městských oblastech, zatímco na venkově zůstala v tomto období situace prakticky stejná. Je však velmi

pravděpodobné, že zmíněné snížení nerovnosti v městských oblastech souvisí se zvýšením sociálních výdajů v období po krizi mezi lety 1997 a 2001.

Na základě dat INEI z období 2007-2012 (poslední období, pro které máme srovnatelná data) lze odhadnout průměrnou elasticitu kolem 0,67. To znamená, že každé procento, o které se zvýší HDP, sníží v průměru počet lidí pod hranici chudoby o 0,67 % (rok 2009 nebereme v úvahu, neboť byl velmi atypický). Pokud vezmeme v potaz, že poslední sčítání lidu, pořádané INEI v roce 2012, zaznamenalo 30 135 875²¹ obyvatel, každé procento, o které by se zvýšilo HDP, by tedy pomohlo snížit počet lidí pod hranici chudoby přibližně o 192 000 osob (viz Tabulka č. 7).

Tabulka č. 7

Elasticita vztahu hospodářského růstu a snižování chudoby 2007-2012

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012
HDP na obyvatele	3,800	4,427	4,362	5,207	5,948	6,840
Vývoj HDP na hlavu	-	16 %	-1 %	19 %	14 %	12 %
Chudoba	42,4	37,3	33,5	30,8	27,8	25,8
Vývoj populace pod hranicí chudoby	-	-14 %	-11 %	-9 %	-11 %	-8 %
Elasticita vztahu chudoba-HDP	-	-0,83	7,77	-0,45	-0,76	-0,65

Kromě toho, že byl tento hospodářský růst poměrně významný, jednalo se bezpochyby také o růst „ve prospěch chudých“. To znamená, že nižší příjmové kvintily se rozvíjely rychleji než vyšší příjmové kvintily. Mezi lety 2007 a 2012 se průměrné výdaje na osobu v celonárodním měřítku zvýšily o 17,9 %. První decil, kam spadají lidé s nejnižšími příjmy, v tomto období zaznamenal růst o 37,8 %, zatímco desátý decil, kam se řadí lidé s nejvyššími příjmy, o pouhých 8,1 %²². V absolutních číslech však ekonomika desátého decilu vzrostla samozřejmě více. Nicméně co se týče rozložení příjmů, zmíněný proces má za následek přibližování příjmů těch, kteří vydělávají méně, k příjmům těch, kteří vydělávají více. Tuto tendenci pozorujeme v Peru již několik let a dá se sledovat tak, že porovnáme nárůst příjmů s průměrnými měsíčními výdaji na osobu ve městě a na venkově.

Zatímco ekonomika ve městech v daném období vzrostla o 13,6 %, na venkově to bylo o 30,5 %.

Za těmito vynikajícími výsledky stojí částečně nárůst propojení, čímž máme na mysli jak dopravní sítě, tak elektrifikaci a přístup k telekomunikacím, tedy zázraky moderní techniky, které jsou možné pouze v takovém ekonomickém rámci, který podporuje soukromé podnikání. Zatímco v období mezi lety 1972 a 1990 vzrostly investice v dopravní sféře o 18,5 %, v letech 1991 až 2001 to bylo o téměř 31 %. Tento a ještě další faktory, spojené především s přístupem na trh, přispěly k tomu, že mezi lety 1994 a 2001 se roční růst průměrných příjmů ve venkovských oblastech vyšplhal přibližně na 7,2 %, zatímco mezi lety 1900 a 1994 (za téměř sto let) se zvýšil pouze o 1,4 % (Webb, 2013).

Stejně jako ve zmíněných příkladech ze světa, hospodářský růst je i v Peru hlavním pilířem snižování chudoby a jeho přínos je zde celkem významný. Yamada et al. (2012) ve své studii o vlivu přímých převodů prostředků na snižování chudoby zkoumali, jaký dopad má řízené přerozdělování, jako například prostřednictvím programu Juntos (který podporuje nejchudší rodiny podmíněným převodem peněžních prostředků). Zjistili, že zmíněné příspěvky se mezi lety 2006 a 2010 podílely až na 25 % celkového snížení nerovnosti (o zbylou část snížení se zasloužily další programy a samotný hospodářský růst). Stejně tak se 75% snížení chudoby vysvětluje zvýšením pracovních příjmů (číslo podobné tomu, jaké uvádí Bourguignon, 2003).

Toto výrazné zlepšení životní úrovně milionů Peruánců během posledního období hospodářského růstu bylo ovšem často zpochybňováno místními analytiky, a to jak míra chudoby, tak nerovnosti. Vázquez (2012) tvrdí, že celonárodní statistiky, které se dívají na problém z peněžního hlediska, skrývají ostatní aspekty reality, neboť chudoba je problémem „vícerozměrným a heterogenním“. Proto také navrhuje Multidimenzionální index chudoby (MPI), který pro rok 2011 uvádí míru chudoby 39,85 %, zatímco INEI pro ten samý rok uvádí pouze 27,82 %.

Ve své podstatě chudoba samozřejmě není jen problémem financí, je v tomto smyslu velmi složitá a má mnoho rozměrů. Jak ale tvrdí Bhalla (2002), každé měření lze převést na finanční hledisko, aniž by to znamenalo ztrátu jemných rysů výpočtu či výzkumu. Statistiky INEI vycházejí ze spotřebního koše obsahujícího zboží a přímé služby, které různým způsobem ovlivňují kvalitu

života. Proto je podle nás důležité zdůraznit, že tendence, kterou oba ukazatelé značí (včetně dvou let studovaných podle MPI), nehledě na ukazatel (INEI či MPI) ukazuje pokrok, ve statistikách INEI samozřejmě výraznější.

Stejně tak Mendoza et al. (2011) tvrdí, že nerovnost v Peru je vyšší, než uvádí statistiky INEI. Je to prý kvůli nedostatku informací nebo jejich zkreslení (skupiny s vysokými příjmy podle nich přiznávají nižší výdaje více, než skupiny s nízkými příjmy). To je vede k pozměnění míry nerovnosti pro rok 2010 na 0,60 Giniho koeficientu, zatímco INEI uvádí 0,48.

K tomuto tématu je nutné zdůraznit dva důležité aspekty: zaprvé přiznávání nižších výdajů, které se vyskytuje se výhradně ve skupinách s vyšším příjmem, je v nejlepším případě pouhou domněnkou a nedosahuje takové důležitosti, jakou jí studie připisuje. Pokud se částky, které byly přiznány jako nižší, přerozdělí v podobné míře jako částky přiznané, tendence se tím nezmění a statistiky INEI zůstanou platné. Zadruhé je třeba říci, že stejně jako u míry chudoby nejsou konkrétní čísla tak důležitá jako tendence, z které je vidět jasný pokrok, a to i v odhadech Mendozy et al. Podle INEI se mezi lety 2005 a 2010 snížila nerovnost z 0,51 na 0,48, což znamená zlepšení o 5,9 %. Pro stejné období vypočítali Mendoza et al. snížení nerovnosti z 0,69 na 0,60, což ukazuje celkové zlepšení o 12 %. Abychom to tedy shrnuli, nehledě na metodu výzkumu je pokrok nepopíratelný²³.

28. července 2012, při příležitosti výročí vyhlášení nezávislosti (Fiestas Patrias), ve svém projevu peruánský prezident Ollanta Humala oznámil, že do roku 2016 očekává snížení chudoby na 15 %²⁴. To by bezpochyby byl značný úspěch a navíc další důvod pro udržení stávajícího ekonomického rámce, který podporuje jak základní pilíře hospodářského růstu, tak značný blok sociálních programů.

Dosažení tohoto cíle však bude možné pouze tehdy, pokud to dovolí dvě základní proměnné (míra hospodářského růstu a elasticita chudoby). To znamená, že úspěch či neúspěch bude záležet na kombinaci obou faktorů. Vyšší míra hospodářského růstu bezpochyby dosažení cíle usnadní, udrží-li se průměrná elasticita na stávajících hodnotách. Opačná situace by ale nemusela vést k úspěchu, neboť nižší míra ekonomického růstu by jen těžko mohla být vyrovnána elasticitou už kvůli tomu, že zlepšení tohoto faktoru se váže na vyšší

sociální výdaje, které, jak lze předpokládat, by byly omezené nižšími příjmy do státního rozpočtu kvůli poklesu ekonomické aktivity.

Za použití předchozích údajů o elasticitě v období 2007 – 2012 (viz Tabulka č. 7) jsme vytvořili sérii scénářů vývoje míry chudoby, přičemž bereme v potaz různé míry růstu HDP na obyvatele a různou elasticitu, a to několik optimistických a jednu pesimistickou. Díky tomuto výpočtu můžeme pozorovat, že k dosažení vytyčeného cíle bude zapotřebí mnohem více, než jen udržet nebo lehce zlepšit elasticitu a HDP na osobu (viz Tabulka č. 8).

Pokud počítáme s průměrným zvyšováním příjmů (12 %) a průměrnou elasticitou za posledních šest let (-0,67), můžeme odhadnout, že míra chudoby v roce 2016 bude 18,5 %, což je od vytyčeného cíle poměrně vzdálené. V následující tabulce můžeme pozorovat, že největší vliv na snižování chudoby má hospodářský růst. Pokud by peruánská ekonomika rostla v průměru o 16 % (jak tomu bylo například v letech 2008 a 2010), pohybovala by se chudoba i za předpokladu nižší elasticity mezi 15 a 17 %.

Tabulka č. 8

		Výpočty míry chudoby pro rok 2016 – různé scénáře			
		Δ % HPD na obyvatele			
		10 %	12 %	14 %	16 %
Elasticita	-0,65	19,7	18,6	17,6	16,6
	-0,67	19,5	18,5	17,4	16,4
	-0,69	19,4	18,3	17,2	16,2
	-0,71	19,2	18,1	17,0	15,9

Pokud bychom udrželi stávající elasticitu a hospodářský růst nad 17 %, dospěli bychom na konci roku 2016 k míře chudoby okolo 15 %. To by ale vyžadovalo značné navýšení celkové produkce (a také udržení současné míry demografického růstu). Je tedy vidět, že to nebude snadný úkol. Věříme však, že existují lepší podmínky podporující míru hospodářského růstu, než jaké máme dnes.

3. Závěr

V této studii jsme se pokusili shrnout, do jaké míry má věda prozkoumanou chudobu, nerovnost, jejich vzájemné vztahy a vztahy s dalšími proměnnými. Jako podklad jsme použili historickou analýzu situace ve světě a specifické údaje z Peru.

Je zřejmé, že původ chudoby sahá až do doby, kdy se přežití člověka zakládalo na využívání přírodních zdrojů. Dá se říci, že chudoba je pro člověka přirozený stav, ve kterém se dnes nacházejí miliony lidí na celém světě. Nerovnost je podle nejstarších záznamů důsledkem sociálních, politických a kulturních rozdílů. Ty však v rozvinutých zemích s vyššími prostředky ustupují, protože lidé zde kladou větší důraz na velkou míru přerozdělování příjmů i příležitostí.

Různé globální i místní studie ukazují, že na snižování chudoby má hospodářský růst větší vliv, než přerozdělování bohatství, což je politika určená na její zmírňování. Přerozdělování však hraje důležitou roli v podporování nejpotřebnější vrstvy společnosti, tedy těch, kteří si sami nedokážou zajistit takové příjmy, které by jim pomohly zvýšit jejich příjmy budoucí. Proto je také nutné vytvářet podpůrné programy, které bojují s chudobou a jsou zaměřené na nejzákladnější potřeby této populace.

V případě Peru se podíl chudých a extrémně chudých lidí ve společnosti značně snížil, nehledě na to, že se metody výpočtů v posledních letech pravidelně měnily. Míra chudoby klesla z více než 55 % v 90. letech na dnešních 25,8 % a míra extrémní chudoby z asi 25 % na dnešních 6 %. I v případě nerovnosti ukazují statistiky systematické snižování bez ohledu na zvolenou metodu výpočtu.

Za využití nejnovějších dat (z let 2007-2012) jsme spočítali elasticitu vztahu hospodářského růstu a chudoby, z čehož nám vyplynulo, že s každým procentem, o které se za rok zvýší hospodářský růst, se sníží počet chudých lidí v Peru přibližně o 192 000 osob.

Stejně tak jsme odhadli míru hospodářského růstu, který by byl zapotřebí, pokud bychom do roku 2016 chtěli dosáhnout 15% míry chudoby, jak slíbila současná vláda během projevu při oslavách výročí vyhlášení nezávislosti (28 července 2012). Pokud předpokládáme, že se udrží stávající elasticita (-0,67) i růst průměrných příjmů (12%), počet chudých by v roce 2016 dosahoval 18,5 %, což

je více, než cíl slibuje. Abychom tohoto cíle dosáhli, příjmy by musely i nadále růst a vztah elasticity by mezi lety 2013 a 2016 musel zůstat vyšší než 17 % ročně.

Bibliografie

- ADAMS, Richard. Economic Growth, Inequality and Poverty. *The World Bank Policy Research Working Paper*. 2003, 2972.
- AHLUWALIA, Montek et al. Growth and Poverty in Developing Countries. *Journal of Development Economics*. 1979, 6, 299-341.
- ASTORGA, Pablo et al. The Standards of Living in Latin America During the Twentieth Century. *QEH Working Paper Series*. 2003.
- ATKINSON, Anthony. On the Measurement of Inequality. *Journal of Economic Theory* 2. 1970, 244-263.
- BEINHOCKER, Eric. *The Origin of Wealth*. Harvard Business Press, 2006.
- BELLÙ, Lorenzo a LIBERATI, P. Impacts of Policies on Poverty. *EASYPol*.
- BETEILLE, Andre. *The Idea of Natural Inequality and Other Essays*. Indie: Oxford University Press, 2003.
- BHALLA, Surjit. *Imagine There's no Country*. Institute for International Economics, 2002.
- BHALLA, Surjit. Crying Wolf on Poverty: or How the Millennium Development Goal for Poverty has Already Been Reached. Institute for International Economics, 2003.
- BOURGUIGNON, Francois a MORRISSON, C. Inequality Among World Citizens 1820-1992. *The American Economic Review*, 2002, 92(4).
- BOURGUIGNON, Francois. The Growth Elasticity of Poverty Reduction. *Delta Working Papers*.
- BREA, Jorge. Population Dynamics in Latin America. *Population Bulletin*. 2003, 58(1).
- CEPAL. Panorama social: anexo estadístico. 1998.
- LONG, Bradford de. Estimates of World GDP, One Million B.C. – Present. *UCB Working Papers*. 1998, 5/98.
- DOLLAR, David a KRAAY, A. Institutions, Trade and Growth: Revisiting the Evidence. *World Bank Policy Research Working Paper*. 2003, 3004.
- EASTERLY, William. *The Elusive Quest for Growth*. The MIT Press, 2002.

- EASTERLY, William. *The White Man's Burden*. Penguin Books, 2006.
(EASTERLY, William. *Břímě bílého muže*. Přeložil: Jaroslav Veis. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1776-5)
- FOSU, Augustin. Growth, Inequality and Poverty Reduction in Developing Countries: Recent Global Evidence. *OECD Development Centre Background Paper*. 2010.
- GALLUP, John. Is there a Kuznet's Curve?. Portland State University. 2012.
- GLEWWE, Paul a HALL, G. Pobreza y desigualdad durante un ajuste heterodoxo. *Documento de Trabajo de EMNV*. Banco Mundial, 1992.
- INEI. Dimensiones de la pobreza en el Perú. Centro de Investigación y Desarrollo (CIDE), 2001.
- INEI. Evolución de la pobreza monetaria 2007-2012. Instituto Nacional de Estadística e Informática, 2013.
- KAKWANI, Nanak a PERNIA, E. What is Pro-Poor Growth?. Asian Development Bank.
- KRON, G. The Distribution of Wealth at Athens in Comparative Perspective. *Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik*. 2011, 179, 129-138.
- KUZNETS, Simon. Economic Growth and Income Inequality. *The American Economic Review*. 1955, 45(1).
- LENEGALA, Chakrangi a RAM, Rati. Growth Elasticity of Poverty: Estimates from New Data. *International Journal of Social Economics*. 2010.
- LOPEZ, H. a SERVÉN, L. Does Poverty Matter for Growth?. 2006.
- MADDISON, Angus. *Contours of the World Economy*. Oxford University Press, 2007.
- MENDOZA, Waldo et al. La distribución del ingreso en el Perú: 1980-2010. Instituto de Estudios Avanzados en Desarrollo. 2011.
- MILANOVIC, Branko et al. Measuring Ancient Inequality. Munich Personal RePEc Archive. 2007.
- MILANOVIC, Branko. Global Income Inequality by the Numbers: in History and Now. World Bank Research Department. 2012.
- MORALES, Rosa. *Estadísticas de la última década*. Instituto de Estudios Peruanos, 2005.

- MORRISON, Christian a MURTI, F. Average Income Inequality Between Countries 1700-2030. FERDI. 2011.
- NORTH, Douglass. *Structure and Change in Economic History*. W. W. Norton & Company, Inc., 1981.
- OKUN, Arthur. *Equality and Efficiency: The Big Tradeoff*. Brookings Institution Press, 1975
- PRADOS DE LA ESCOSURA, Leandro. Growth, Inequality, and Poverty in Latin America: Historical Evidence, Controlled Conjectures. Universidad Carlos III de Madrid. 2005.
- PINKOVSKIY, Maxim a SALA I MARTIN, X. Parametric Estimations of the World Distribution of Income. National Bureau of Economic Research, 2009, 15433.
- RAVALLION, Martin a CHEN, S. What Can New Survey Data Tell Us about Recent Changes in Distribution and Poverty?. *The World Bank Policy Research Working Paper*. 1996, 1694.
- RAVALLION, Martin. Poverty Lines. Palgrave MacMillan. 2008
- RAVALLION, Martin. The Two Poverty Enlightenments. *The World Bank Policy Research Working Paper*. 2011, 5549.
- RAVALLION, Martin. Poverty Lines Across the World. Selected Works. 2012.
- RILEY, James. Estimates of Regional and Global Life Expectancy, 1800-2001. *Population and Development Review*. 2005, 31(3), 537-543.
- RODRIG, Dani. *One Economics, Many Recipes*. Princeton University Press, 2008.
- ROTHBARD, Murray. *An Austrian perspective on the History of Economic Thought: Economic thought before Adam Smith*. Mises Institute, 1995/2006.
- SACHS, Jeffrey et al. Ending Africa's Poverty Trap. *Brookings Papers on Economic Activity*, 2004.
- SCHEIDEL, Walter a FRIEDSEN, S. The Size of the Economy and the Distribution of Income in the Roman Empire. *Princeton/Stanford Working Papers in Classics*. 2009.
- SEMINARIO, Bruno et al. *Cuando despertemos el 2062: visiones del Perú en 50 años*. Universidad del Pacífico. 2012.
- SHACHAR, Ayelet. *The Birthright Lottery*. Harvard University Press. 2009.

- STÖTERAU, Jonathan. *Estimating Growth Elasticities of Poverty*. Humboldt-Universität zu Berlin, 2010.
- VÁSQUEZ, Enrique. *El Perú de los pobres no visibles para el Estado*, Universidad del Pacífico. 2012.
- VON MISES, Ludwig. *Human Action*. Fox and Wilkes, 1949/1963. (VON MISES, Ludwig. *Lidské jednání*. Přeložil: Josef Šíma. Praha: Liberální institut, 2006. ISBN 80-86389-45-6)
- WEBB, Richard. *Conexión y despegue rural*. Fondo Editorial de la USMP, 2013.
- YAMADA, Gustavo et al. *Desigualdad monetaria en un contexto de rápido crecimiento económico: El caso reciente del Perú*. Banco Central de Reserva del Perú. 2012.

Poznámky

1. Poděkování Camilovi Ferreirovi, Jhoanovi Floresovi y Melody Burgosové za jejich účast na výzkumu.
2. www.digitalegypt.ucl.ac.uk/age/roman.html.
3. www.foxnews.com/story/0,2933,352461,00.html.
4. www.worldbank.org/en/news/press-release/2013/04/17/remarkable-declines-in-global-poverty-but-major-challenges-remain.
5. www.cato-unbound.org/2006/04/02/william-easterly/why-doesnt-aid-work.
6. http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_income_equality.
7. <http://column.global-labour-university.org/2012/02/tide-of-inequality-whatcan-taxes-and.html>.
8. www.decisionsonevidence.com/wp-content/uploads/2012/10/Relationshipbetween-Income-Inequality-and-GDP-Per-Capita.png.
9. <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/TOPICS/EXTPOVERTY/EXTPGI/0,,contentMDK:20263391~menuPK:577810~pagePK:148956~piPK:216618~theSitePK:342771,00.html>.
10. www.oecd.org/derec/unitedkingdom/40700982.pdf.
11. www.inei.gob.pe/biblioineipub/bancopub/Est/Lib0329/Cap0101.HTM.
12. www.inei.gob.pe/DocumentosPublicos/Pobreza_MedicionPobreza.pdf.
13. Vlastní výpočty na základě dat, která uvádí Hofman (2001).

14. www.gapminder.org/data.
15. www.ucsm.edu.pe/moodledata/portaljoomla/images/programas/File/ANALISIS%20DE%20LA%20INFLACION%20EN%20EL%20PERU.pdf.
16. Instituto Cuánto. Encuesta Nacional sobre Medición de Niveles de Vida (ENNIV), 1991, 1994, 1997.
17. www.inei.gob.pe/biblioineipub/bancopub/Est/Lib0488/Libro.pdf.
18. Viz Morales (2005).
19. www.inei.gob.pe/biblioineipub/bancopub/Est/Lib0502/Libro.pdf.
20. Abychom zjistili paritu kupní síly (PPP), používáme konverzní poměr Mezinárodního měnového fondu www.tradingeconomics.com/peru/implicit-purchasing-power-parity-ppp-conversion-rate-imf-data.html.138
21. <http://elcomercio.pe/actualidad/1439789/noticia-poblacion-peru-seincrementa-335-mil-habitantes-cada-ano>.
22. www.inei.gob.pe/DocumentosPublicos/Pobreza_InformeTecnico2013.pdf.
23. www.ipe.org.pe/comentario-diario/11-12-2012/crecimiento-con-menordesigualdad.
24. www.presidencia.gob.pe/presidente-ollanta-humala-esperamos-reducir-lapobreza-al-15-por-ciento-para-el-2016.

3. Komentář

3.1 Analýza výchozího textu

Nyní bych ráda analyzovala výchozí text. Nejprve ho podle *Současné stylistiky* zařadím do funkčního stylu a určím nejvýraznější slohový postup. Dále využiji teorii Romana Jakobsona k tomu, abych určila převažující funkci textu. Následně se dle modelu Christiane Nordové zaměřím na jednotlivé vnětextové a vnitrotextové faktory, které významně ovlivňují výchozí text a jsou také relevantní pro překlad. V závěru této kapitoly uvádím také celkovou strategii překladu, tedy rozhodnutí, která ovlivňují celý překlad a mají vliv na jeho jednotnost.

3.1.1 Zařazení výchozího textu do funkčního stylu, určení slohového postupu a převažující funkce

Text *Sobre la pobreza: orígenes, cuentas y evolución en el Perú y el mundo* můžeme zařadit do funkčního stylu odborného, neboť uvádí poznatky o daném tématu, vyjadřuje jejich vztahy a vede k vytvoření jednoznačné a úplné představy čtenáře o dané situaci. Slohový útvar textu je studie, tedy vědecká práce středního rozsahu s monologickým charakterem. Její kompozice je propracovaná a jedná se o text nociónální povahy, u kterého si můžeme povšimnout především výrazného horizontálního členění.

Z rysů odborného stylu je zde výrazná intertextovost. Autor odkazuje na práce jiných badatelů jednak přímými citacemi, a jednak odkazy v textu, které jsou buď vyjádřené v rámci věty, nebo jsou uvedeny v závorkách na konci určitého myšlenkového celku. V závěru textu pak můžeme najít seznam použité literatury.

Nejvíce se zde uplatňuje slohový postup výkladový. Můžeme však nalézt i postup popisný, například při popisu dvou „kmenů“ – Janomamů a Newyorčanů, nebo úvahový, například když se autor zamýšlí nad možnými způsoby dosažení cíle vytyčeného peruánským prezidentem Ollantou Humalou.

Převažující funkci textu bychom podle Romana Jakobsona mohli definovat jako referenční, hlavním cílem této studie je tedy informovat a poučit. Zároveň však můžeme najít i vedlejší funkci konativní, a to především v případech, kdy

autor uvádí hospodářský růst jako nejlepší způsob snižování chudoby. Celá studie také postupně vysvětluje nejrůznější metody a poznatky, pomocí kterých v závěru prakticky dokazuje nesplnitelnost slibu peruánského prezidenta snížit míru chudoby v Peru na 15 % do roku 2016. Autor se tedy v těchto případech snaží přesvědčit čtenáře, že pro dosažení tohoto cíle je třeba zlepšit současnou situaci, a to především pomocí politik podporujících hospodářský růst.

3.1.2 Překladatelská analýza podle Christiane Nordové

3.1.2.1 Vnětextové faktory

Vysílatel textu se liší od autora. Autorem studie je Juan José Garrido Koechlin, peruánský ekonom a politolog. Vysílatelem je pak Sociedad de Economía y Derecho z Universidad Peruana de Ciencias Aplicadas (UPC). Jedná se o skupinu odborníků, kteří shromažďují domácí i zahraniční odborné práce týkající se tržní ekonomiky a právního státu a pravidelně je zveřejňují v odborném časopise *Revista de Economía y Derecho*, aby tak pomohli k porozumění výše zmíněných témat. Studie Juana Josého Garrida Koechlina vyšla v roce 2013 v zimním vydání tohoto časopisu.

Médiem je tedy odborný časopis *Revista de Economía y Derecho*, který vychází jak v tištěné podobě, tak je zdarma přístupný na internetu, kde má vlastní webovou stránku³. V rámci této práce překládám studii z internetové verze tohoto časopisu.

Záměr autora je poučit o daném tématu, případně přesvědčit čtenáře o účinnosti konkrétních metod v boji proti chudobě v Peru. Záměr vysílatele pak je přispět k lepšímu porozumění dané problematice. Text je určený zasvěceným čtenářům, kteří už v dané problematice mají nějaké znalosti, pravděpodobně studentům ekonomických či právnických oborů, nebo odborníkům, kteří hledají aktuální informace na dané téma.

Studie byla napsána v Peru a je vzhledem k situaci určená pro čtenáře z této země. Text je ale přístupný i pro čtenáře z jiných zemí Latinské Ameriky, případně ze Španělska. To umožňuje především společný jazyk a zároveň také fakt, že autor ve většině případů vysvětluje peruánské realie případně historické události pomocí vnitřních vysvětlivek a tak text pochopí i čtenáři mimo Peru.

---

³ <http://revistas.upc.edu.pe/index.php/economia>

Místní zakotvenost se dá pozorovat na jazyce studie. Text je psán španělsky a vyskytují se v něm rysy typické pro Latinskou Ameriku. Když se autor v textu zmiňuje o Peru, používá určitý člen, což je rys typický pro latinskoamerickou španělštinu. Mluvní z Latinské Ameriky totiž často používají určitý člen pro zemi, ze které pocházejí. Dále pro označení HDP používá výraz *PBI*, tedy *producto bruto interno*, zatímco ve Španělsku se používá zkratka *PIB*, tedy *producto interno bruto*. Kromě toho se jeho peruánský původ dá odhadnout z jeho způsobu odkazování na tuto zemi, případně na její obyvatele, protože často používá první osobu plurálu. Ta se ale mísí s používáním autorského plurálu a dále odkazováním na člověka obecně.

Studie zachycuje situaci v Peru do roku 2013, kdy byla vydána. Z hlediska konativní funkce je určena především pro toto období, protože tehdy ještě mohla mít vliv na splnění či nesplnění vytyčených cílů. V době překladu už je však relevantní především funkce referenční, protože text už pouze informuje o historii a tehdejšímu stavu. Z tohoto hlediska je tedy časově nezakotvená.

3.1.2.2 Vnitrotextové faktory

Téma studie je uvedeno již v jejím názvu a čtenáři je tedy hned na první pohled jasné, že se článek zabývá chudobou v Peru. Konkrétně text rozebírá historii chudoby celkově a pak se zaměřuje na novodobý vývoj chudoby v Peru. Uvádí statistická data i různé metody výpočtů a v závěru se pak zabývá tím, co je potřeba udělat, aby země dosáhla snížení míry chudoby na 15 % do roku 2016.

Jak jsem již uvedla u vnětřtextových faktorů, autor předpokládá, že čtenář rozumí alespoň základům ekonomie, nebo se o toto téma zajímá. V rámci této presupozice tedy v textu najdeme velké množství ekonomických termínů, které autor nijak nevysvětluje. Na druhou stranu ale u termínů souvisejících s mírou chudoby a jejím měřením ve většině případů uvádí vysvětlení. Navíc přestože se jedná o odbornou studii, text je velmi dobře strukturovaný, a v porovnání s jinými odbornými texty srozumitelný a čtivý. Je tedy otevřenější širšímu publiku než klasické odborné texty.

Kompozice textu je velmi promyšlená. Studie je horizontálně rozdělená na úvod, stať a závěr, a dále do tří kapitol a několika podkapitol. Vertikální členění v tomto případě tolik výrazné není. Kromě hlavního textu zde můžeme najít závorky s vysvětlivkami a doplňujícími informacemi a nenápadné odkazy na poznámky

uvedené na konci textu. Poznámku pod čarou najdeme v textu pouze jednu, a to hned na začátku. Její funkce je představit autora, nejedná se tedy o informaci, která by souvisela s tématem studie. A konečně mezi prostředky hierarchizace lze zařadit i resumé na začátku odlišené kurzívou.

Autor používá poměrně velké množství kohezních prostředků, kterými usnadňuje pochopení vztahů mezi popisovanými skutečnostmi. Toho dosahuje především pomocí větných modifikátorů a prostředků textové návaznosti, kterých je v textu opravdu velké množství (viz kapitola 3.2.2.4 Překlad větných modifikátorů a prostředků textové návaznosti). Pro lepší spojitost textu dále používá deixi a lexikum. Výrazné jsou také prostředky usnadňující orientaci v textu, jako například desetinné označování kapitol a odkazy na tabulky, grafy, ale i předchozí a následující části textu.

V textu studie dále najdeme i nejrůznější nonverbální prvky, především tabulky a grafy. Ze suprasegmentálních prvků je výrazná především interpunkce, která často odděluje vedlejší informace od hlavní linie textu. Dále autor používá uvozovky v případě, že cituje jiného autora, nebo když používá výraz v neobvyklém smyslu a nenašel pro pojmenování dané skutečnosti výraz vhodnější. Kurzívou autor označuje díla jiných autorů nebo výrazy v jiném jazyce než ve španělštině.

Lexikum v textu je formální, spisovné a často se zde vyskytují odborné termíny z oblasti ekonomiky a práva. Přestože se však jedná o odbornou studii, můžeme říci, že není tolik nominální, jak by se u tohoto typu textu dalo očekávat. Například ve výčtech HDP a průměrného věku dožití pro jednotlivá historická období používá autor sloveso pro každou položku výčtu, a proto je tedy celkově text čtenářsky přístupný a čtivý.

Výrazná je také synonymie. Především ve výčtech, které jsou, jak jsem již uvedla, slovesnější, se autor snaží obměňovat právě užitá slovesa. Termíny naopak ve většině případů neobměňuje, což vede k jednoznačnosti textu, ale má to za následek jejich časté opakování.

Dalším rysem odborného stylu, který je třeba zmínit, je multiverbizace. Autor v některých pasážích používá víceslovná nominální vyjádření, která by se dala nahradit i jediným slovesným výrazem. Tím se pravděpodobně snaží docílit toho, aby jeho osoba nevystupovala příliš do popředí, když by užíval první osobu množného čísla v příliš velké míře.

Syntax textu je spíše složitější. Autor používá dlouhá souvětí s řadou vsuvek a časté jsou také zápornky. Přesto však jsou věty celkem srozumitelné, opět pravděpodobně díky poměrně velkému výskytu sloves, ale také díky deixi a konektorům. Časté jsou i prostředky větné kondenzace.

3.1.3 Překladatelská strategie

V této práci jsem se pokusila o co možná nejvěrnější překlad originálního textu tak, aby mohl být přijat českými čtenáři. Snažila jsem se zachovat linii argumentace autora a tedy neupozorňovat v textu na to, že originál je ve španělštině, což vyžadovalo drobné úpravy.

Dále jsem se rozhodla upravit používání první osoby množného čísla, kterou autor užívá jak ve funkci autorského a inkluzivního plurálu, tak pro označení člověka obecně a při odkazech na Peru. Ve svém překladu tedy používám první osobu množného čísla výhradně ve funkci autorského a inkluzivního plurálu. V některých případech jsem se také rozhodla nahradit pasívum právě autorským či inkluzivním plurálem, protože pro češtinu jsou přirozené spíše finitní tvary sloves. Autor sám tuto formu užívá v textu poměrně často, a tak se nejedná o přílišný posun.

K dalším změnám došlo při překladu polovětných konstrukcí, které do češtiny nejčastěji nahrazuji vedlejšími větami. Dále jsem se také snažila u všech výrazů vyhledat české ekvivalenty, a pokud to bylo jen trochu možné, vyhýbala jsem se slovům přejatým. V některých případech však zachovávám cizí výraz, protože zachycoval danou skutečnost lépe, než jakýkoli český ekvivalent.

Aby byl text srozumitelný i pro českého čtenáře, uchýlila jsem se v několika případech také k vnitřním vysvětlivkám. Autor sám ale v textu používá vnitřní vysvětlivky poměrně často a tak ve skutečnosti nebylo potřeba přidávat příliš informací. Tuto strategii jsem použila především u překladu peruánských institucí, které autor zmiňuje bez vysvětlení. Převod do české kultury však podle mého názoru vysvětlení vyžadoval.

Dále bylo také třeba vyhledat, zda některé tituly ze seznamu použité literatury nebyly přeloženy do češtiny a případně uvést jejich český název. Seznam literatury a také odkazy na literaturu v textu jsem sjednotila podle českého úzu.

A konečně je třeba zmínit, že hlavní strategií mého překladu bylo především zachování smyslu sdělení a předání jasné, jednoznačné a ucelené informace. V některých případech jsem se proto uchýlila k reformulaci výchozího sdělení. Změny oproti originálu i důvody, které mě k nim vedly, popíšu v komentáři k překladu.

3.2 Specifické problémy překladu

V této kapitole se pokusím popsat, jakým způsobem jsem postupovala, pokud bylo třeba v překladu provést určité změny oproti výchozímu textu. Nejdříve se zaměřím na jednotlivé roviny, tedy morfologickou, lexikální, syntaktickou a stylistickou. Poté uvedu některé posuny, kterých jsem se při překladu vědomě dopustila, a nakonec se krátce zmíním také o převodu peruánských reálií a názvů mezinárodních i místních institucí, popíšu opravy chyb v originále, překlad bibliografie a zmíním, jaké změny jsem provedla v rámci zachování linie argumentace autora.

V textu jsem se také musela potýkat s citacemi jiných prací, u kterých se mi ani v jednom případě nepodařilo dohledat jakýkoli český překlad. Veškeré citace jsou tedy mým vlastním překladem a je možné, že se jejich význam v kontextu této studie lehce změnil a tedy že úplně neodpovídají svému významu v kontextu původních prací. Proto bych zde ráda zdůraznila, že mé překlady citací platí pouze pro tuto studii a že na nich nelze zakládat výklad citovaných děl.

3.2.1 Morfologie

3.2.1.1 Kategorie osoby

Jak jsem již uvedla, autor v textu užívá první osobu množného čísla v několika případech: autorský plurál, inkluzívní plurál, odkazování na Peru a označování člověka obecně. Autorský a inkluzívní plurál jsem se rozhodla respektovat a zachovat ho i v překladu, například:

O (s. 103): *Aprovechando la más reciente data (2007-2012), calculamos la elasticidad de la relación crecimiento económico-pobreza, así como estimamos las tasas de crecimiento necesarias para lograr el 15 por ciento de cuentas para el 2016.*

P (s. 9): *S využitím nejnovějších informací (2007-2012) vypočítáme elasticitu vztahu hospodářského růstu a chudoby a odhadneme, jak velký hospodářský růst bude potřeba k dosažení 15% míry chudoby do roku 2016.*

Někdy jsem se pro tuto formu rozhodla i tam, kde ji autor nepoužívá, například:

O (s. 103): *El presente estudio intenta resumir el estado de la ciencia respecto a la pobreza,*...

S (s. 9): *V této studii si klademe za cíl shrnout postoj vědy k chudobě,*...

V tomto případě se jedná o resumé na počátku práce. Ve zbylé části odstavce autor tuto formu využívá, a tak mi v rámci zachování jednotnosti přišlo vhodné použít autorský plurál i v první větě odstavce. Pro změnu formy na autorský či inkluzivní plurál jsem se rozhodla většinou ze stylistických důvodů, v rámci zachování jednotnosti konkrétních úseků či v rámci kompenzace případů, kdy jsem se rozhodla tuto formu vypustit.

První osobu množného čísla využívám také proto, abych se vyhnula přílišnému používání pasíva, například:

O (s. 128): *Como se aprecia, la reducción de pobreza y pobreza extrema durante los últimos 12 años ha sido sistemática,*...

P (s. 31): *Můžeme si povšimnout, že chudoba se v posledních 12 letech, nehledě na metodu výpočtů, systematicky snižovala.*

V případech, kdy autor první osobou množného čísla odkazoval na člověka obecně, používám substantiva *lidé, člověk, osoba, lidstvo*, apod. Je ale třeba zdůraznit, že ani v tomto označování není autor jednotný a střídá první osobu s různými substantivními výrazy (v následujícím úryvku je to například výraz *especie humana* či *habitantes*):

O (s. 105): *Por supuesto, durante el proceso evolutivo anterior nuestra vulnerabilidad física fue considerablemente mayor. Diversos estudios revelan hoy la fragilidad de la especie humana durante su épica historia: nuestras cuentas demográficas descendieron hasta los 2.000 habitantes deambulando por la tierra (cerca del 70.000 antes de Cristo)...*

P (s. 11): *V předchozích fázích evolučního vývoje byla fyzická zranitelnost lidí samozřejmě podstatně vyšší. Různé studie dnes ukazují, jak křehký v průběhu své bouřlivé historie člověk byl. Počet osob se (kolem roku 70 000 před Kristem) snížil na 2 000 jedinců roztroušených po planetě...*

V případech, kdy jsem se chtěla vyhnout opakování substantivních výrazu pro člověka, zachovávám zájmeno, ale místo první osoby plurálu používám osobu třetí a někdy také používám zvrtné pasívum, například:

O: (s. 107): ...*en 1930 duplicamos los ingresos a 1.800 dólares, mejoramos a 38 años de esperanza de vida y se disminuyó a 56 por ciento la ratio de pobreza;*

P: (s. 12): *Do roku 1930 se příjmy zdvojnásobily na 1 800 dolarů, průměrná délka života se zvýšila na 38 let a počet chudých se snížil na 56 % světové populace.*

Pokud autor první osobou množného čísla odkazoval na Peru, specifikovala jsem v překladu, o jakou zemi se jedná, například:

O (s. 121): ...*no solo crecimos muy por debajo del promedio latinoamericano en términos agregados (3,55 por ciento frente a 4,29 por ciento).*

P (s. 26): *Nejenže se růst peruánské ekonomiky celkově nacházel hluboko pod latinskoamerickým průměrem (3,55 % proti 4,29 %),...*

3.2.1.2 Kategorie čísla

Kategorii čísla jsem ve svém překladu většinou zachovala tak, jak ji uvádí originál. Úprava byla nutná pouze v několika případech. Název třetí kapitoly *Conclusiones* jsem přeložila podle českého úzu jako *Závěr*, tedy v jednotném čísle. V této kapitole sice najdeme závěrů více, standardně se však v češtině závěrečná kapitola uvádí v jednotném čísle.

Bylo také možné použít název *Shrnutí*, což jsem ale nakonec zamítla, neboť hned v první větě závěru autor píše, že celá studie měla za cíl shrnout současný stav. To znamená, že celá studie je jakýmsi shrnutím, ze kterého autor vyvozuje závěry, proto jsem nakonec ve svém překladu použila název *Závěr*.

A dále již v nadpise, ale také několikrát v textu, překládám výraz *orígenes* jako *původ* a měním tedy plurál na singulár. Pokud bych chtěla zachovat množné číslo, mohla bych použít například substantiva *příčiny* nebo *kořeny*, ani jeden z těchto ekvivalentů se však nikdy nehodil do kontextu studie tolik, jako výraz *původ*.

3.2.1.3 Kategorie času

Kategorii času jsem také upravila pouze v několika případech. Ve výchozím textu se v totiž v některých částech setkáme s historickým prezentem, který jsem se

v celém překladu rozhodla nahradit minulým časem, aby byl text co nejjednoznačnější. Jedná se například o větu:

O (s. 103): *Martin Ravallion encuentra que la incidencia de referencias a la palabra "pobreza" se ha producido nítidamente en dos épocas...*

P (s. 9/10): *Díky statistickým a analytickým nástrojům vyhledavače Google Ravallion zjistil, že slovo „chudoba“ se vyskytovalo v textech pouze ze dvou období...*

Podle českého úzu dále upravuji kategorii času v úvodu a závěru. V češtině se většinou v úvodu používá přítomný či budoucí a v závěru pak minulý. Podle této tendence tedy upravuji časy v obou sekcích.

3.2.2 Lexikum

3.2.2.1 Překlad termínů

Jak jsem již uvedla, v textu se hojně vyskytují odborné termíny. Jedná se především o termíny z oblasti ekonomie, jako například: *la pobreza, el Índice de Gini, la desigualdad, la expectativa de vida, PBI, SKU, el dogma de Montaigne, la curva de Lorenz* apod. Kromě termínů z oblasti ekonomie jsem se ale v textu setkala také s termíny z biologie (např. *la masa cerebral, Homo sapiens*, apod.). Ve většině případů mají tyto termíny přímý ekvivalent a dají se tak přeložit pomocí slovníku, případně pomocí různých jazykových verzí internetové encyklopedie Wikipedia⁴. V takovém případě je ale potřeba ověřit platnost tohoto termínu ještě z jiných zdrojů. V mém překladu jsem tímto způsobem našla ekvivalent například k výrazu *los yanomamos*.

Dva termíny jsem pak musela dohledávat složitěji, neboť jejich ekvivalent v češtině pravděpodobně ještě není úplně zavedený. Jednalo se o výrazy *crecimiento pro pobre* a *crecimiento "de filtración"*. V obou případech jsem si pomáhala angličtinou. U druhého výrazu dokonce autor anglický výraz sám uvedl (*trickle down*), u prvního výrazu pak nebylo složité ekvivalent dohledat. Přes angličtinu jsem se nakonec dostala k ekvivalentu *růst příznivý pro chudé* za *Pro-Poor Growth* na stránkách Ministerstva financí ČR⁵. Ekvivalent pro anglické

---

⁴ <https://cs.wikipedia.org/>

⁵ Ministerstvo financí České republiky. *Hodnocení v řízení rozvojové politiky*. [online]. [Cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/podpora-ze-zahranici/programy-spolufinancovane-ze-zahranici/hodnoceni-v-rizeni-rozvoje-politiky>

trickle down jsem nakonec našla v archivu Hospodářských novin⁶, které v oblasti ekonomie považují za důvěryhodný zdroj.

Pro termín *la pobreza* používám dva synonymní výrazy: *chudoba* a *hmotný nedostatek*. Důvodem, proč jsem se rozhodla vyhledat ještě jeden ekvivalent k doslovnému *chudoba*, bylo, že se toto slovo často ve větách či odstavcích opakuje a v českém textu by nebylo přirozené toto opakování zachovat.

Pro termín *PBI per cápita* používám postupně tři synonymní výrazy. Vůbec nejpoužívanější termín je v ekonomice *HDP na hlavu*. Pokud se ale v textu toto spojení opakuje, začne působit poněkud nepřirozeně. To je také důvod, proč jsem se rozhodla používat také termín *HDP na obyvatele*. Ten však nelze použít u světového HDP ani u odhadů starověkých hodnot HDP, protože ani v jednom případě nemůžeme hovořit o „obyvatelích“. V takových případech tedy používám ekvivalent *HDP na osobu*, který je podle vyhledavače Google nejméně čtený z těchto tří a proto jsem ho také nechtěla použít jako jediný termín. Ani autor v případě tohoto termínu není vždy jednotný a místo *PBI* používá v některých případech například výraz *producción* či *producción por persona*.

Pro termín *la expectativa de vida* používám také několik ekvivalentů. Přímý ekvivalent tohoto termínu je *průměrný věk dožití*, dle mého názoru má však tento termín lehce depresivní charakter, pokud se v textu opakuje příliš často. Používám ho tedy jen v případech, kdy se vyskytuje samostatně, a ve výčtech používám výraz *průměrná délka života*, případně se snažím o slovesnou variantu *lidé se dožívali/dožívají*, kterou ostatně v některých případech používá i autor.

Na druhou stranu autor v textu používá synonymní výrazy *desigualdad* a *inequidad*, které oba překládám jako *nerovnost*, zejména proto, že jsem v češtině nenašla jiný vhodný ekvivalent. Tento termín se také neopakuje tolikrát, jako například termíny *chudoba* nebo *HDP*.

Určitým překladatelským oříškem byl překlad výrazu *cuentas*, který se v textu vyskytuje jak samostatně, tak ve spojení *cuentas de pobreza*. Možné ekvivalenty, které nabízely různé překladové slovníky, se však nikdy nehodily do kontextu. Šlo například o výrazy: *počet*, *účet*, případně *úvaha* nebo *zřetel* ve spojení *darse cuenta*. Nakonec jsem se rozhodla svůj problém konzultovat se španělskou rodilou mluvčí. Po konzultaci ještě s internetovou verzí slovníku

---

⁶ FISCHER, Petr. Hledání nové kapitalistické smlouvy. *Hospodářské noviny*. [online]. 2015. [Cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-63909570-hledani-nove-kapitalisticke-smlouvy>

RAE⁷ jsme dospěly k tomu, že význam slova *cuenta* odpovídá španělskému výrazu *tasa*, tedy *míra*, což odpovídá kontextu studie. Přesto jsem však nedokázala najít takový ekvivalent, abych výraz *cuentas* mohla překládat jednotně. Ve spojení *cuentas de pobreza* či *cuentas de desigualdad* tedy zachovávám výraz *míra* a překládám jako *míra chudoby* či *míra nerovnosti*.

Stojí-li výraz *cuentas* samostatně, záleží na kontextu. Někdy totiž autor uvádí pouze *cuentas* místo *cuentas de pobreza* aby zamezil přílišnému opakování slova *pobreza*. V takovém případě překládám explicitněji opět jako *míra chudoby*, neboť v češtině by samostatně stojící výraz *míra* nedával moc smysl.

O (s. 103): ...*así como estimamos las tasas de crecimiento necesarias para lograr el 15 por ciento de cuentas para el 2016.*

P (s. 9): ...*a odhadujeme, jak velký hospodářský růst bude potřeba k dosažení 15% míry chudoby do roku 2016.*

V tomto případě je z kontextu jasné, že se jedná o míru chudoby, neboť tento cíl autor rozebírá dále. Přišlo mi tedy vhodnější výraz *chudoba* v tomto odstavci opakovat a dosáhnout tak větší jednoznačnosti, což je koneckonců jeden ze znaků odborného textu a jedna z celkových strategií tohoto překladu.

Pokud z kontextu vyplývá, že nejde o míru chudoby, překládám výraz *cuentas* podle kontextu jako *statistiky* (tedy ve smyslu *statistické údaje*, neboť míra chudoby je jedním ze statistických údajů), *počet*, *výpočty*, *příjmy*, *účty*, *údaje*, *metoda*, *podíl*, případně tento výraz vypouštím tam, kde vyplývá z kontextu, například:

O (s. 122): ...*podemos apreciar la calidad de vida en las cuentas de expectativa de vida,...*

P (s. 26): ...*můžeme porovnat kvalitu života podle průměrného věku dožití,...*

Termín *variación* v mém překladu také nemá jednotný ekvivalent. Slovníkovým ekvivalentem by v tomto případě byl výraz *změna*, pokud bychom chtěli zachovat strategii používání původních českých slov. Poprvé se tento termín vyskytuje v Tabulce č. 7 a označuje, o kolik procent se meziročně zvýšilo HDP na obyvatele a počet obyvatel pod hranicí chudoby v Peru. V tomto případě tedy používám substantivum *vývoj*, které se v českém ekonomickém úzu používá přesně pro tuto skutečnost.

---

⁷ <http://www.rae.es/>

Výraz *variación* se však v textu vyskytuje ještě jednou:

O (s. 131): *...según el INEI, la desigualdad disminuyó de 0,51 a 0,48, lo cual implica una variación de 5,9 por ciento; ...*

P (s. 35): *Podle INEI se mezi lety 2005 a 2010 snížila nerovnost z 0,51 na 0,48, což znamená zlepšení o 5,9 %.*

V tomto případě jsem použila explicitnější ekvivalent. Výraz *vývoj* mi v tomto kontextu nepřišel dostačující a nemohla jsem ho ani rozvinout adjektivem *meziroční*, neboť se jedná o vývoj za 5 let. Výraz *zlepšení* ale vyjadřuje určitý vývoj i jeho směr, a co se týče snižování nerovnosti, můžeme hovořit o vývoj směrem k lepšímu. Navíc zde lze hovořit i o kompenzaci, protože v předchozích pasážích překladu používám pro výraz *mejorar* neutrální ekvivalent *zvyšit se* (například: originál s. 107; překlad s. 12).

Dále jsem se také musela zamýšlet nad termínem *la línea de igualdad* (*perfecta*), který se vyskytuje v Grafu č. 4 i v textu nad ním. Ve skutečnosti se jedná o Lorenzovu křivku, která vyjadřuje stav naprosté rovnosti ve společnosti. Ekvivalent jsem nakonec našla pomocí obrázků ve vyhledávači Google po zadání „Lorenzova křivka“. Z termínů *ideální Lorenzova křivka*, *přímka absolutní rovnosti*, *křivka dokonalého rozdělení důchodů* a *linie rovné distribuce* jsem si nakonec vybrala termín *ideální Lorenzova křivka*, jednak proto, že se v obrázcích nejvíce opakoval, a jednak proto, že jsem ho v textu před grafem mohla vhodně spojit s termínem *skutečná Lorenzova křivka*:

O (s. 114): *El Índice de Gini, que busca calcular la medida en la cual los ingresos se encuentran concentrados en pocas familias o distribuidos, sería el valor del área entre la curva de Lorenz y la línea de igualdad, y el triángulo por debajo de la línea de igualdad.*

P (s. 19): *Giniho koeficient počítá, do jaké míry jsou příjmy ve společnosti rozdělené či zda se soustřeďují jen v několika málo domácnostech. Je to hodnota, která se nachází mezi skutečnou a ideální Lorenzovou křivkou a také v trojúhelníku pod nimi.*

Další termín, kterým jsem se musela zabývat hlouběji, byl výraz *elasticidad*, který jsem se nakonec rozhodla přeložit jako *elasticita*. Výraz *elasticita* sice v češtině pro vztah hospodářského růstu a chudoby není zavedený, pro tento kontext se mi však nepodařilo dohledat žádný jiný termín. Pravděpodobně to bude souviset s tím, že v češtině zatím nevzniklo mnoho prací na téma chudoby, a tak ekvivalent pro *elasticidad* v tomto kontextu zatím neexistuje.

V češtině se ovšem používá termín elasticita u tzv. cenové elasticity. Například cenová elasticita poptávky vyjadřuje, o kolik procent se zvýší nebo sníží poptávané množství statků nebo služeb, když se cena zvýší nebo sníží o jedno procento⁸. Tento princip funguje také u elasticity vztahu hospodářského růstu a chudoby, jak uvádí autor studie (originál s. 129): *...se observa una elasticidad promedio cerca del 0,67, lo que implica que cada punto de crecimiento del PBI reduce en promedio 0,67 por ciento de la población en situación de pobreza.*

Užití termínu *elasticita* pro kontext chudby se mi však nepodařilo zkontrolovat s odborníkem na ekonomii. Přesto jsem se ho nakonec rozhodla použít, neboť nejlépe vyjadřuje podstatu zmíněného vztahu.

A konečně jsem oproti originálu pozměnila zkratku *IPM* (originál s. 130; překlad s. 34) pro *Índice de Pobreza Multidimensional*, kterou ve svém překladu přebírám z angličtiny a uvádím ji jako *MPI*. Na internetu jsem sice našla překlad celého termínu (*Multidimensional index chudoby*), vždy u něho však byla uvedena tato anglická zkratka. Rozhodla jsem se ji tedy také uvést v angličtině a nesnažit se o vlastní překlad, pokud by si čtenář chtěl případně dohledat více informací.

3.2.2.2 Synonymie

Jak jsem se již zmínila v analýze, výchozí text obsahuje poměrně hodně sloves. Tento fakt je výrazný zejména ve výčtech, kde autor používá hodně synonym. Bylo tedy zapotřebí se na tento fakt zaměřit v několika úsecích textu. Jako příklad bych ráda uvedla stranu 107 výchozího textu (strana 12 překladu), kde můžeme najít výčet HDP, průměrného věku dožití a míru chudoby pro jednotlivá historická období. Autor zde používá nejrůznější synonyma pro růst (*duplicar, mejorar, escalar, aumentar, subir*), pokles (*disminuir, reducir, bajar*), a označení stavu (*ser, tener, bordear, situarse*). V překladu do češtiny bylo tedy také zapotřebí najít synonyma pro tato slovesa. Pro význam růstu jsem v překladu použila slovesa *zdvojnásobit se, zvýšit se, vyšplhat se a vzrůst*. Pro význam poklesu jsem použila slovesa *snížit se a klesnout* a pro označení stavu slovesa *pohybovat se, být, nacházet se, dosahovat a mít*. Touto synonymií jsem se snažila snížit míru

---

⁸ ManagementMania. *Cenová elasticita poptávky (EDP)*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/cenova-elasticita-poptavky-edp>

opakování jednotlivých sloves. Některá se však v těchto dvou odstavcích objevují vícekrát – v takových případech jsem se snažila, aby se alespoň nevyskytovala ve dvou po sobě jdoucích větách.

Synonymii výrazů jsem dále řešila na straně 105 v originále (strana 11 v překladu). Zde se jednalo o synonymii výrazů označujících člověka. Autor v originále používá zaprvé první osobu množného čísla (viz výše) a dále výrazy *ser humano*, *especie humana*, *población* a *habitantes*. Snažila jsem se tedy také najít synonymní výrazy, což bylo ztíženo především tím, že jsem se rozhodla nepoužívat první osobu plurálu. Nakonec jsem však našla dostatečné množství synonym a pouze jednou opakuji výraz *lidé*.

3.2.2.3 Cizí ekvivalenty

Jak jsem již uvedla, v rámci své překladatelské strategie jsem se snažila vyhledávat české ekvivalenty a vyhýbat se slovům přejatým. Například pro termín *crecimiento económico* používám ekvivalent *hospodářský růst*. V tomto případě jsem měla na výběr mezi výrazy *hospodářský* nebo *ekonomický*. Zvolila jsem *hospodářský*, protože je to původní české slovo a v ekonomice se používá. Dále například u spojení *reducción de pobreza* překládám jako *snížení chudoby* a nikoli jako *redukce* či *redukování*.

V některých případech jsem se však rozhodla ponechat buď přímo cizí výraz, nebo slovo přejaté. Jednalo se například o výraz *Management Sciences*, tedy obor, který Juan José Garrido Koechlin studoval na univerzitě ESADE v Barceloně. Ekvivalent španělského *Ciencias Administrativas* jsem hledala přes angličtinu. Výraz *Management Sciences* jsem našla na autorově profilu na webové stránce LinkedIn⁹ a po prostudování popisu studia na webových stránkách ESADE¹⁰ jsem na stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR¹¹ nenašla vhodný ekvivalent. Přišlo mi tedy nejvhodnější uvést oficiální název studia, který autor sám uvádí na svém profilu LinkedIn, a který si čtenář případně může dohledat, než uvádět španělské *Ciencias Administrativas* nebo se pokoušet o vlastní překlad. Navíc jsem tento výraz v rámci zachování jednotnosti uvedla

---

⁹ <https://www.linkedin.com/in/juan-garrido-koechlin-3839026>

¹⁰ ESADE. *Programme structure*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.esade.edu/research-programmes/eng/phd/programme-information/programme-structure>

¹¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. *Akreditované studijní programy vysokých škol*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: <https://aspvs.isacc.msmt.cz/>

kurzívou, neboť autor takto uvádí všechny výrazy, které nejsou španělsky. V mém překladu tedy používám kurzívu pro všechny výrazy, které nejsou česky.

Dále se jednalo například o výraz *think tank*, který jsem ponechala v angličtině jednak proto, že je v angličtině i v originále a jednak proto, že je v češtině celkem zavedený a nenašla jsem pro něj vhodnější ekvivalent. Na druhou stranu jsem ale kurzívu ani jazyk nezachovala u výrazu *shock*, který jsem do češtiny převedla jako *šok*. Tento problém se v překladu vyskytl na dvou místech, ve druhém případě jsem se navíc rozhodla použít i uvozovky, protože výraz *šok* zde nelze chápat doslovně.

3.2.2.4 Překlad větných modifikátorů a prostředků textové návaznosti

Jak jsem se již zmínila, studie je čtivá a srozumitelná hlavně díky konektorům, které propojují jednotlivé myšlenkové celky a napomáhají tak lepší kohezi textu. V celém výchozím textu se jich vyskytuje opravdu velké množství a většinou je najdeme na začátku věty, což je ve španělštině naprosto v pořádku. Ponechání na počátku věty by však při překladu do češtiny působilo poněkud nepřirozeně.

Jedná se například o tyto výrazy: *por supuesto*, *ahora*, *sin embargo*, *en resumen*, *no obstante*, *en paréntesis*, *en el fondo*, *es decir*, *entonces*, *de paso*, *lamentablemente*, a mnoho dalších.

Ve většině případů se tyto výrazy snažím ve svém překladu zachovat, jak ukazuje například následující věta:

O (s. 111): *Lamentablemente*, aún no se observan reducciones importantes en la zona más pobre del mundo; me refiero, que duda cabe, a África subsahariana.

P (s. 17): K významnějšímu snížení *bohužel* zatím nedošlo v nejchudší oblasti světa, kterou je bezpochyby subsaharská Afrika.

Výraz *lamentablemente* jsem do češtiny přeložila doslovně a přesunula jsem ho na jiné místo, kde stejně jako v originále zastává funkci větného modifikátoru a zároveň napomáhá aktuálnímu členění větnému.

V některých případech jsem se rozhodla větný modifikátor vypustit:

O (s. 109/110): *Pobreza definiría entonces la situación de carencia de bienes o servicios que permitan al individuo tener un mínimo razonable de bienes frente a los estándares de la sociedad. De hecho*, en un trabajo para las Naciones Unidas, Bellù y Liberati (2005) definen a la pobreza como “la ausencia o la incapacidad para alcanzar un nivel de vida socialmente aceptable”.

P (s. 15): *Chudoba by se tedy dala definovat jako nedostatek prostředků, které by jedinci umožnily vlastnit alespoň minimální rozumné množství statků a služeb v porovnání se standardy společnosti. V jedné práci pro OSN definují Bellù a Liberati (2005) chudobu jako „nemožnost nebo neschopnost dosáhnout sociálně přijatelné životní úrovně.“*

Větný modifikátor *de hecho* bychom mohli přeložit jako *ve skutečnosti* nebo *doopravdy*. Tyto ekvivalenty však implikují ještě další významy, které *de hecho* nevyjadřuje. Výraz *ve skutečnosti* implikuje rozpor s předchozí větou a výraz *doopravdy* implikuje překvapení. Žádný z těchto významů v tomto případě však není žádoucí, a tak jsem se rozhodla věty za sebe napojit bez konektoru. Sice se tak ztrácí prostředek koheze v textu, na druhou stranu věty na sebe významově navazují a jejich souvislost je tak jasná i bez jejího explicitního vyjádření. Toto snížení koheze ovšem kompenzují v jiných částech textu přidáním *deixe*, případně konektoru tam, kde ho autor neuvádí.

A v některých případech jsem se rozhodla větný modifikátor uvést, nenašla jsem však pro něj přímý český ekvivalent:

O (s. 109): *En paréntesis, la postura de Hugo y Dickens no es sino la extensión natural de lo que el economista austriaco Ludwig von Mises (1949/1963) llamó “el dogma Montaigne”...*

P (s. 14): *Na okraj bychom chtěli poznamenat, že přístup Huga a Dickense je jen přirozeným rozšířením toho, co rakouský ekonom Ludwig von Mises (1949/1963) nazývá „Montaignovo dogma“,...*

V takových případech zachovávám význam větného modifikátoru (zde uvedení vedlejší informace) a často také jeho pozici ve větě, nepřekládám ho však doslovně a měním jeho strukturu ze jmenné fráze na větu vedlejší. Konkrétně v tomto případě svým řešením upoutávám více pozornosti čtenáře a zároveň s ním navazuji kontakt v místě, kde to autor nezamýšlel. Na druhou stranu tím ale kompenzují případy, kdy jsem kontakt autora se čtenářem z různých důvodů vypustila (například ve výše zmíněné větě: *K významnějšímu snížení bohužel zatím nedošlo v nejchudší oblasti světa, kterou je bezpochyby subsaharská Afrika.*)

3.2.2.5 Kolokace

Ve své práci jsem se vícekrát setkala s tím, že ve španělštině autor použil jedno sloveso a navázal na něj dvě substantiva. V překladu jsem však tuto strukturu

nemohla zachovat, protože v češtině takovéto vazby nebyly možné. Většinou jsem se v těchto případech uchýlila k použití jednoho slovesa pro každé substantivum:

O (s. 106): ...*adoran a diferentes dioses y usan dispositivos extremadamente sofisticados para cumplir con sus labores y necesidades culturales, sociales, deportivas y de consumo diarias.*

P (s. 11): ...*uctívají jiné bohy a pracují s extrémně sofistikovanými nástroji, aby uspokojili své každodenní kulturní, sociální, sportovní a konzumní potřeby a splnili své povinnosti.*

Ve španělštině lze totiž na sloveso *cumplir* navázat obě dvě podstatná jména, tedy jak *labores*, tak *necesidades*. Ustálené spojení *cumplir con sus labores* se do češtiny nejlépe přeloží ustálenou vazbou *splnit své povinnosti*, na sloveso *splnit* však nejde navázat podstatné jméno *potřeby*, které se v ekonomice obvykle spojuje se slovesem *uspokojit*. Rozhodla jsem se tedy použít pro každé podstatné jméno jiné sloveso.

V jiném případě u podobného problému využívám deverbativa, pro každé substantivum jedno:

O (s. 105): *A partir de dicha revolución institucional, es entonces que el ser humano empieza un proceso creciente de desarrollo tecnológico y de aumento en la productividad agrícola, el cual le posibilita destinar menos horas en producir sus alimentos, vestimentas, casas y enseres,...*

P (s. 10): *Touto radikální změnou započal proces technologického vývoje a zvyšování zemědělské produktivity, což člověku umožňovalo trávit méně hodin zajišťováním potravy, šitím oděvů, stavěním příbytků a vyráběním nástrojů.*

Ve španělštině je totiž možné navázat sloveso *producir* se substantivy *alimentos, vestimentos, casas* a *enseres*, zatímco v češtině bychom sloveso *produkovat, zajišťovat, vyrábět* (případně další ekvivalenty ke slovesu *producir*) se všemi čtyřmi substantivy navázat nemohli.

3.2.3 Syntax

3.2.3.1 Dělení a spojování vět

Španělské věty bývají v průměru spíše delší než věty české a tak je tomu i v této studii. Ve většině případů ve svém překladu respektuji věty originálu, často jsem ale cítila potřebu věty rozdělit, zvláště pak v případech, kdy jsou věty dlouhé a složité, obsahují polovětné konstrukce, závorky a vysvětlivky. Například druhý

odstavec na straně 107 výchozího textu (strana 12 v překladu) celý obsahuje pouze jediné souvětí, které je dlouhé 134 slov. Najdeme v něm složitý systém interpunkce, polovětné konstrukce, vysvětlivku v závorce a výčet. Konkrétně toto souvětí jsem v překladu rozdělila do pěti vět. K tomuto rozhodnutí mě vedl především fakt, že v češtině je tendence nepoužívat složitou interpunkci, uvádět slovesa v aktivních tvarech a psát celkově kratší věty. Nahradila jsem proto středníky a dvojtečku tečkami, případně konektory a deixí, a dosáhla tak větší přehlednosti odstavce. Pro rozdělení vět z tohoto důvodu jsem se rozhodla i na jiných místech v textu. Ve svém překladu jsem se celkově snažila používat jednodušší interpunkci než autor, tedy nenadužívat středníky, pomlčky a dvojtečky a raději rozdělit myšlenky do několika vět.

V jednom případě jsem se dokonce rozhodla rozdělit jedno souvětí do dvou vět a zároveň i do dvou různých odstavců:

O (s. 117): *Sin entrar a descubrir los hechos estilizados de ambas propuestas, y retornando al texto sobre pobreza y desigualdad, la hipótesis de Kuznets ha sido testeada una y otra vez, no encontrándose evidencia sólida que la corrobore.*

P (s. 22): *Nbudeme však nyní zacházet do detailů jednotlivých směrů a vrátíme se k tématu chudoby a nerovnosti.*

I přes opakované testování Kuznetsovy hypotézy nebyly nalezeny dostatečné důkazy, které by ji podpořily.

V originále je celé souvětí uvedeno na začátku nového odstavce. Vzhledem k tomu, že je poměrně dlouhé, rozhodla jsem se ho rozdělit na dvě kratší věty. V tu chvíli však první věta patřila tematicky ještě do prvního odstavce a vhodně ho uzavírala, zatímco druhá otevírala téma odstavce nového.

Na druhou stranu, v některých případech jsem se rozhodla pro spojení dvou vět:

O (s. 108): *¿Cuáles son los propulsores de la riqueza? Lamentablemente, ese es tema de otra conversación.*

P (s. 13): *Jaké jsou jeho hnací motory, je ale bohužel už téma jiné diskuze.*

Zde jsem spojila řečnickou otázku s následující větou, protože mi spojení do jedné věty v tomto případě přišlo idiomatictější. Strukturu otázky v první větě jsem zachovala, ve druhé větě jsem pouze změnila slovosled a přidala spojku *ale* a částici *už*. Samostatně by totiž věty byly příliš krátké. Jsem si však vědoma toho,

že toto spojení ochuzuje text o řečnickou otázku, pomocí které autor navazuje kontakt se čtenářem. Tuto skutečnost však kompenzuji v jiných případech (viz výše).

A konečně bych se ráda zaměřila ještě na následující souvětí:

O (110): *Ahluwalia y otros (1979) situaron a fines de la década de 1970 la línea de pobreza en 1 dólar al día en poder de paridad de compra o PPP, que no es otra cosa que un ajuste económico para comparar de una manera realista el nivel de vida entre distintos países.*

P (s. 16): *Ahluwalia et al. (1979) stanovili na konci 70. let hranici chudoby na 1 dolar denně na základě parity kupní síly, neboli PPP, tedy ekonomického nástroje na realistické porovnávání životní úrovně mezi různými zeměmi.*

Zde jsem se rozhodla zjednodušit spojení vět. Spojovací výraz *que no es otra cosa que* překládám pouhou částicí *tedy*. Doslovný překlad *což není nic jiného než* by v češtině vedl k vytvoření nové vedlejší věty a zkomplikování syntaktické struktury, což mi nepřijde relevantní, pokud se jedná pouze o spojovací výraz. Částice *tedy* vhodně zachovává logické spojení mezi větami a navíc je mnohem kratší.

3.2.3.2 Aktuální členění větné

V některých případech jsem v rámci zachování aktuálního členění větného cítila potřebu pozměnit slovosled. Jednalo se například o následující souvětí:

O (s. 104): *Los Homos erectus (1,5 millones de años atrás) inventaron formas de producir y mantener el fuego, así como mejoraron sus herramientas de caza y recolección a base del uso de la madera y de huesos.*

P (s. 10): *Lidé rodu Homo erectus (kteří žili před 1,5 miliony let) vynalezli způsob, jak rozdělovat a udržovat oheň, a také pomocí dřeva a kostí vylepšili své lovecké a sběračské nástroje.*

V tomto případě je důležitější informace, že lidé tehdy vylepšili své nástroje, než jakým způsobem je vylepšili. Rozhodla jsem se proto důležitější informaci uvést až na konci věty a změnit tedy slovosled.

3.2.3.3 Syntaktické rozdíly mezi češtinou a španělštinou

Bylo také zapotřebí vyřešit syntaktické rozdíly mezi češtinou a španělštinou, neboť ve španělštině se používají konstrukce, které pro češtinu nejsou příliš přirozené. Pro překlad polovětných konstrukcí často používám větu vedlejší:

O (s. 104): *...los neoyorkinos, viviendo en el mismo planeta y en la misma era, son una tribu muy distinta...*

P (s. 11): *„Kmen“ Newyorčanů, přestože ve stejné době obývá stejnou planetu, je naprosto odlišný.*

Někdy jsem informaci z polovětné konstrukce napojila pomocí slučovacího poměru:

O (s. 105): *De 1981 a 2010, mientras las cuentas de pobreza se redujeron casi de manera enfática alrededor del globo, las cuentas en dicha área han permanecido estables, manteniendo hoy a más de un tercio de los pobres mundiales.*

P (s. 17): *Zatímco mezi roky 1981 a 2010 míra chudoby po celém světě rapidně klesala, ve zmíněné oblasti zůstala stejná a dnes v subsaharské Africe žije více než třetina všech chudých.*

V některých případech jsem větu s polovětnou konstrukcí rozdělila na více samostatných vět:

O (s. 105): *...el cual le posibilita destinar menos horas en producir sus alimentos, vestimentas, casas y enseres, liberando tiempo para desarrollar nuevas técnicas...*

P (s. 10): *...který člověku umožnil trávit méně hodin zajišťováním potravy, šitím oděvů, stavěním příbytků a vyráběním nástrojů. Zbyl mu tak čas na rozvoj nových technik,...*

V takových případech však bylo potřeba explicitně vyjádřit vztah mezi jednotlivými větami, čehož jsem většinou dosahovala pomocí částic. V této větě se konkrétně jedná o částici *tak*.

A konečně v několika málo případech překládám polovětné konstrukce pomocí přídavného jména slovesného:

O (s. 105): *...muestras cuentas demográficas descendieron hasta los 2.000 habitantes deambulando por la tierra (cerca del 70.000 antes de Cristo)...*

P (s. 11): *Počet osob se (kolem roku 70 000 před Kristem) snížil na 2 000 jedinců roztroušených po planetě...*

Ráda bych v této části zmínila také poznámku pod čarou, která představuje autora. V originále se jedná o výčet informací, který jsem se ve svém překladu

rozhodla rozvolnit, přidat do něj slovesa a vytvořit tak plnohodnotné věty, aby byl čtenářsky přístupnější.

O (s. 103): *Doctor en Filosofia en Ciencias Administrativas en el Departamento de Economía con la calificación Summa Cum Laude por ESADE (Barcelona).*

P (s. 9): *Juan José Garrido Koechlin získal summa cum laude titul Ph.D. v oboru Management Sciences na Katedře ekonomie univerzity ESADE v Barceloně...*

V první větě odstavce uvádím autora studie v podmětu, který udržuji stejný v celém odstavci, díky čemuž, jak je patrné, jsem musela změnit slovosled. Titul *Doctor en Filosofia* jsem přeložila jako *Ph.D.* a přidala jsem k němu vnitřní vysvětlivku *titul*. Před titulem uvádím ohodnocení *summa cum laude*, které se v češtině uvádí s malými písmeny a většinou bez jakéhokoli vysvětlení, což mě vedlo k vypuštění předložkové fráze *con la calificación*. Ostatní řešení překladu této věty budou popsána samostatně v následujících kapitolách.

Pro změnu slovosledu jsem rozhodla také v následujícím souvětí, jak z důvodu odlišnosti systému, tak i kvůli aktuálnímu členění větěnému:

O (s. 104): *Según el economista del Banco Mundial Martin Ravallion (2011), esta crisis burguesa frente a la pobreza solo ha ocurrido dos veces en la historia desde la publicación impresa de textos.*

P (s. 9): *Od doby, kdy se začaly vydávat tištěné texty, se podle ekonoma Světové banky, Martina Ravalliona (2011), taková krize buržoazie ohledně chudoby objevila pouze dvakrát.*

V tomto případě uvádím příslovečné určení času na začátek věty, protože je to tak pro češtinu přirozenější. Zároveň tím také dostávám do rématu důležitou informaci, totiž že se zmíněná krize objevila pouze dvakrát. Také zde vypouštím předložkovou frázi *en la historia*, neboť mi v tomto kontextu přijde redundantní. Časové určení už ve větě je poměrně konkrétně určeno, takže je čtenáři jasné, jaké období Martin Ravallion zkoumal a není tedy třeba ho uvádět znovu a navíc mnohem obecněji.

3.2.3.4 Interpunkce

Vzhledem k všeobecně dlouhým větám obsahuje výchozí text velké množství nejrůznější interpunkce. V češtině je však přirozenější používat interpunkci spíše jednodušší, a tak jsem se rozhodla ji ve svém překladu všeobecně zjednodušovat.

To také souvisí se zjednodušováním syntaktických struktur, protože jsem místo středníku často raději použila tečku a začala novou větu (viz výše).

Závorky

V rámci zjednodušování interpunkce jsem se také rozhodla používat závorky místo pomlček tam, kde se jedná o vysvětlivku. Autor studie totiž často dovysvětluje určité termíny či skutečnosti pomocí vysvětlivek, jejichž forma není vždy jednotná. Ve výchozím textu tyto vysvětlivky najdeme jak mezi dvěma pomlčkami, tak v závorkách. Rozhodla jsem se tedy vysvětlivky sjednotit a uvádět je pouze v závorkách pro lepší orientaci čtenářů v textu.

O (s. 108): *Hoy no quedan dudas de la fuerte relación causal entre crecimiento económico –acumulación de riqueza– y reducción de la pobreza.*

P (s. 14): *Dnes již není pochyb o silném příčinném vztahu mezi hospodářským růstem (hromaděním bohatství) a snižováním chudoby.*

V některých případech jsem se rozhodla začlenit vedlejší informace uvedené v závorce nebo mezi pomlčkami přímo do věty, protože mi přišly relevantní, např.:

O (s. 119): *...el CPP se podría definir como el grado de impacto en los ingresos de los más pobres (respecto al crecimiento), o cuando el ingreso de las poblaciones pobres crece en mayor medida al de las poblaciones no pobres.*

P (s. 24): *...mohli bychom tento růst definovat jako míru dopadu hospodářského růstu na příjmy nejchudší skupiny obyvatel, neboli stav, kdy příjmy chudých rostou rychleji než příjmy těch, kteří se pod hranicí chudoby nenacházejí.*

V tomto případě jsem také ve větě explicitně vyjádřila, že se jedná o *stav*, což vedlo k drobné úpravě syntaktické struktury. Rozhodla jsem se tak proto, že tato věta definuje růst příznivý pro chudé a v definicích se obvykle na začátku používá jedno shrnující substantivum, které je dále rozváděno. Přišlo mi tedy vhodné ho v tomto případě doplnit. Substantivem *stav* nepřidávám žádnou novou informaci, pouze doplňuji strukturu souvětí o novou větu vedlejší.

Uvozovky

Autor používá uvozovky zejména u citací jiných autorů. Dále je uvádí také v případech, kdy označuje skutečnost výrazem, který jí v nějakém aspektu

neodpovídá, tedy v případech, kdy tento výraz nemůžeme brát doslova. Ve svém překladu oba dva tyto případy respektuji a převádím. V některých případech jsem se však rozhodla přidat uvozovky tam, kde je autor neuvádí, například:

O (s. 105/106): *Tomemos dos tribus actuales: los yanomamos, una etnia indígena que habita en la frontera de Venezuela y Brasil, alrededor del río Orinoco, y los neoyorkinos, una multinacional y moderna tribu que habita la isla de Manhattan, colindante al río Hudson.*

P (s. 11): *Vezměme si dva současně „kmeny“: indiánské etnikum Janomamů, kteří žijí na hranici Venezuely a Brazílie v okolí řeky Orinoko, a Newyorčany, multikulturní moderní „kmen“, který obývá ostrov Manhattan na řece Hudson.*

Zde jsem se rozhodla označit výraz *kmen* uvozovkami, neboť u obyvatelů města New York nemůžeme hovořit o opravdovém kmenu. Líbila se mi však tato metafora a chtěla jsem ji ve svém překladu zachovat, proto jsem pro překlad ne zvolila například výraz *skupina*.

Spojovníky

Autor při uvádění vztahů mezi různými skutečnostmi ve své studii používá spojovníky:

O (s. 118): *Fosu (2010) profundiza en esta relación crecimiento-desigualdad-pobreza basado en la data disponible,...*

P (s. 23): *Fosu (2010) se podrobněji zabýval vztahem hospodářského růstu, nerovnosti a chudoby, přičemž čerpal z dostupných dat...*

Ve španělštině je takovéto spojení možné zejména proto, že se v této řeči podstatná jména neskloňují. V češtině by však takovéto spojení substantiv v nominativu působilo nepřirozeně. Rozhodla jsem se proto spojovníky vypustit a substantiva skloňovat. V rámci zachování jednotnosti textu se k této strategii uchyluji vždy, když autor takovýmto způsobem popisuje vztah mezi dvěma nebo více skutečnostmi.

3.2.4 Styl

V některých případech jsem text stylisticky upravila, protože výraz, který třeba byl v originále idiomatický, už při překladu do češtiny tak dobře „nezněl“. Jedná se například o následující souvětí:

O (s. 105): *Esa es la historia del ser humano: una de permanente pobreza y necesidad, en que los pequeños saltos tecnológicos e institucionales implicaban grandes saltos en la calidad de vida y la capacidad de sobrevivir a lo que nos rodeaba...*

P (s. 11) *Taková je historie člověka: stav trvalé nouze a nedostatku, kdy malé technologické a institucionální krůčky představovaly obrovské skoky v kvalitě života lidí a výrazně posouvaly jejich schopnost přežít v podmínkách, které je tehdy obklopovaly...*

V tomto případě přidávám do textu citové zbarvení a měním výraz *saltos* (neutrálně *skoky*) na *krůčky* a zdůrazňuji tak rozdíl mezi nimi. Pro záměnu *skoků* za *kroky* jsem se rozhodla, abych se vyhnula opakování slova *skok*, které by v tomto případě v češtině neznělo moc přirozeně. Pro změnu citového zbarvení jsem se rozhodla hlavně z rytmických důvodů, protože výrazy *kroky* a *skoky* se rýmují, což v tomto textu není žádoucí.

3.2.5 Překladatelské posuny

V této kapitole bych se ráda zaměřila na místa, kde jsem se vědomě dopustila nejrůznějších posunů, aby byl můj překlad pro čtenáře co nejsrozumitelnější. Jednalo se o změny především z důvodu odlišnosti jednotlivých jazykových systémů originálu a překladu. Tyto problémy jsem rozčlenila do několika podkapitol, dochází zde však k prolínání, neboť se v některých případech jednalo o velmi komplexní změny a nešlo uvést příklad samostatně pro tu či onu kategorii.

3.2.5.1 Modulace

V této podkapitole bych ráda popsala případy, ve kterých jsem v originále zachovala význam, dívala jsem se však na problém takzvaně „z opačného úhlu pohledu“. K modulaci jsem se ve svém překladu uchylovala poměrně často. V této podkapitole bych se ráda zaměřila pouze na některé případy, které, jak doufám, opodstatní tuto strategii i v případech ostatních. Zároveň u některých příkladů popisují i překladatelské problémy z jiných kapitol, které se zde vyskytly a které jsem cítila potřebu popsat.

O (s. 106): *...los neoyorkinos, viviendo en el mismo planeta y en la misma era, son una tribu muy distinta: son sedentarios, viven en una de las aglomeraciones urbanas más grandes del mundo.*

P (s. 11): „*Kmen*“ *Newyorčanů, přestože ve stejné době obývá stejnou planetu, je naprosto odlišný. Jeho příslušníci nemigrují a žijí v jedné z největších městských aglomerací na světě.*

Zprvé celé toto španělské souvětí rozdělují na čtyři kratší věty, protože v originále má 90 slov, což je pro češtinu příliš dlouhé. Navíc má celkem složitou strukturu, takže jsem se v rámci zjednodušování syntaktických struktur rozhodla ji rozdělit na více kratších.

Co se týče modulace, používám ji u výrazu *sedentarios*, které by se dalo do češtiny přeložit jako *usazení*. Pro opačný úhel pohledu jsem se rozhodla z několika důvodů. Zprvé jsou pro češtinu přirozenější plnovýznamová slovesa v aktivním tvaru, a kdybych *son sedentarios* přeložila jako *jsou usazení*, použila bych méně přirozený přísudek jmenný se sponou a přispěla tak k větší nominálnosti textu. Pro výraz *jsou usazení* jsem však nenašla slovesný ekvivalent. Zadruhé se jedná spíš o můj osobní pocit, že slovo *usazení* může asociovat i význam *usedlí*, čemuž jsem se chtěla vyhnout.

O (s. 106) ...*empero, no difieren en la tendencia: en ambos estudios, la realidad económica y social era casi la misma hasta fines del siglo XVIII.*

P (s. 12) *Z obou výzkumů však vyplývá shodná tendence, totiž že ekonomická a sociální realita zůstala téměř beze změny až do konce 18. století.*

Zde jsem se rozhodla použít modulaci hned dvakrát. V prvním případě překládám výraz *no difieren en la tendencia* jako *vyplývá shodná tendence*. V předchozí části totiž popisují, v čem se jednotlivé výzkumy liší a tak, pokud bych chtěla výraz *no difieren en la tendencia* přeložit doslovně, musela bych podle aktuálního členění větného dát sloveso nakonec, protože je to ta nejdůležitější informace a zachovala by se tak paralelní struktura. Výraz bych tedy mohla přeložit jako *v tendenci se však tyto dva výzkumy neliší*. V takovém případě, bych ale nemohla navázat popisem tendencí a musela bych začít novou větou, což by vedlo ke zvýšení počtu příliš krátkých vět v překladu. Rozhodla jsem se tedy pro překlad *vyplývá shodná tendence*, čímž se paralela stává implicitnější než v originále. Toto rozhodnutí mi však dovolilo napojit popis tendence hned za její uvedení.

Pro druhou změnu úhlu pohledu jsem se rozhodla proto, že jsem chtěla zamezit opakování. Doslovný překlad výrazu *era casi la misma* by mohl znít:

zůstala prakticky stejná. V prvním případě jsem se však již rozhodla pro změnu úhlu pohledu, a tak ve stejné větě používám výraz *shodná*, což je zvukově velmi podobné slovo jako *stejná* a pokud bych je použila obě v jednom souvětí, dalo by se to považovat za opakování. Modulací a použitím výrazu *zůstala téměř beze změny* jsem se však opakování dokázala vyhnout.

Modulaci dále využívám v následujícím případě:

O (s. 109): *El poeta Hesíodo, cerca del 700 antes de Cristo, en su obra, Trabajo y días, sostiene que el trabajo es el origen de lo “bueno”, del acceso a bienes y de tranquilidad frente al hambre y la miseria.,*

P (s. 14): *Básnik Hesíodos kolem roku 700 před Kristem ve svém díle Práce a dni zastává názor, že z práce vzejdou jen „dobré věci“, že díky ní člověk přijde k majetku a zažene obavy z hladu a bídy.*

Zde jsem se pro modulaci rozhodla proto, že se mi nepodařilo sestavit smysluplnou větu s ekvivalentem k *tranquilidad*, tedy *klid*. Obrácením úhlu pohledu a přidáním slovesa jsem dosáhla pro češtinu přirozenější větné konstrukce. Zároveň jsem v této větě přidávala slovesa, neboť španělský originál uvádí výhody práce pomocí konstrukce *el trabajo es el origen de*, na kterou navazuje tři nominální vazby. Ve svém překladu jsem se rozhodla pro každou výhodu použít jiné sloveso, také proto, že jsem nenašla výraz, na který bych mohla navázat celý výčet. Rozhodla jsem se tedy být explicitnější než autor a použít jedno sloveso pro každou položku výčtu.

A konečně, modulaci používám také u výrazu *no pobres*, který je do češtiny prakticky nepřeložitelný. Najdeme ho v Grafu č. 2 a pak ještě na stranách 199 a 120 v originále. Autor tímto výrazem označuje osoby, jejichž příjmy se nacházejí nad hranicí chudoby, tedy osoby, které nejsou chudé. V tomto kontextu jsem nemohla použít výraz *bohatí*, protože by neodpovídal skutečnosti. Zároveň jsem se snažila najít co nejkratší řešení, protože dlouhý vysvětlující popis, jako například *osoby, jejichž příjmy se nacházejí nad hranicí chudoby*, by se nevešel na určené místo v grafu. Rozhodla jsem se tedy pro modulaci a výraz jsem přeložila jako *lidé se zajištěnými potřebami*. Mé řešení je sice lehce explicitnější než originál, vyjadřuje však význam výrazu a odpovídá i výše zmíněné definici chudoby, na kterou navazuje.

3.2.5.2 Explicitace

V této podkapitole bych ráda popsala případy, kdy jsem z různých důvodů cítila potřebu vyjádřit explicitněji význam či vztahy mezi jednotlivými prvky textu, abych napomohla čtenáři k lepšímu pochopení studie. Někdy se jednalo o důvody stylistické, jindy bylo třeba vyrovnat rozdíly mezi gramatickými kategoriemi obou jazyků. V této podkapitole opět nevysvětluji jen tyto posuny, ale věnuji se i problémům z jiných kapitol. Obdobně jako v předchozí podkapitole nebylo ani zde možné uvést veškeré posuny z této kategorie. Uvádím proto jen ty, u kterých jsem cítila potřebu vysvětlit, proč jsem se takové změny dopustila, a zároveň doufám, že tato vysvětlení opodstatní i ostatní podobné změny v překladu.

O (s. 105): *...lo cual significa cerca de 0,29 dólares al día, o lo que representa 23 por ciento de la actual línea de pobreza.*

P (s. 11): *...tedy kolem 0,29 dolarů za den, což je 23 % částky, která představuje současnou hranici chudoby.*

Zde jsem například nahradila zájmeno *lo* za substantivum *částky*, které je explicitnější. Pro tento posun jsem se rozhodla ze stylistických důvodů. Kdybych totiž chtěla zachovat strukturu originálu, musela bych použít vazbu *toho, co*, a snižovala bych tak stylový rejstřík. Je sice pravda, že tuto vazbu používám v následující větě, u té jsem však již nepřišla na jinou možnost, pokud jsem se chtěla vyhnout opakování substantiv. Snažila jsem se tedy alespoň vyhnout opakování této hovorovější vazby. Přidáním substantiva jsem také musela souvětí oproti originálu rozdělit do více vět.

Explicitaci dále využívám v následujícím případě:

O (s. 105): *...los pequeños saltos tecnológicos e institucionales implicaban grandes saltos en la calidad de vida y la capacidad de sobrevivir a lo que nos rodeaba (predadores, fenómenos climatológicos, enfermedades, entre otros).*

P (s. 11): *...malé technologické a institucionální krůčky představovaly obrovské skoky v kvalitě života lidí a výrazně posouvaly jejich schopnost přežít v podmínkách, které je tehdy obklopovaly (predátoři, klimatické jevy, nemoci, apod.).*

V tomto souvětí jsem použila explicitaci hned třikrát, ve všech případech však vědomě a z určitého důvodu. Zaprvé jsem se zde opět potýkala s vazbou *lo que*, u které jsem ze stylistických důvodů cítila potřebu nahradit zájmeno substantivem. Zvolila jsem tedy explicitnější substantivum *podmínky*, které do

textu nepřidává novou informaci a pouze nahrazuje zájmeno *lo*, které je implicitnější.

Dále jsem do věty přidala sloveso *posouvat*, čímž jsem změnila její strukturu. Rozhodla jsem se tak jednak proto, abych zabránila přílišné nominálnosti. Navíc jsem do věty doplnila adverbium *výrazně*, protože slovesem *posouvat* vlastně nahrazuji předchozí výraz *grandes saltos* a cítila jsem potřebu explicitněji vyjádřit velikost tohoto posunu. Hledala jsem tedy ekvivalent k adjektivu *grandes*, který by se kolokačně hodil k vybranému slovesu. Adverbium *výrazně* tuto funkci podle mého názoru vhodně plní.

A zatřetí přidávám adverbium *tehdy*. Ve španělském originále je totiž uvedeno sloveso *rodear* v imperfektu, které značí, že nějaký děj probíhal delší dobu, případně se opakoval, jeho platnost už je ale ukončena¹². Cítila jsem tedy potřebu více odlišit minulost od současnosti, aby bylo jednoznačné, že člověk se s těmito podmínkami dnes už většinou potýkat nemusí.

Explicitaci dále využívám v následujících případech:

O (s. 118): *Un hecho notable de los resultados es demostrar el impacto del crecimiento y la redistribución en la reducción de pobreza y desigualdad...*

P (s. 23): *Výsledky této studie pozoruhodně ukazují, jaký dopad má hospodářský růst a přerozdělování prostředků na snižování chudoby a nerovnosti...*

Zde jsem se rozhodla blíže určit, o které výsledky se jedná, hned ze dvou důvodů. Zaprvé v kapitole 1.4 autor uvádí několik různých výzkumů a není tedy příliš jasné, výsledky které studie má na mysli. Přidáním zájmena *této* odkazuji na poslední zmiňovanou studii. Zadruhé pak přidání spojení *této studie* napomáhá kohezi textu, neboť propojuje tuto větu s předchozím odstavcem. V rámci snižování nominálnosti textu jsem také původní španělskou větu převedla do češtiny jako souvětí, což mi umožnilo přidat více sloves a vytvořit tak pro češtinu přirozenou strukturu.

O (s. 122): *Entre 1900 y el 2000 las mejoras en la calidad de vida fueron significantes, pero no tan importantes como aquellas observadas en la región.*

P (s. 27). *Mezi lety 1900 a 2000 došlo v Peru k významnému zlepšení kvality života, které ale nebylo tak zásadní jako zlepšení v Latinské Americe celkově.*

---

¹² BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio, DUBSKÝ, Josef a KRÁLOVÁ, Jana. *Moderní gramatika španělštiny*. Praha: Fraus, 1999. s. 102.

V tomto případě bylo třeba určit, jaké zlepšení proběhlo kde, neboť českému čtenáři by nejspíš nebylo jasné, na co konkrétně odkazuje výraz *la región*. Jsem si vědoma toho, že mé rozhodnutí vedlo k velké míře opakování výrazu *Peru* v celém odstavci, v rámci zachování jednoznačnosti to však bylo nutné.

Podobný problém jsem řešila i v následujícím úseku:

O (s. 133): *Para el caso peruano, y si bien las metodologías han variado recurrentemente en las últimas dos décadas, las cuentas de pobreza y pobreza extrema se han reducido de modo notable, por encima del 55 por ciento en la década de 1990 al 25,8 por ciento actual (en el caso de la pobreza), y de cerca de 25 por ciento al 6 por ciento actual.*

P (s. 37): *V případě Peru se podíl chudých a extrémně chudých lidí ve společnosti značně snížil, nehledě na to, že se metody výpočtů v posledních letech pravidelně měnily. Míra chudoby klesla z více než 55 % v 90. letech na dnešních 25,8 % a míra extrémní chudoby z asi 25 % na dnešních 6 %.*

Zde jsem opět cítila potřebu dovysvětlit, ke které míře se vážou konkrétní procenta. Uvedení míry chudoby jsem pouze přesunula ze závorky a začlenila do věty, míru extrémní chudoby už jsem však přidala. Opakování jsem v tomto úseku zabránila reformulací a úsek *las cuentas de pobreza y pobreza extrema* v první větě tedy překládám jako *podíl chudých a extrémně chudých lidí*.

Navíc jsem se zde rozhodla změnit pořadí informací ve větě, neboť v originále najdeme poměrně dlouhou vsuvku, která trhá hlavní informaci napůl a snižuje tak její srozumitelnost. Autor tuto strategii používá poměrně často a ve většině případů tento problém řeším právě změnou slovosledu. Také jsem se v tomto případě rozhodla španělské souvětí rozdělit na dvě české věty, neboť bylo pro češtinu již poměrně dlouhé.

O (s. 103): *...el 27 por ciento de la ciudad de York, en Inglaterra, vivía en condiciones de miseria.*

P (s. 9): *...27 % obyvatel anglického města York žije ve stavu hmotného nedostatku.*

V tomto případě jsem doplnila informaci, že se jedná o obyvatele, která je v originále obsažena jen implicitně. V češtině by však bez uvedení obyvatel nebylo jasné, k čemu se toto procento váže. Zároveň bych při této příležitosti ráda okomentovala, že jsem se rozhodla změnit pozici ve větě a funkci předložkové fráze *en Inglaterra*. Tuto informaci jsem se rozhodla vyjmout z vsuvky a začlenit

ji do věty jako vnitřní vysvětlivku. V češtině totiž není běžné uvádět určení místa tímto způsobem, a pokud je to možné, je spíše začleněno do samotného názvu (viz například oficiální překlad názvu Kalifornské univerzity v Berkeley). Také bych zde ráda zmínila, že španělské *per cent* převádím v celém textu na znak %. Autor studie používá oba způsoby, v rámci zachování jednotnosti jsem se však rozhodla používat pouze %.

O (s. 109): *En tiempos del dramaturgo francés y del novelista británico Dickens, crece la sensación...*

P (s. 14): *Za časů Victora Huga a britského romanopisce Charlese Dickense vzniká přesvědčení,...*

Zde jsem se rozhodla nahradit spojení *el dramaturgo francés* vlastním jménem spisovatele. Ve španělštině je totiž tendence neopakovat v textu vlastní jména a nahrazovat je jiným označením. V češtině je ale naopak běžné zachovávat vlastní jména, a tak jsem i v rámci větší jednoznačnosti použila jméno *Victor Hugo*.

O (s. 117): *La más reciente investigación realizada por el economista John Gallup, aprovechando la data más reciente sobre inequidad para 87 economías, falsea la hipótesis de Kuznets.*

P (s. 22): *Nejnovější výzkum vedený ekonomem Johnem Gallupem, který využíval aktuální data o nerovnosti z 87 zemí světa, Kuznetsovu hypotézu zpochybnil.*

V tomto případě jsem se snažila zachovat smysl sdělení a nahrazuji výraz *economías* výrazem *země světa*, neboť v tomto smyslu autor výraz používá. Mohlo by sice být možné, že ekonomikami se nemyslí přímo státy, nýbrž určité celky (např. Evropská Unie apod.), John Gallup však ve své studii výslovně uvádí „*countries*“, tedy státy.¹³ Navíc se domnívám, že výraz ekonomika ve významu stát není v češtině příliš přirozený a pravděpodobně se jedná o kalk. Jak jsem uvedla v celkové strategii, snažím se využívat co nejvíce původní české výrazy a tak z mého úhlu pohledu byly tedy *země světa* lepší variantou než *ekonomiky*.

A konečně strategii explicitace využívám u dvou konkrétních výrazů. Výraz *zonas auxiliadas* (originál s. 113; překlad s. 18) překládám explicitněji jako *dotované oblasti*. V tomto případě se nejedná o termín a adjektivem *auxiliado* se

---

¹³ GALLUP, John Luke. *Is there a Kuznets Curve?*. [online]. Portland: Portland State University, 2012. Dostupné z: https://www.pdx.edu/econ/sites/www.pdx.edu.econ/files/kuznets_complete.pdf

specifikují oblasti, kterým se dostalo pomoci. Tento výraz ovšem nspecifikuje, o jakou pomoc se jednalo, zatímco z mého překladu jasně vyplývá, že šlo především o pomoc finanční. Věcnou správnost mého ekvivalentu si lze ověřit v předchozí větě, kde je uvedena přesná částka finanční pomoci. Pro adjektivum *dotovaný* jsem se rozhodla, protože jsem nenašla žádný vhodný jednoslovný ekvivalent k výrazu *auxiliado* a víceslovný výraz by v tomto kontextu přitahoval přílišnou pozornost.

A v Tabulce č. 7 jsem se rozhodla výraz *Variación población* přeložit explicitněji jako *Vývoj populace pod hranicí chudoby*, protože doslovný překlad *Vývoj populace* by neodpovídal skutečnosti. Tento řádek tabulky totiž uvádí, o kolik procent se meziročně snížil počet lidí pod hranicí chudoby a nejde tedy o vývoj populace jako takové, ale jen její konkrétní části.

3.2.5.3 Explikace

Celkově v překladu nebylo třeba přidávat velké množství vnitřních vysvětlivek, neboť u ekonomických termínů a cizích reálií je autor používá sám. Vnitřní vysvětlivky s vysvětlující funkcí jsem tedy používala především u peruánských reálií. Tomuto tématu se však věnuji v samostatné kapitole. Zde bych ráda popsala jedno specifické použití vnitřní vysvětlivky:

O (s. 104): *Los Homos erectus (1,5 millones de años atrás) inventaron formas de producir y mantener el fuego, ...*

P (s. 10): *Lidé rodu Homo erectus (kteří žili před 1,5 miliony let) vynalezli způsob, jak rozdělovat a udržovat oheň*

V tomto případě totiž používám vnitřní vysvětlivku ani ne tak z důvodu významového, jako spíše stylistického. V češtině, stejně jako ve španělštině, se totiž tvar *Homo erectus* používá jak pro jednotné, tak pro množné číslo. Zatímco ve španělštině však stačí přidat určitý člen, v češtině je množné číslo třeba vyjádřit jiným způsobem. Proto jsem tedy přidala substantivum *lidé*, které napomáhá vytvořit množné číslo. Kromě toho samostatně stojící latinská označení různých rodů člověka nejsou v češtině příliš běžná a rozhodla jsem se je tedy doplnit.

3.2.5.4 Výpustky

V této podkapitole bych ráda popsala případy, ve kterých jsem se rozhodla vypustit určité informace, jednak proto, že by v češtině působily redundantně, a jednak také proto, že mi v některých kontextech přišly nerelevantní. Jednalo se například o následující problémy:

O (s. 104): *Aprovechando las herramientas estadísticas y analíticas del buscador Google, Martin Ravallion encuentra que...*

P (s. 9/10): *Díky statistickým a analytickým nástrojům vyhledavače Google Ravallion zjistil, že...*

V tomto případě jsem se rozhodla vypustit křestní jméno ekonoma z důvodu zachování jednotnosti překladu. Předchozí věta totiž Martina Ravalliona představuje a ve zbylé části textu už autor používá jen jeho příjmení. Přišlo mi tedy vhodné křestní jméno již neopakovat a ponechat ho jen v úvodní větě.

O (s. 115): *No obstante, estas cifras esconden las realidades entre la distribución global y las distribuciones a nivel nacional (por países).*

P (s. 20): *Tato čísla nicméně neukazují rozdíly mezi rozdělením příjmů ve světě a na úrovni jednotlivých států.*

Zde jsem se rozhodla vypustit opakování informace na konci věty. V originále vzniká paralela *la distribución global y las distribuciones a nivel nacional*, kterou do češtiny nezachovávám, význam však zůstává stejný. Vzhledem k tomu, že výraz *global* překládám pomocí předložkové fráze *ve světě*, spojení *jednotlivé státy* mi přišlo jako vhodný protiklad, zvláště když autor ještě v závorce uvádí, že se skutečně o jednotlivé státy skutečně jedná. To mi také umožnilo vypustit závorku, do které jsem sice mohla uvést pojem *národní* jako ekvivalent za *nacional*, v daném kontextu mi to však přišlo redundantní.

Podobně jsem řešila i následující případ:

O (s. 132): *...asumiendo distintas tasas de crecimiento del producto por persona (PBI per cápita)...*

P (s. 36): *...přičemž bereme v potaz různé míry růstu HDP na obyvatele...*

Zde jsem opět informaci ze závorky přesunula do věty a informaci z věty jsem vypustila. Bylo však důležité uvést ji v takovém tvaru, v jakém se vyskytuje v následující tabulce, což dodržuji.

O (s. 119): ...*diversos estudios promueven políticas del CPP (frente al curso normal del proceso de crecimiento llamado “de filtración” (del inglés trickle down),...*

P (s. 24): ...*některé studie propagují politiku růstu příznivého pro chudé (oproti přirozenému procesu zvanému „prosakování bohatství seshora dolů“ (v angličtině trickle down),...*

V tomto případě vypouštím výraz *crecimiento* a ponechávám pouze *proces* jako ekvivalent za *proceso*. Růst už totiž uvádím před závorkou a přišlo mi tedy redundantní tento výraz opakovat.

O (s. 124): ...*las cuentas posteriores hasta 1990 soportan lo sustentado líneas arriba...*

P (s. 29): *Míra chudoby v Brazílii do roku 1900 a poté do roku 1990 podporuje výše uvedené tvrzení...*

Zde jsem se rozhodla vypustit výraz *líneas*, protože mi v daném kontextu v překladu do češtiny nepřišel relevantní. Toto spojení by se dalo přeložit jako *tvrzení předchozích řádků*, což podle mého názoru implikuje bezprostřednost, i když není explicitně vyjádřena. Údaje z Brazílie však podporují tvrzení, které se vyskytuje v kapitole 1.4, zatímco tato věta pochází z konce kapitoly 2. Přišlo mi tedy při překladu do češtiny vhodnější použít výraz *výše uvedené tvrzení*.

O (s. 106): *Ahora, Maddison y De Long pueden disentir en los montos exactos de los ingresos en el año 1 (115 frente a 467 dólares), y probablemente las diferencias provengan de los métodos de cálculo para traer a valor presente las cuentas;*

P (s. 12): *Rozdíly mezi Maddisonovými a De Longovými výpočty příjmů pro rok 1 (115 dolarů proti 467) pravděpodobně pochází z použití různých metod pro převádění tehdejších příjmů na dnešní hodnotu.*

V této větě autor opakuje informaci, že mezi výpočty obou autorů lze najít rozdíly. Rozhodla jsem se uvést tuto informaci pouze jednou, protože její opakování by mi přišlo redundantní. To zároveň vedlo k úpravě slovosledu. Výraz *rozdíly* uvádím v podmětu, neboť tak navazuji na předchozí odstavec a napomáhám tak kohezi textu. Spojení *disentir en los montos exactos* tedy vypouštím. Rozdíl mezi oběma čísly je poměrně markantní a tak mi nepřijde relevantní uvádět, že se výpočty obou autorů liší v „konkrétních číslech“.

Kromě výpustky jsem se ale v této větě dopustila také explicitace. Konečnou část věty *los métodos de cálculo para traer a valor presente las cuentas* překládám explicitněji jako *použití různých metod pro převádění*

*tehdejších příjmů na dnešní hodnotu. Zaprvé tedy explicitně vyjadřují použití různých metod, protože je to podle mého názoru v daném kontextu relevantní. Výraz *las cuentas* pak překládám jako *příjmy*, přičemž ještě výrazem *tehdejší* přidávám informaci, že se jednalo o minulost. Ta sice vyplývá z kontextu, přišlo mi však vzhledem ke čtenáři důležité ji zmínit.*

O (s. 115): *Si bien es cierto que la evidencia apunta –mayoritariamente– a una relación negativa entre desigualdad y desarrollo (países con mayores niveles de ingresos per cápita presentan menores indicadores de inequidad⁸), la literatura y la evidencia respecto a la relación entre crecimiento e inequidad (así como entre inequidad y crecimiento) presentan resultados mixtos⁹.*

P (s. 21): *Máme sice důkazy o tom, že nerovnost a rozvoj se negativně ovlivňují (země s vyššími příjmy na hlavu vykazují nižší míru nerovnosti⁸), literatura i praxe však přináší spíše smíšené výsledky, co se týče vztahu mezi nerovností a hospodářským růstem⁹.*

V tomto případě vypouštím celou označenou závorku, protože v češtině spojka *mezi* vyjadřuje oba dva směry a jsme si tedy schopni odvodit jednak, že nerovnost má vliv na hospodářský růst a jednak že hospodářský růst má vliv na nerovnost. Zároveň zde měním pořadí těchto položek, protože tak více vynikne rozdíl mezi první a druhou částí souvětí. První část se zaměřuje na vztah mezi nerovností a rozvojem, tedy technologickým a jiným pokrokem, druhá část se pak zabývá vztahem mezi nerovností a hospodářským růstem. Změnou pořadí v druhé části zabráním případné záměně rozvoje za hospodářský růst.

A konečně jmennou frází *una relación negativa* do češtiny převádím ve formě slovesné fráze jako: *se negativně ovlivňují*. Rozhodla jsem se tak jednak proto, abych se vyhnula přílišné nominálnosti textu a jednak proto, že tak podle mého názoru lépe vyjádřím význam této fráze, totiž že když jedna veličina stoupá, druhá naopak klesá.

O (s. 126): *En el 2000, el INEI introduce nuevos cambios metodológicos...*

P (s. 31): *V roce 2000 provedlo INEI metodické změny...*

Zde vypouštím adjektivum *nuevo* protože mi v daném kontextu nepřijde relevantní. Autor v této kapitole uvádí několik změn metod, které INEI provedlo, a toto je teprve první z nich. Ztrátu tohoto významu kompenzuji v následujícím úseku textu adverbiem *opět*.

O (s. 105): *Esto es, el ingreso promedio de los seres humanos en la vuelta del calendario gregoriano era menos de la cuarta parte de lo que hoy consideramos niveles de ingresos de miseria o extrema pobreza.*

P (s. 11): *To znamená, že průměrný příjem lidí za jeden rok představoval o něco méně než čtvrtinu toho, co dnes považujeme za hmotný nedostatek či extrémní chudobu.*

V tomto případě vypouštím informaci, že se jedná o gregoriánský kalendář, protože se jedná o současně používaný kalendář a tak je tato informace redundantní. Neznalého čtenáře by navíc mohla i zmást, a tak jsem se rozhodla vypustit metaforičnost originálu a spojení *vuelta del calendario gregoriano* překládám neutrálně jako *rok*.

A konečně u Grafu č. 3 překládám *Consumo privado per cápita* pouze jako *Soukromá spotřeba*. Nepřekládám tedy, že se jedná o spotřebu *na osobu*, neboť v závorce za popiskem je uvedeno, že se jedná o počet dolarů na osobu na den. Bylo by tedy redundantní uvádět tuto informaci dvakrát. A protože jsem chtěla zachovat obě závorky v popiscích grafu stejné, vypustila jsem údaj *per cápita*.

3.2.5.5 Reformulace

V této podkapitole bych se chtěla zaměřit na asi nejkompexnější změny, ke kterým jsem se uchýlila zejména proto, že jsem cítila potřebu zachovat smysl sdělení, což mě donutilo upravit jeho formu. Jedná se jak o již výše zmíněné tak o dosud neuvedené překladatelské postupy. Důvody k reformulaci byly různé a nelze je souhrnně popsat. Uvádím zde tedy jednotlivé případy a jejich vysvětlení:

O (s. 132): *Dicho esto, el logro será posible en la medida en que las dos variables básicas (tasa de crecimiento económico y elasticidad de la pobreza) lo permitan; esto es, dependerá de la combinación de ambas si se obtiene o no el objetivo planteado.*

P (s. 35): *Dosažení tohoto cíle však bude možné pouze tehdy, pokud to dovolí dvě základní proměnné (míra hospodářského růstu a elasticita chudoby). To znamená, že úspěch či neúspěch bude záležet na kombinaci obou faktorů.*

V tomto případě jsem se rozhodla ve větách zaměnit význam výrazů *el logro* a *obtener o no el objetivo planteado*. V první větě tedy uvádím *dosažení cíle*, které je v originále až ve větě druhé, a v následující větě ponechávám strukturu a uvádím *úspěch či neúspěch*. Rozhodla jsem se výrazy takto zaměnit proto, že výraz *cíl* v první větě odkazuje do předchozího odstavce, kde je

představen, a napomáhá tak lepší kohezi textu. Navíc mi výraz *cil* seděl do první věty lépe i kolokačně.

O (s. 108): ...*no obstante, la pobreza se mantenía como una calamidad casi endémica en cerca de la totalidad de África, Asia, América Latina y Europa del Este...*

P (s. 14): *Chudoba se však držela jako klíště celé Afriky, Asie, Latinské Ameriky a východní Evropy...*

Zde jsem se rozhodla zachovat smysl sdělení, ale vyjádřit ho jinými slovy než originál. Původní spojení *se mantenía como una calamidad casi endémica* vyjadřuje, že chudoba v těchto oblastech byla prakticky inherentní a bylo obtížné ji vymýtit. V překladu jsem rozhodla pro idiomatické vyjádření *držet se jako klíště*, které tento význam vhodně vyjadřuje. Původní spojení sice není tolik metaforické, v tomto případě však kompenzují vypuštění personifikace ve větě:

O (s. 122): *Por supuesto, no solo el Perú, sino también América Latina, en general, no escapa a ello.*

P (s. 27): *Tím samozřejmě nemyslíme pouze Peru, ale i Latinskou Ameriku celkově.*

Zde jsem se rozhodla vypustit personifikaci, protože jsem s výrazem *neuniknout* (tedy ekvivalentem k *escapar*) nedokázala vytvořit větu, která by fungovala jak samostatně, tak ve spojení s větou předchozí. Raději jsem tedy vypustila idiomatickost s tím, že ji kompenzuji v jiné části textu, a vytvořila jsem srozumitelnou a přehlednou strukturu, která vhodně převádí smysl sdělení.

O (s. 117): *No obstante que la evidencia global es heterogénea, la relación es claramente negativa: al utilizar un panel de 50 países y 114 periodos, Bourguignon (2003) observa una relación decreciente entre cambios en las cuentas de pobreza y cambios en los ingresos medios.*

P (s. 22): *I když se v praxi setkáme s různými situacemi, je zřejmé, že vztah mezi chudobou a průměrnými příjmy je negativní. Potvrdil to také Bourguignon (2003), který ve svém výzkumu, ke kterému použil soubor 50 zemí a 114 období, pozoroval stejný efekt.*

V tomto úryvku jsem se rozhodla reformulovat určité části a změnit slovosled, opět abych co nejlépe zachovala smysl sdělení. Překládám tedy *evidencia global* pouze jako *praxe* a význam světovosti ponechávám implicitní. Výraz *heterogénea* překládám explicitněji jako *různé situace* v rámci strategie používání českých výrazů. V následujícím úseku jsem uvedla část, která se vyskytuje až na konci (*relación decreciente entre cambios en las cuentas de*

pobreza y cambios en los ingresos medios) a spojení *la relación es negativa* generalizují a uvádím ho na konci druhé věty implicitněji jako *stejný efekt*. Obě části mají v tomto kontextu stejný význam. Adverbium *claramente* dále převádím na krátkou větu vedlejší. A nakonec jsem vypustila dvojtečku a její význam vyjadřuji explicitněji slovesem *potvrdir* na začátku druhé věty. Explicitněji jsem také vyjádřila fakt, že se jedná o výzkum.

O (s. 119/120): *Como esperado, la elasticidad es mayor en la línea de extrema pobreza frente a la de pobreza, debido a que mover a las personas de líneas más altas requiere de mayores esfuerzos.*

P (s. 24): *Jak by se dalo očekávat, elasticita je vyšší u hranice extrémní chudoby, než u chudoby samotné, protože zlepšit situaci osob z vyšších příjmových kategorií vyžaduje více úsilí.*

Další reformulaci jsem provedla u této věty, opět v rámci co možná nejpřesnějšího převedení významu. Spojení *como esperado* převádím na větu vedlejší s kondicionálem, neboť autor žádná očekávání v předchozí části textu nezmnínil a čtenáři by tak nemuselo být jasné, čeho se očekávání týká. Výraz *chudoba* pak ještě upřesňuji výrazem *samotný*, neboť jsem cítila potřebu ji více odlišit od předchozí *extrémní chudoby*. *Mover a las personas* překládám explicitněji jako *zlepšit situaci osob*, čímž lépe vyjadřuji smysl dané části. A dále pak *líneas más altas* překládám explicitněji jako *vyšší příjmové kategorie*, neboť text už nedefinuje žádné další hranice, na které bychom zde mohli odkazovat.

O (s. 122): *...lo cierto es que de manera comparativa el Perú se situaba por encima del promedio latinoamericano, solo por debajo de Argentina...*

P (s. 27): *...je však jisté, že ve srovnání Peru převyšovalo latinskoamerický průměr a nacházelo se na druhém místě hned za Argentinou...*

V tomto případě explicituji a zároveň používám obraznější vyjádření než originál, smysl sdělení však zůstal zachován. Obrazným vyjádřením zde kompenzuji jiné případy, kde jsem se rozhodla tento stylistický prvek vypustit. Zároveň doplňuji sloveso a informaci napojuji souřadně, čímž jí stavím na stejnou úroveň jako předchozí část. Neztrácí se tím žádný význam a ani nedochází k žádnému posunu, takže se domnívám, že je mé řešení zcela legitimní.

O (s. 125): *La mayor pérdida durante el periodo se encontró, sin duda, en la productividad total de los factores local,...*

P (s. 29): *Nejvíce v tomto období poklesla bezpochyby celková místní produktivita, ...*

U této věty jsem měla problémy s porozuměním, a tak jsem se ji rozhodla konzultovat. S rodilou mluvčí jsme pak podle kontextu usoudily, že autor pravděpodobně udělal chybu ve spojení *la productividad total de los factores local*, které mělo znít *la productividad total de los factores locales*. Doslova by se tedy dalo spojení přeložit jako *celková produktivita místních produktů*, přičemž jsem se rozhodla vypustit výraz *produkt*, protože jeho význam už je obsažen ve výrazu *productivita*.

O (s. 129): *Haciendo un ejercicio de estimación con la data proporcionada por el INEI, para el periodo 2007-2012 (último periodo con data comparable) se observa...*

P (s. 33): *Na základě dat INEI z období 2007-2012 (poslední období, pro které máme srovnatelná data) lze odhadnout...*

Zde jsem se rozhodla polovětnou konstrukci *Haciendo un ejercicio de estimación* přeložit jako *lze odhadnout*, čímž jsem zároveň nahradila přísudek *se observa*. Důvodem, proč autor pro význam *estimamos* (tedy odhadujeme) využívá takto složitou konstrukci, je pravděpodobně tendence k multiverbizaci v odborných textech. Do češtiny by se v tomto případě dala také využít multiverbizace (např. *provedli jsme odhad*), v takovém případě bych však musela specifikovat činitele děje, který je v originále také jen implicitní. Rozhodla jsem se tedy pro kratší a jednodušší neosobní formu, které lépe vystihuje význam originálu. Takovýchto případů najdeme v textu více. U všech se snažím zachovat stejnou strategii.

O (s. 129/130): *Sin embargo, en lo que a distribución de los ingresos se refiere, es mediante dicho proceso que convergen aquellos en los niveles de ingreso menores hacia los de mayores ingresos, fenómeno que se observa en el Perú hace ya varios años. Dicha convergencia, de paso, se puede observar de igual manera al comparar el incremento con el gasto promedio mensual por persona urbano frente al rural...*

P (s. 33): *Nicméně co se týče rozložení příjmů, zmíněný proces má za následek přibližování příjmů těch, kteří vydělávají méně, k příjmům těch, kteří vydělávají více. Tuto tendenci pozorujeme v Peru již několik let a dá se sledovat tak, že porovnáme nárůst příjmů s průměrnými měsíčními výdaji na osobu ve městě a na venkově.*

Úsek *es mediante dicho proceso que convergen* překládám nominálněji, čímž ale dosahuji větší přehlednosti, protože s vyšším počtem sloves by se zvýšil i

počet vedlejších vět a souvětí by se tak stalo nepřehledné. U zájmena *aquellos* a určitého členu *los (hacia los de mayores ingresos)* není jasné, na co odkazují. Rozhodla jsem se tedy tento úsek reformulovat a zachovat smysl sdělení. Výraz *ingresos* překládám slovesem *vydělávat*, čímž jsem vytvořila slovesnější strukturu a zvýšila počet vět v souvětí.

Údaj o Peru pak už převádím do následující věty, což mi umožnilo vypustit výraz *dicha convergencia* a zjednodušit tak strukturu věty. Dále vypouštím větný modifikátor *de paso*, protože při převedení jeho významu do češtiny by vznikla delší konstrukce, která by přivolávala přílišnou pozornost. Modifikátor navíc nemá na význam sdělení žádný vliv, a tak jeho vypuštění nebyl problém. Výraz *incremento* pak v rámci jednoznačnosti převádím explicitněji jako *nárůst příjmů*.

O (s. 104): *...definen al Homo sapiens actual, el cual, después de caminar durante miles de años, finalmente se asienta en una economía productora (y ya no recolectora como antes),...*

P (s. 10): *...definují dnešního člověka rodu Homo sapiens. Ten se po tisících let migrování konečně usadil, začal se věnovat výrobě (už ne sběru jako dříve),...*

Zde jsem se mimo jiné rozhodla vypustit termín *economía productora/recolectora* a nahradit ho čtenářsky přístupnějšími substantivy *výroba* a *sběr*. Kromě toho, že jsou tyto výrazy jednodušší, mě ke změně vedl také fakt, že v té době se ještě nedá úplně hovořit o ekonomice a originál implikuje téměř vědomý přechod od jednoho k druhému, což mi v daném kontextu nepřišlo relevantní. Svým řešením se také vyhýbám případnému nepřesnému překladu termínů, neboť se mi nepodařilo dohledat jejich české ekvivalenty.

Vypuštění termínu však kompenzuji hned v následujícím úseku, ve kterém autor používá neutrální sloveso *caminar* (tedy jít, chodit), zatímco v překladu používám termín *migrovat*. Stylově tedy úsek zůstává stejný.

Zároveň zde dochází k transpozici, neboť španělský infinitiv *caminar* překládám substantivem *migrování*. V tomto úseku si lze také povšimnout změny slovosledu, protože časový údaj uvádím ještě před činností. K dalšímu posunu dochází v následujícím úseku, ve kterém jsem slovesnou frázi *se asienta en una economía productora* přeložila jako *usadil, začal se věnovat výrobě*. Přidáním slovesa jsem docílila toho, že zde více vynikl vyprávěcí slohový postup, který je

charakteristický pro tento úsek, a vyhnula jsem se tak i přílišné nominálnosti textu.

O (s. 132): *Podemos observar en la tabla que los impactos más consistentes se producen por efecto del crecimiento...*

P (s. 36): *V následující tabulce můžeme pozorovat, že největší vliv na snižování chudoby má hospodářský růst.*

A v tomto případě jsem se rozhodla generalizovat výraz *más consistente* a přeložit ho implicitněji jako *největší*. Adjektivum *consistente* obsahuje významy trvání, stability a vnitřní koherence a dalo by se přeložit jako *konzistentní*. V rámci celkové strategie se však snažím vyhýbat slovům přejatým a navíc tabulka žádný z těchto významů neukazuje. Dá se z ní vyčíst jen to, jak velký vliv má různě velké HDP. Rozhodla jsem se tedy zachovat smysl sdělení a generalizovat na *největší*.

3.2.6 Převod peruánských reálií

Přestože se tento text zaměřuje na chudobu v Peru, peruánských reálií se v něm nevyskytuje tolik, kolik by se dalo očekávat. Přesto se zde však nějaké objevily a ráda v této kapitole popsala, jak jsem tyto mezikulturní problémy řešila.

O (s. 131): *En su mensaje a la nación por Fiestas Patrias el 28 de julio de 2012, el presidente Ollanta Humala anunció que esperaba reducir la pobreza para el año 2016 al 15 por ciento²⁴.*

P (s. 35): *28. července 2012, při příležitosti výročí vyhlášení nezávislosti (Fiestas Patrias), peruánský prezident Ollanta Humala ve svém projevu oznámil, že do roku 2016 očekává snížení chudoby na 15 %²⁴.*

Zprvce bylo třeba českému čtenáři přiblížit *Fiestas Patiras*, což je státní svátek, který oslavuje vyhlášení nezávislosti Peru. Na internetu jsem našla dva možné ekvivalenty: *Den nezávislosti* a *Národní svátek nezávislosti*. Ani jeden však nepocházel z důvěryhodného zdroje, navíc se oficiálně jedná o dva dny a bylo by tedy třeba použít plurál, což mi u těchto ekvivalentů nepřišlo vhodné. Nakonec jsem se rozhodla řídit se stránkami Ministerstva zahraničních věcí ČR¹⁴, které popisuje podobný svátek v Chile jako „výročí vyhlášení nezávislosti (tzv.

---

¹⁴ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Chile: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/chile

Fiestas Patrias)¹⁵. Vzhledem k tomu, že se mi tedy nepodařilo dohledat oficiální překlad názvu tohoto státního svátku, přišla mi tato varianta nejlepším možným řešením, protože nezavádí žádný případně nepřesný překlad, pouze popisuje, proč je tento den významný, a v závorce uvádí oficiální název.

Dále jsem pak cítila potřebu specifikovat, že se jedná o peruánského prezidenta, aby nedošlo k případným nejasnostem. Pomocí této vnitřní vysvětlivky jsem zároveň i místně zařadila jak *Fiestas Patrias*, tak zemi, ve které má ke snížení dojít.

O (s. 121): *Para 1900 los ingresos peruanos habían crecido levemente a 692 dólares (sin duda, la Guerra del Pacífico significó un retroceso enorme en la calidad de vida: en 1876 nuestros ingresos por persona contaban los 1.124 dólares, cuando el promedio europeo se situaba en 2.254 dólares y el norteamericano en 2.570 dólares; tardamos 40 años en recuperar el nivel preguerra).*

P (s. 26): *Do roku 1900 příjmy Peru mírně vzrostly na 692 dolarů (druhá tichomořská válka bezpochyby znamenala obrovský pokles kvality života: v roce 1876 byly peruánské příjmy na obyvatele 1 124 dolarů, přičemž evropský průměr byl v té době 2 254 dolarů a severoamerický 2 570 dolarů. Peru pak trvalo 40 let dosáhnout alespoň předválečné úrovně).*

Zaprvé si v tomto odstavci můžeme povšimnout, že autor používá první osobu množného čísla, když mluví o příjmech v Peru. V rámci celkové strategie jsem tedy zájmeno *nuestros*, tedy *naše*, nahradila adjektivem *peruánský*.

Zadruhé zde autor hovoří o tichomořské válce, tedy *Guerra del Pacífico*. Při překladu do češtiny však existují dvě tichomořské války: první tichomořská válka (1864-1866) a druhá tichomořská válka (1879-1883). Letopočty konfliktu *Guerra del Pacífico* tedy odpovídají druhé tichomořské válce. To jsem si ověřila také v Grafu č. 5, kde je pokles HDP v tomto období zřetelně vidět.

V dalším případě bylo třeba čtenáři přiblížit označení *la Encuesta Nacional sobre Medición de Niveles de Vida (ENNIV)*, což je průzkum organizovaný Světovou bankou, který přináší nejnovější informace ohledně životní úrovně v rozvojových zemích¹⁶ (originál s. 126; překlad s. 30). Vzhledem k tomu, že se

---

¹⁵ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Chile: Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/chile/ekonomika/zahranicni_obchod_zeme.html

¹⁶ <http://siteresources.worldbank.org/INTLSMS/Resources/3358986-1181743055198/3877319-1181851191525/i-basica.pdf>

mi nepodařilo najít oficiální ani jakýkoli jiný český ekvivalent, rozhodla jsem se, že název průzkumu přeložím jako *průzkum životní úrovně ENNIV*. Tímto řešením jsem úplně vypustila originální název a nahradila jsem ho vnitřní vysvětlivkou. Zkratku *ENNIV* jsem pak vyjmula ze závorčky a začlenila ji do věty. Pokud si čtenář bude chtít dohledat informace, stačí zadat „ENNIV“ do vyhledavače Google. Pokud ne, vnitřní vysvětlivka mu pomůže udělat si představu o tom, co to ENNIV je.

Podobný problém jsem řešila u termínu *la Encuesta Nacional de Hogares (Enaho)*, což je v podstatě totéž jako ENNIV jen pořádané peruánskou institucí (INEI, viz dále). Opět se jedná o průzkum, který zjišťuje kvalitu života obyvatel země¹⁷. V tomto případě jsem na internetu našla jen jeden ekvivalent, a to *Národní sčítání domácností*, který mi ale nepřišel příliš vhodný. Rozhodla jsem se tedy přeložit název tohoto průzkumu jako *národní průzkum životní úrovně Enaho*. Používám tedy stejnou strategii jako v předchozím případě a odlišuji Enaho od ENNIV pomocí adjektiva „národní“.

A konečně u Grafu č. 5 používám vnitřní vysvětlivku k *nuevo sol*, což je současná peruánská měna a v češtině se používá ve stejném tvaru. Navíc bylo potřeba toto spojení nějak doplnit tak, aby ho nebylo potřeba skloňovat, protože tvar *v nových solech* by zněl poněkud nepřirozeně. Vnitřní vysvětlivkou *měna* se tomuto problému vyhneme. Navíc v závorce uvádím zkratku NS, kterou autor později v textu uvádí pro *nuevo sol*. Bylo velmi příhodné ji zmínit již zde, abych se později znovu nepotýkala se skloňováním a zároveň ji už nemusela vysvětlovat a mohla ji rovnou použít.

3.2.7 Překlad názvů institucí

Ve svém překladu jsem se musela potýkat s převodem názvů různých institucí do češtiny. U všeobecně známých institucí, jako je například OSN či Světová banka, jsem jednoduše uvedla zavedený český ekvivalent, protože jsem předpokládala, že je budou čtenáři znát a není tedy je potřeba dovysvětlovat. Problém ale byl s méně známými, většinou peruánskými institucemi a organizacemi. V některých případech jsem byla schopná dohledat jejich oficiální překlad a připojila jsem pouze vnitřní vysvětlivku:

---

¹⁷ INEI. *Perú – Encuesta Nacional de Hogares Sobre Condiciones de Vida y Pobreza 2012*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: http://webinei.inei.gob.pe/anda_inei/index.php/catalog/195

O (s. 120): *Según el Instituto Nacional de Estadística e Informática (INEI), la pobreza en el Perú se define como...*

P (s. 25): *Peruánský Národní statistický úřad (INEI) definuje chudobu jako...*

Český ekvivalent pro *INEI* jsem našla na stránkách Velvyslanectví České republiky v Limě¹⁸ a pouze k němu připojuji adjektivum *peruánský* jako vnitřní vysvětlivku. Zkratku však ponechávám v originále, aby si čtenář případně mohl dohledat více informací. Dále v textu pak užívám už jen *INEI*.

Oficiální název jsem dále byla schopná dohledat ještě pro *la Cepal*, neboli *Hospodářská komise pro Latinskou Ameriku a Karibik*, u níž neuvádím vnitřní vysvětlivku, neboť je podle mého názoru její název dostatečně výstižný (originál s. 126; překlad s. 30). A dále také pro *Universidad de Quebec en Montreal (UQAM)*, tedy Quebecká univerzita v Montrealu, a pro *la Sociedad de Mont Pelerin*, tedy Montpelerinská společnost (originál s. 103, překlad s. 8).

V případě názvu *Universidad de Berkeley* jsem zjistila, že se nejedná o oficiální název instituce (originál s. 105; překlad s. 11). Hledala jsem tedy, na které univerzitě v Berkeley pracuje (případně pracoval) Bradford de Long, a zjistila jsem, že je to University of California, Berkeley. Ve svém překladu tedy uvádím oficiální český název této univerzity - *Kalifornská univerzita v Berkeley*.

V případech, kdy jsem nenašla oficiální překlad, uvádím oficiální název s vnitřní vysvětlivkou. Tuto strategii používám například u názvu *el Instituto Cuánto*, který překládám jako *peruánská statistická asociace Instituto Cuánto* (originál s. 126; překlad s. 30). Vnitřní vysvětlivku pak překládám z webových stránek asociace¹⁹.

Název univerzity *ESADE* také ponechávám v originále, neboť se tato zkratka používá mezinárodně. Přišlo mi však přirozenější přeložit *ESADE (Barcelona)* jako *univerzita ESADE v Barceloně* (originál s. 103; překlad s. 9). Zaprvé tedy přidávám vnitřní vysvětlivku, že se jedná o univerzitu, zadruhé ruším závorku a skloňuji název města, ve kterém se nachází.

U názvu *Comisión Consultiva de la Pobreza* se mi nepodařilo dohledat oficiální český ekvivalent. Navíc jsem při svém výzkumu zjistila, že autor ani neuvádí celý název instituce, který zní *Comisión Consultiva para la Estimación*

---

¹⁸ Velvyslanectví České republiky v Limě. *Státní správa Peru*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/lima/cz/obchod_a_ekonomika/statni_sprava_peru/index.html

¹⁹ Instituto Cuánto. *Presentación*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.cuanto.org/index.php?modulo=51&a=1>

de la Pobreza. V textu tedy název této instituce překládám jako *peruánská poradní komise pro chudobu (Comisión Consultiva de la Pobreza)* a ponechávám ho s malým písmenem, neboť není ani oficiální ani úplný (originál s. 120; překlad s. 25). Čtenář si však díky němu dokáže udělat vlastní představu o funkci této instituce a případně podle údajů v závorce i dohledat více informací (při zadání *Comisión Consultiva de la Pobreza* do vyhledavače Google se automaticky objeví výsledky pro *Comisión Consultiva para la Estimación de la Pobreza*).

A konečně *Universidad de St Edward's, Austin, Texas* překládám jako *St. Edward's University v texaském Austinu* (originál s. 103; překlad s. 9). Na internetu jsem sice našla název *Univerzita svatého Eduarda*, nikdy se však nejednalo o důvěryhodný zdroj. Rozhodla jsem se tedy pro anglický originál s českou vysvětlivkou, protože tak čtenářům přináším exaktní informaci, kterou si případně mohou dohledat. Protože je výraz *University* součástí oficiálního názvu školy, už v češtině neuvádím, že se jedná o univerzitu, neboť anglický a český ekvivalent jsou si v tomto případě tak podobné, že by to bylo redundantní.

3.2.8 Oprava chyb v originále

Ve výchozím textu jsem na několika místech identifikovala věcné chyby a překlepy, které jsem se rozhodla upravit tak, aby odpovídaly skutečnosti. Věcné chyby jsem našla v následujícím úryvku:

O (s. 107): *...en el año 2000, hace tan solo diez años, los ingresos se situaron en 6.581 dólares, la expectativa de vida mejoró hasta los 66 años y la pobreza disminuyó al 18 por ciento. Hoy, 11 años después, los ingresos se han vuelto a duplicar:...*

P (s. 13): *V roce 2000 průměrné příjmy dosahovaly 6 581 dolarů, průměrná délka života se zvýšila na 66 let a chudoba zasahovala jen 18 % světové populace. Dnes máme příjmy opět dvojnásobné:...*

Zaprvé vsuvky, které autor uvádí za časovým určením, přináší informace, které se vylučují, a zadruhé celá studie byla publikována v roce 2013, čili ani jeden z časových údajů není správný. Rozhodla jsem se tedy obě vsuvky vypustit, protože nepřinášejí žádnou novou ani důležitou informaci, a napomocí tak čtenáři k lepšímu pochopení. Je sice možné, že autor studii napsal v roce 2011 a že k její publikaci došlo až v roce 2013, tuto informaci se mi však nepodařilo dohledat. Bylo tak lepší uvést neutrální *dnes*, které může znamenat i delší období ve

významu „v dnešní době“, než uvést přesný číselný údaj, který by neodpovídal realitě.

Na několika místech jsem ve výchozím textu opravila překlepy. Jedná se o následující případy:

O (s. 111): *...primero se acordó en 1,08 dólares y luego en el 2008 Chen y Ravallion, del Banco Mundial, sitúan la actual línea en 1,25 dólares;*

P (s. 16): *Nejprve byla stanovena na 1,08 dolarů, později ji v roce 2008 Chen a Ravallion ze Světové banky posunuli na dnešních 1,25 dolarů.*

Podle bibliografie je se jméno ekonoma píše *Ravallion*, navíc autor ho užívá správně ve všech ostatních případech, takže jsem ho upravila pouze v tomto případě.

A dále u Grafu č. 1 jsem upravila jména autorů ze *Sala i Marti/Pinklovskly* na *Sala i Martin/Pinkovskiy*. Opět jsem se řídila informacemi v bibliografii, protože se však tato jména v textu nevyskytují tak často jako *Ravallion*, ověřovala jsem jejich správnost ještě na internetu.

3.2.9 Překlad odkazů a bibliografie

Celá studie je protkána odkazy na použitou literaturu, které bylo třeba sjednotit na český úzus. Změny jsem prováděla akorát v případě, kdy se na titulu podílelo více lidí a originál uváděl jméno autora a výraz *y otros*. V takových případech jsem se rozhodla pro neutrální *et al.*, protože se tím neimplikuje žádné spojení mezi autory (tedy zda se jednalo o kolektiv apod.).

Dále bylo také třeba sjednotit seznam literatury na český úzus. K tomu jsem použila novou citační normu ČSN ISO 690:2011²⁰. Bylo zapotřebí změnit písmo u všech příjmení autorů tak, aby byla všechna písmena velká. Zároveň jsem také upravila pořadí a interpunkci. Po provedení těchto změn jsem také zjišťovala, zda se jedná o knihu či odbornou práci publikovanou v časopise, podle čehož jsem pak upravovala i označení kurzívou. Výraz *y otros* jsem opět u všech publikací převedla na *et al.*

V seznamu se na několika místech vyskytovaly dlouhé pomlčky, které označovaly, že se jedná o stejného autora jako v předchozím díle. Protože ale v tomto označování nebyl autor jednotný a navíc mi takovéto odkazování nepřišlo

---

²⁰ FIRSTOVÁ, Zdeňka. *Nová citační norma ČSN ISO 690:2011 – Bibliografické citace* [online]. [Cit. 19. 5. 2016]. Dostupné z: <https://sites.google.com/site/novaiso690/>

zcela jednoznačné, rozhodla jsem se jména autorů opakovat. Jméno *Maddisson* jsem upravila na *Maddison*, neboť se jedná o překlep. V textu autor uvádí jméno *Maddison* a také na stránkách vydavatelství²¹ lze nalézt toto jméno s jedním s.

Také bylo třeba zjistit, zda publikace nebyla přeložena a případně uvést i bibliografické údaje překladu. České překlady jsem hledala tak, že jsem zadala do vyhledavače Google celé jméno autora, název publikace a výraz „česky překlad“. Pokud byla publikace přeložena, objevil se odkaz na překlad mezi prvními výsledky. Tímto způsobem jsem zjistila, že citované knihy byly přeloženy do češtiny a jejich bibliografické údaje jsem uvedla do závorky za originál.

A konečně je třeba poznamenat, že ne všechny bibliografické údaje jsou kompletní a obsahují všechny povinné informace, které norma určuje. Není však možné dohledat přesné údaje, protože například nevíme, z jakého vydání autor čerpal. Veškerou bibliografii jsem tedy uvedla pouze s těmi údaji, které byly v originále. Jedinou výjimku tvořila publikace *Prados de la Escosura (2005)*. „*Growth, Inequality, and Poverty in Latin America: Historical Evidence, Controlled Conjectures*“, *Universidad Carlos III de Madrid*, kde chybělo křestní jméno autora. V rámci zachování jednotnosti jsem tedy jméno uvedla a celý bibliografický údaj přeložila následovně: *PRADOS DE LA ESCOSURA, Leandro. Growth, Inequality, and Poverty in Latin America: Historical Evidence, Controlled Conjectures. Universidad Carlos III de Madrid. 2005.*

3.2.10 Zachování linie argumentace autora

Jak už jsem uvedla, ve svém překladu jsem se snažila zachovat linii argumentaci autora, tedy překládat tak, aby z překladu nebylo patrné, z jaké řeči pochází originál. To vedlo celkem ke dvěma drobnějším změnám:

O (s. 109): *El término 'pobreza' proviene del latín paupertatum, que se construye a base de pauper o pobre.*

P (s. 15): *V latině se pro chudobu používá výraz paupertatum, jehož základem je pauper, neboli chudý.*

V mém překladu zaniká etymologie španělského výrazu *pobreza*, což je vlastně důvod, proč autor tuto větu v originále uvádí. Zároveň se však v další větě

---

²¹ *Oxford University Press. Contours of the World Economy 1-2030 AD* [online]. [Cit. 19. 5. 2016]. Dostupné z: <https://global.oup.com/ushe/product/contours-of-the-world-economy-1-2030-ad-9780199227204?cc=us&lang=en&>

dozvídáme, že termín *paupertatum* označoval zvířata, která odmítala pracovat, což pak souvisí i s názorem bohatých lidí na chudé. Nebylo tedy možné větu vypustit, protože se jedná o relevantní informaci. V rámci zachování linie argumentace autora jsem se rozhodla etymologii z věty úplně vypustit a zaměřit se pouze na latinské významy těchto slov. Pokud bych chtěla zachovat i etymologii, musela bych uvést, že se jedná o španělský výraz, čímž bych prodloužila větu a zároveň upozornila na to, že se jedná o překlad.

O (s. 119): *En vista de estos hallazgos, la ciencia ha optado recientemente por definir aquel proceso de crecimiento económico que favorezca en mayor medida a las poblaciones vulnerables como el “crecimiento pro pobre” (CPP).*

P (s. 24): *Ve světle těchto zjištění se věda nedávno rozhodla definovat proces hospodářského růstu, jaký ve velké míře podporuje především zranitelné skupiny populace, jako „růst příznivý pro chudé“.*

Zde jsem řešila termín *crecimiento pro pobre*, který podle webových stránek Ministerstva financí ČR překládám jako *růst příznivý pro chudé*. Problém ovšem byl se zkratkou *CPP*, kterou autor uvádí i dále v textu místo celého termínu, protože v českých textech se žádná zkratka nepoužívá. Mohla tedy do závorky uvést vysvětlivku, například (*CPP – crecimiento pro pobre*), tím bych však upozorňovala na jazyk originálu. Hledala jsem tedy, jestli neexistuje nějaká anglická zkratka, ani tu jsem však nenašla. Nakonec jsem se rozhodla zkratku úplně vypustit a dále v textu ji překládat plným názvem jako *růst příznivý pro chudé*. Tato zkratka se kromě prvního uvedení objevuje v textu pouze čtyřikrát, a tak se zde nejednalo o závažný problém.

4. Závěr

Jak jsem již zmínila v úvodu, cílem této bakalářské práce bylo vytvořit funkčně ekvivalentní překlad studie peruánského ekonoma Juana Josého Garrida Koechlina *Sobre la pobreza: orígenes, cuentas y evolución en el Perú y en el mundo*. Přestože výchozí text nebyl příliš místně zakotvený, ani se nejednalo o složitý vědecký text, bylo zapotřebí provést celkem velké množství úprav, aby mohl cílový text plnit stejnou funkci v cílové kultuře. Podle mého názoru studie obsahovala od každého něco. Musela jsem si dohledávat překlad termínů a názvů institucí, v několika málo případech jsem se potýkala s převodem peruánských reálií a na pár místech jsem dokonce i pátrala po ekvivalentech idiomatických vyjádření.

Přizpůsobení českému čtenáři se nejvíce projevilo při řešení autorovy první osoby plurálu, kterou užívá v nejrůznějších funkcích. Výraznější, i když méně častou úpravou pak bylo využívání vnitřních vysvětlivek, případně závorek s originálním výrazem. To vše jsem aplikovala proto, abych dosáhla srozumitelnosti a jednoznačnosti, tedy hlavních rysů odborného funkčního stylu. Český čtenář, který alespoň trochu rozumí základům ekonomie, tedy nebude mít problém tematiku pochopit, i když se týká jiné kultury.

Věřím, že se mi podařilo vytvořit překlad, který v cílové kultuře plní stejnou funkci jako originál v kultuře výchozí. Díky této práci jsem se mnoho naučila, jak z hlediska překladu, tak i o tématu studie, které mě velmi zajímá. Doufám, že svým překladem zároveň přispěji k rozšíření povědomí o situaci nejen v Peru, ale i v celé Latinské Americe.

5. Bibliografie:

Primární literatura

GARRIDO KOEHLIN, Juan José. Sobre la pobreza: orígenes, cuentas y evolución en el Perú y en el mundo. *Revista de Economía y Derecho*. 2013, 10(39), 103-138

Sekundární literatura

Lingvistika

BÁEZ SAN JOSÉ, Valerio, DUBSKÝ, Josef a KRÁLOVÁ, Jana. *Moderní gramatika španělštiny*. Praha: Fraus, 1999.

ČECHOVÁ, M. et al. *Současná stylistika*. Praha: Lidové noviny, 2008.

NORD, Ch. et al. *Text Analysis in Translation*. Amsterdam: Rodopi, 1991.

Slovníky

CHALUPA, Jiří, a kol. *Španělsko-český česko-španělský slovník*. 1. vydání. Praha: FIN PUBLISHING, 2008.

<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

<http://www.oxforddictionaries.com/>

<https://www.seznam.cz/>

<http://www.slovník-synonym.cz/>

<http://www.rae.es/>

internetové zdroje²²

ESADE. *Programme structure*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z:

<http://www.esade.edu/research-programmes/eng/phd/programme-information/programme-structure>

FISCHER, Petr. Hledání nové kapitalistické smlouvy. *Hospodářské noviny*.

[online]. [Cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-63909570-hledani-nove-kapitalisticke-smlouvy>

---

²² Bibliografické údaje internetových zdrojů nejsou jednotné kvůli nemožnosti zjistit u některých stránek veškeré potřebné údaje.

- FIRSTOVÁ, Zdeňka. *Nová citační norma ČSN ISO 690:2011 – Bibliografické citace* [online]. [Cit. 19. 5. 2016]. Dostupné z:
<https://sites.google.com/site/novaiso690/>
- GALLUP, John Luke. *Is there a Kuznets Curve?*. [online]. Portland: Portland State University, 2012. Dostupné z:
https://www.pdx.edu/econ/sites/www.pdx.edu.econ/files/kuznets_complete.pdf
- INEI. *Perú – Encuesta Nacional de Hogares Sobre Condiciones de Vida y Pobreza 2012*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z:
http://webinei.inei.gob.pe/anda_inei/index.php/catalog/195
- Instituto Cuánto. *Presentación*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z:
<http://www.cuanto.org/index.php?modulo=51&a=1>
- ManagementMania. *Cenová elasticita poptávky (EDP)*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/cenova-elasticita-poptavky-edp>
- Ministerstvo financí České republiky. *Hodnocení v řízení rozvojové politiky*. [online]. [Cit. 20. 5. 2016]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/podpora-ze-zahranici/programy-spolufinancovane-ze-zahranici/hodnoceni-v-rizeni-rozvojove-politiky>
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. *Akreditované studijní programy vysokých škol*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z:
<https://aspvs.isacc.msmt.cz/>
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Chile: Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/chile
- Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Chile: Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z:
http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/jizni_amerika/chile/ekonomika/zahranicni_obchod_zeme.html
- Oxford University Press. *Contours of the World Economy 1-2030 AD* [online]. [Cit. 19. 5. 2016]. Dostupné z: <https://global.oup.com/ushe/product/contours-of-the-world-economy-1-2030-ad-9780199227204?cc=us&lang=en&>
- Velvyslanectví České republiky v Limě. *Státní správa Peru*. [online]. [Cit. 21. 5. 2016]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/lima/cz/obchod_a_ekonomika/statni_sprava_peru/index.html

<https://cs.wikipedia.org/>

<https://www.linkedin.com/in/juan-garrido-koechlin-3839026>

<http://revistas.upc.edu.pe/index.php/economia>

6. Příloha – text originálu